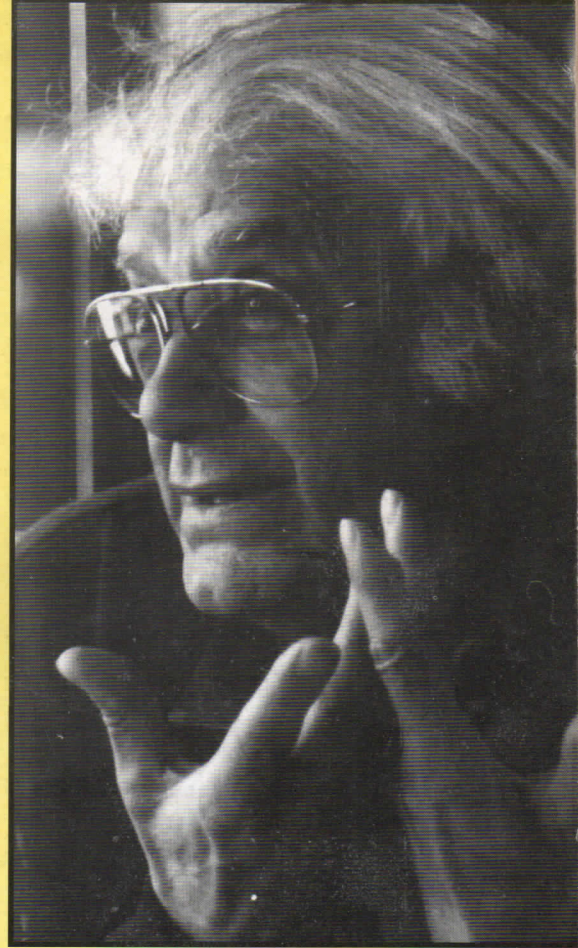
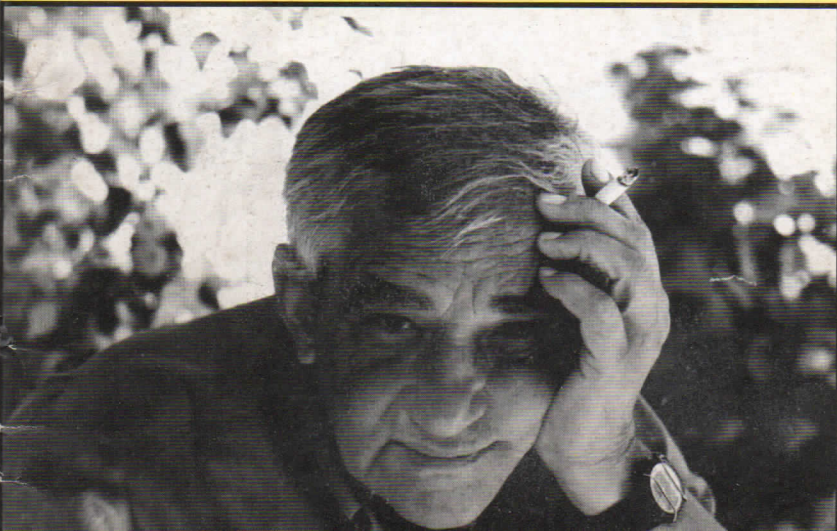

**70. Doğum Yılında
ATTILA İLHAN**

**75. Doğum Yılında
NECATİ CUMALI**

**70. Doğum Yılında
ARIF DAMAR**

AZİZ NESİN İÇİN BAŞSAĞLIĞI MESAJLARI

Değerli yazarımız ve üyeniz sayın Aziz Nesin'in vefatını acı ile öğrendim. Sayın Nesin'in yazın hayatına yaptığı katkıların kuşaklar boyunca övgüyle ve saygıyla anılacağından kuşku yoktur. Sizlere yakınlarına ve tüm sevenlerine sabır ve başsağlığı diliyorum.

Deniz Baykal CHP Antalya Milletvekili

Yaşamı boyunca demokrasinin düşünce özgürlüğünün çağdaşlığın yenilmez savunucusu olan eserleri ile edebiyat dünyamızda son derece özel bir yere sahip olan büyük aydın büyük yazar Aziz Nesin'in vefatını derin bir üzüntü ile öğrendim. Ürettiği ve bizlere bıraktıkları ile savunduğu düşünceleri ölümünden sonrada yaşama-ya devam edecek. Anısı önünde saygı ile eğiliyor şahsınızda tüm Türkiye Yazarlar Sendikası camiasına başsağlığı dilerim.

Fikri Sağlar İçel Milletvekili

Ülkemizin kültür ve edebiyatına çok değerli özgün ve önemli katkılarda bulunan Türkiye'nin yetiştirdiği en değerli aydınlarından Türk Edebiyatı'nın usta yazarı Aziz Nesin'in ani ölümü hepimizi üzüntüye boğmuştur. Yazarımızın değerli eserleri kurduğu Çocuk Vakfı Türk sosyal ve kültürel yaşamında bıraktığı izler ve demokratikleşme ile çağdaş laik Türkiye için ortaya koyduğu ödünsüz katkılarıyla sonsuza kadar yaşayacaktır. Kendisine Allah'tan rahmet ailenize sevenlerine tüm sanat ve edebiyat camiasına başsağlığı dilerim

Alcan Hacaloğlu Devlet Bakanı

Eserleri ile Türkiye'de ve yurt dışında çeşitli ödüller kazanan uluslararası üne sahip değerli edebiyatçımız Aziz Nesin'in ölümü derin bir üzüntü ile öğrenmiş bulunmaktayım. Nesin'in edebiyat alanında yaptığı çalışmalar yanında yoksul ve kimsesiz çocukların yetişmesi için gösterdiği çabalarda unutulmayacaktır. Ender yetişen sanatçılarımızdan olan Nesin'e rahmet diler yakınlarına sanat ve edebiyat camiasına ve kamu oyuna taziyetlerimi sunarım.

Irfan Gürpınar Turizm Bakanı

Türkiye Yazarlar Sendikası'nın kurucu Genel Başkanı, büyük insan, ülkemizin çok değerli yazarı ve büyük aydınımız, kıymetli dostum Aziz Nesin'i kaybettik.

Toplumumuzun ender yetiştirdiği büyük yazarımız, ödün vermeyen kişiliğiyle hepimizin sevgi ve saygısını kazanmıştı. Böylesine değerli bir insanı kaybettiğimiz için büyük üzüntü duyuyorum.

Türkiye Yazarlar Sendikası Yönetim Kurulu ile tüm üyelerine başsağlığı diler, saygılarımı sunarım.

Besim Tibuk Liberal Parti Genel Başkanı

Aziz Nesin Türkiye Emekçilerinin Aydınlanma ve Özgürlük Mücadelesinde Yaşayacak...

Değerli aydın ve yazar Aziz Nesin yaşamı ve eserleriyle ülkemizin ilerici aydın ve emekçi hareketinin simgesi olmuştur.

Aziz Nesin'in, son dönemde sermaye düzeninin tüm imkanlarını seferber ettiği gericileşme karşısında kendine özgü üslubuyla gösterdiği direnç yalnızca düşünce özgürlüğünün değil özgür düşüncenin bir mevsizidir.

Dinci gerici bütünü gıdasını dini eğitim kurumlarıyla, vakıflarıyla, Kuran kurslarıyla bu toplumu karanlığa mahkum eden sermaye düzeninin kendisinden alırken, Aziz Nesin gerici karanlık karşısındaki mücadelesini sermaye düzeninin kurumlarına, burjuva laisizmine değil özgür ve aydınlık düşünceye dayandırdı. Bu nedenle Aziz Nesin yalnızca gericiliğe karşı tepkinin değil, bundan da öte özgürlük ve aydınlanma mücadelesinin bir sembolüdür.

Türkiye'yi gerici karanlığa mahkum etmek isteyenler Aziz Nesin'i tahrikçi ilan etmişlerdi. Tahrik olma-ya devam edebilirler. Çünkü Aziz Nesin bundan böyle Türkiye emekçilerinin aydınlanma ve özgürlük mücadelesinde yaşayacak...

**Aydemir Güler
Sosyalist İktidar Parkisi Genel Başkanı**

Çocuklarımızın geleceği Aziz Nesin'e, O edebiyatın emekçisine merhaba...

TOBAV İstanbul Yönetim Kurulu

Büyük insan yazar, düşünür laikliğin inancın savunucusu gericiliğe karşı demokrasi mücadelesinin yılmaz savaşçısı Aziz Nesin'i kaybettik. Anısını mücadele-izde yaşayacak tüm aydınlar ve sevenlerine başsağlığı dilerim

Malik Günal Antbirlik Genel Müdürü

Dünya edebiyat tarihinde ülkemizin onuru büyük mizah ustası cemiyetimizin seçkin üyesi basın şeref kartı sahibi yazar Aziz Nesin'in ölümünü derin bir üzüntüyle öğrendim. Türk basını ve camiamızın değerli bir aydınını yitirmiş olmasının yarattığı acıyı paylaşır başsağlığı dilerim.

**N. Murat Ersavcı
Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürü**

Dünyaca tanınmış ve Türk Devriminin önemini kavramış değerli aydın insan; Aziz Nesin'i kaybetmenin derin üzüntüsü içerisindeyiz.

Ailesine yakın dostlarına, edebiyat ve basın dünyasına ve tüm Türk Ulusuna başsağlığı dileriz

**Bilge BilgiçAtatürkçü Düşünce Derneği
Yönetim Kurulu Başkanı**

Çağdaş Türkiye'nin simgesi, onurlu ve yürekli insan, büyük yazar Aziz Nesin'in ölümünü büyük bir üzüntü ile öğrendik. İnaniyoruz ki Aziz Nesin ölümünden sonra da Türkiye'nin önünü aydınlatmaya devam edecektir. Bu inançla acınızı paylaşır, hepinize metanet ve sabır dileriz.

**Alpay Afşaroğlu
Cumhuriyetçi Türk Partisi Genel Sekreter**

Türk ulusunun onuru, gururu, yüzakı büyük yazar ve düşünür Aziz Nesin'in ölümünden derin üzüntü duyuyoruz. Mücadeleci ve dürüst kişiliği, onurlu yaşamı ve aydınlık görüşleri mutlu, yaşanılır barış dolu bir dünya düzeni kurulmasında her zaman yol gösterici olacaktır.

Anısı önünde saygıyla eğiliriz.

Kıbrıs Türk Öğretmenler Sendikası

İÇİNDEKİLER

TYS
Üç Aylık Yayın Organı

Aralık 1995

Sayı: 2

**TYS adına
Sahibi**

Ataol Behramoğlu

Yazı İşleri Müdürü

Hasan Öztoprak

Yazı Kurulu

Adnan Özer

Ayten Mutlu

Metin Celâl

Metin Cengiz

Kapak Tasarımı

Mithat Çınar

Adres

Inebolu Sk. 67/2

Setüstü - Kabataş

Tel-Fax: (0212) 252 19 30

Baskı - Cilt

Umut Matbaası

2

İkinci Sayımız ve Son Birkaç Aydaki Gelişmeler

4

ETKİNLİKLER

7

AZİZ ÇALIŞLAR

8

KEMAL SÜLKER

9

NECATİ CUMALI

12

ATTILA İLHAN

16

ARIF DAMAR

20

REŞAT NURİ GÜNTEKİN

24

HÜSEYİN RAHMI GÜRPINAR

27

BEDRİ RAHMI EYÜBOĞLU

30

RUHİ SU

33

TURAN DURSUN

34

DIŞ İLİŞKİLER

37

MESLEKİ SORUNLAR

44

Ödüller

48

Yeni Üyelerimiz / 1996 Çalışma Takvimi

İKİNCİ SAYIMIZ VE SON BİRKAÇ AYDAKİ GELİŞMELER....

Değerli üyeler, sevgili yazar arkadaşlarımız,

"YAZARLAR DÜNYASI"nın 2. sayısında, Temmuz'dan bu yana etkinliklerimizin dökümünü; anma, kutlama günleri ve ödüllere ilgili yazılar, değerlendirmeler; mesleki sorunlarımıza ilişkin haberler ve bilgiler bulacaksınız.

"YAZARLAR DÜNYASI" bir kurum dergisidir. Ancak üyelerimizin, yazar arkadaşlarımızın ilgi ve desteğiyle yaşamını sürdürebilir. Bu nedenle, üyelerimizin, yazar arkadaşlarımızın abone olmalarını bekliyoruz.

Dergide dökümünü bulacağımız son bir kaç aylık etkinliklerimizin bir özeti verilecek olursa:

Yayıncılar Birliği ile "Tek Tıp Telif Sözleşmesi" konusunda görüş birliğine varılması, yıllardır üzerinde konuşulan bir konunun çözümü bakımından önemli bir aşama olmuştur. Sözleşme metni ve basında yankıları dergimizde yer almaktadır.

Sosyal Sigortalar Kanunu'nun ek maddesi gereğince geriye doğru borçlanarak emekli olma hakkını elde etmek için sendikamız aracılığıyla ilgili kuruma başvuran (20'yi aşkın) arkadaşımızın başvurularının sonuçlandırılması sendikamızın ilgili birimince titizlikle izlenmektedir. Çalışma Bakanı Sayın Mustafa Kul'un Genel Merkezimizi ziyareti sırasında da ağırlıklı olarak bu konu görüşülmüştür. Dergimizde konuyla ilgili yeni bilgi ve belgeleri bulacaksınız.

Katıldıkları çeşitli etkinliklerde yazarlara telif ödenmesi konusunda girişimlerimiz ve yayınladığımız "telif listesi"ne ilişkin olarak çeşitli yorum ve tepkilerin bir bölümünü geçen sayımızda yayınlamıştık.... Bu sayıda da yorum ve yankıları yayınlamayı sürdürüyoruz. Başta TV kurumları olmak üzere, er geç herkes, yazarlık emeğine saygı göstermeyi ve bunun telif haklarıyla ilgili gereklerini yerine getirmeyi öğrenecektir. Fakat bu konuda, hiç kuşkusuz ki öncelikle yazar arkadaşlarımızın kendileri duyarlı ve ilkel olmak zorundadır.

Sendikamızca, son bir kaç ayda çok sayıda anma-kutlama etkinlikleri gerçekleştirildi. Reşat Nuri Güntekin, Büyükada'da ilk kez anıldı. Heybeliada'da Hüseyin Rahmi Gürpınar, sendikamız ve Ada Dostları Derneği'nin ortak girişimiyle anıldı. Üç yazarımızın (S.Faik, R.N. Güntekin, H.R. Gürpınar), dünyanın benzersiz güzellikteki bir coğrafyasında bulunan üç adamızdaki anma günlerine uluslararası bir nitelik kazandırmamız gerekiyor. Bedri Rahmi Eyüboğlu ve Turan Dursun, ölüm yıldönümlerinde sendikamızın öncü girişimleriyle anıldılar. Ruhi Su'yu anma toplantılarına sendikamız da katıldı. Arif Damar'ın 70. doğum yıldönümünü PEN Yazarlar Birliği ile birlikte kutladık. Tüm bu etkinliklerin yanısıra, değerli yazarlarımız Attila İlhan ve Necati Cumalı'nın doğum yıldönümleri nedeniyle özgün yazı ve değerlendirmeleri de bu sayımızda bulacaksınız. (Necati Cumalı'nın 75. doğum yıldönümüyle ilgili olarak bir kutlama programı ve sempozyum, 1996 çalışma programımızda yer almaktadır.)

Ödül kazanan arkadaşlarımızın yapıtlarıyla ilgili değerlendirme yazıları,

dış ilişkiler konusunda gelişmeler, yine bu sayımızda yer alan haber ve ürünler arasındadır. (Arnavut Yazarlar Birliği yöneticileriyle yaptığımız sözlü görüşme, Abhazya Yazarlar Birliği ile imzalanan kültür protokolü, Temmuz 1996'da Çatalca'da gerçekleştirilmesi konusunda Çatalca Belediyesi ile görüş birliğine vardığımız Balkan Ülkeleri Şiir Şöleni, Avrupa Yazarlar Birliği üyeliğimizin yenilenmesi, dış ilişkiler alanında son bir kaç ayda atılmış önemli adımlardır.)

Türkiye Yazarlar Sendikası'nın ülkenin siyasal yaşamındaki saygın yerini yeniden kazanmaya yönelmiş olması, herkesin ortak gözlemidir. Gerçekten de, Yönetim Kurulumuz, hemen her siyasal olayla ilgili olarak etkin tepkiler oluşturdu. Bu alandaki bilgi ve belgelerin dökümünü bu sayımızda bulacaksınız.

Maddi konuda karşı karşıya olduğumuz çok büyük güçlükleri üyelerimizin bilmesi gerekiyor. Şu anda TYS Genel Merkezi'nin bulunduğu konut Büyük Şehir Belediyesine aittir ve 8.000.000 TL. olan kira bedeli, 20.000.000TL.na yükseltilmiştir. Ayda 20.000 TL. gibi gülünç bir düzeyde olan ve toplanılmasında güçlüklerle karşılaşılacak üyelik ödentileri tümüyle ve düzenli olarak toplanılsa bile, sadece bu kira bedelini karşılamaktan uzaktır.... Telefon, elektrik, su, ısınma vb. giderleri ve sendika çalışanının ücreti de düşünüldüğünde, üyeler yoluyla edinecek gelir ve sendikamızın genel giderleri arasındaki oransızlık anlaşılabilir. Üyelerimizi maddi konuda sendikaya destek olmaya çağırıyoruz. "YAZARLAR DÜNYASI"na sağlanacak ilan gelirleri önemli bir katkı olabilir.

26-27 Haziran günlerinde gerçekleştirdiğimiz, herbiri görkemli bir sanat şöleni olan TYS 1. Sanat Günleri'ni (Aziz Nesin'in de girişim ve desteğiyle) sendikamıza 1 milyar TL. ödenmesi karşılığında filme almak ve gösterme hakkını verdiğimiz ATV, Aziz Nesin'in ani ölümünü fırsat bilircesine (ve üstelik, bu ölümden sonra, Sanat Günleri'mizden Aziz Nesin'le ilgili çekimleri "çok özel" başlığıyla haber programlarında sunarak gösteriş yapmaktan geri kalmayıp), sözünü yerine getirmede ve görüşme taleplerimizin hiçbirine karşılık vermedi. ATV ile sorunumuzu hukuk yoluyla çözümlenmek için gerekli girişimde bulduk.

ATV'den alınacak telif bedeli, sendikamıza bir konut edinilmesinde kullanılacaktır.

1995 yılını birbiri arkasında yitirdiğimiz arkadaşlarımızın acısıyla kapatıyoruz. 1995 yılına Onat Kutlar'ın acısıyla girmiştik. Yıl içinde Aziz Nesin'i, Tahir Özçelik'i, Aziz Çalışlar'ı, Kemal Sülker'i, Duran Yılmaz'ı, yazar dostu Hadi Olca'yı, Orhan Apaydın'ın eşi Gürsel Apaydın'ı yitirdik... Bütün bu arkadaşlarımızı sevgi ve özlemle anıyoruz....

Bazen çok kolay olmasa da, kimilerini (maddi olanlarını) sıraladığımız çeşitli güçlükleri aşarak çalışmalarımızı sürdürüyoruz ve sürdüreceğiz. Duyarsızlık, ilgisizlik gösteren kimi kez bunların da ötesine geçerek incitici davranışlarda bulunan arkadaşlarımızın da çok geçmeden bunu göreceklere ve özeleştiriyapacaklarını düşünüyoruz. Yukarıda özetlediğim ve dergide geniş dökümünü bulacağımız etkinliklerden başka, sendikamıza (Yıldız Sarayı Vakıf binalarında) bir konut edinilmesiyle ilgili olarak umut verici bazı gelişmeler, dergimiz size ulaştığında büyük olasılıkla gerçekleşmiş olacak...

Yayınladığımız 1996 programının gerçekleşmesinde ve genel olarak önümüzdeki yılın çalışmalarında, öneri ve katılımlarıyla arkadaşlarımızın etkin katkısını bekliyoruz.

Yazarlar Dünyası

ETKİNLİKLER

TEMMUZ 1995

2 Temmuz/ Sivas katliamının ikinci yılında Genel Başkan imzasıyla yayınlanan bildirimizde "Sivas'taki katliamı gerçekleştirenler, tek ve aynı örgütün üyesi olsunlar ya da olmasınlar, bir anda ortaya çıkmadılar. Modern, laik, uygar Türkiye'yi ortadan kaldırmaya azmetmiş bir güç, Sivas'ta ve ülkemizin her yerinde, bu tür kitleleri planlı olarak oluşturdu ve oluşturmaya devam ediyor. Bu güç parlamentodadır, devletin içindedir. Devleti özeleştirme yapmaya, yeni Sivaslara engel olacak önlemler almaya çağırıyoruz. Sivas'ta, bir barış, kardeşlik, uygarlık anıtı dikilmesini öneriyoruz" denildi. Asım Bezirci'nin kabri başındaki toplantıda Sendikamız Genel Sekreter temsil edildi.

7 Temmuz/ Rifat Ilgaz'ın kabri başında yapılan anma toplantısında Genel Sekreter Emin Karaca bir konuşma yaptı.

8 Temmuz/ 6 Temmuz Cuma geceyarısı Çeşme'de yitirdiğimiz Aziz Nesin anısına AKM'de Türkiye Yazarlar Sendikası ve DISK öncülüğünde düzenlenen kitlesel toplantıda tanınmış yazar ve sanatçılar, Aziz Nesin'in dostları konuşmalar yaptılar. Nesin Vakfı öğrencilerinin de katıldığı toplantıda Aziz Nesin'den şiirler okundu. Çok sayıda izleyicinin AKM salonları dışına taşıdığı anma toplantısı sonrasında Aziz Nesin anısına açılan defterlerin imzalanması için uzun kuyruklar oluştu.

14 Temmuz/ Ankara'da düzenlenen Demokrasi ve Anayasa Forumu'nda Türkiye Yazarlar Sendikası, Ankara temsilcimiz Abdullah Nefes'çe temsil edildi.

15 Temmuz/ 8 Temmuz cumartesi günü Galatasaray Lisesi önünde "Kayıp" ailelerince düzenlenen oturma eylemi sırasında gözaltına alınan üyelerimiz ve sanatçılar için İHD ile birlikte hazırlanan protesto metni, basın ve TV kanallarına Genel Sekreter Emin Karaca tarafından açıklandı.

21 Temmuz/ İstanbul Doğa Dostları Derneği'nce düzenlenen "Akkuyu Nükleer Santrali'ne Hayır" protesto eylemine ve daha sonra İstanbul Fransız Konsoloslugu önünde yapılan basın toplantısına sendikamız adına Genel Sekreterimiz katıldı.

24 Temmuz/ Sansürün kaldırılışının 87. yıldönümü ve Gazetecilik Bayramı nedeniyle Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Başkanı Nail Güreli'ye Genel Başkanımızın gönderdiği kutlama mesajında "İkinci Meşrutiyetin ilanı sonucunda sansürün sona erdiği 24

Temmuz'da, ülkemizde bugün, Abdülhamit dönemi sansürünü geride bırakan yasalar nedeniyle çok sayıda gazeteci ve yazar arkadaşımızın hapiste olmaları, ya da yargılanmakta oluşları acı bir çelişkidir" denildi.

26 Temmuz/ Meslek Birliği oluşturulması konusunda Ankara'da düzenlenen toplantıda TYS, Ankara temsilcimiz tarafından temsil edildi.

AĞUSTOS 1995

8 Ağustos/ Sanatçı ve yazarlara da geriye doğru borçlanarak emeklilik hakları sağlayan SSK geçici maddesinin bir ek genelgeyle daraltılması konusunda Çalışma Bakanı Ziya Halis'e bir mektup ve raporla başvuruldu. (Daha sonra, yeni çalışma bakanı Mustafa Kul'a da Sendikamızı ziyareti sırasında bizzat verilen raporun metni dergimizin "Mesleki Sorunlar" bölümündedir.)

10 Ağustos/ TYS adına Genel Başkan A.Behramoğlu ve "Mesleki Sorunlar Birimi"miz sorumlusu Metin Celal'in katıldığı, Yayıncılar Birliği Başkanı Atıl Ant ve Yayıncılar Birliği yönetim kurulu üleriyle yapılan yazar ve yayıncı örgütleri görüşmesinde, "tek tip telif sözleşmesi" metninin temel ilkeleri tartışıldı. Metnin bir an önce son biçimine kavuşturularak kamuya açıklanması, ayrıca, korsan yayın konusunda birlikte eylemlerde bulunulması kararlaştırıldı.

24-27 Ağustos/ Uluslararası Struga Şiir Festivali'ne TYS adına üyemiz Bedrettin Aykın katıldı.

EYLÜL 1995

1 Eylül/ AKM'de düzenlenen Barış Gecesi'nde sendikamız Genel Sekreter tarafından temsil edildi.

3 Eylül/ Kadıköy'de düzenlenen Barış Şöleni'nde Genel Sekreterimiz ve TYS üyeleri kitaplarını imzaladılar.

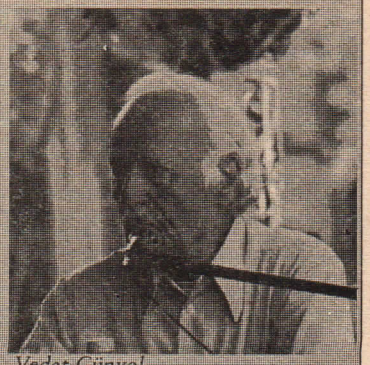
TYS Genel Merkezi'nde Turan Dursun'u anma toplantısı.

4 Eylül/ Yazar Turan Dursun, katledilişinin 5. yılında, kabri başında ve aynı akşam TYS lokalinde düzenlenen toplantıda anıldı. Anma toplantısında A.

Ataol Behramoğlu

10 Eylül/ TYS ve Ada Dostları Derneği'nce bu yıl Büyükkada'da ilk kez düzenlenen bir toplantıyla Reşat Nuri Güntekin anıldı. A. Behramoğlu'nun açış konuşmasından sonra Vedat Günyol, Tansu Bele, Ülkü Ayvaz büyük yazarımızı çeşitli yönleriyle anlatan konuşmalar yaptılar. Devlet Tiyatrosu sanatçısı Metin Belgin'in sunduğu toplantı sonrasında, yazar ve sanatçılar Güntekin'lerin Büyükkada'daki yalısında, yazarın eşi Hadiye Güntekin'i ziyaret ettiler.

Vedat Günyol

Behramoğlu, E. Karaca, Turan Dursun'un oğlu Abid Dursun, yayıncı İlhan Kırıt, yazar-araştırmacı Cemal Yener konuşmalar yaptılar.

12 Eylül/ 80 darbesinin 15. yıldönümünde Genel Başkan imzasıyla bir bildiri yayınlandı.

17 Eylül/ Türkiye Yazarlar Sendikası ve Ada Dostları Derneği'nce Heybeliada'da düzenlenen toplantıda Hüseyin Rahmi Gürpınar anıldı. Toplantıda V. Günyol, S. Sezer, F. Andaç, N. Bucak konuşmalar yaptılar.

20 Eylül/ Ruhi Su'nun 10. ölüm yıldönümü nedeniyle kabrinin bulunduğu Zincirlikuyu'daki anma toplantısında Genel Başkan A. Behramoğlu, ve üyelerimizden yazar Rasih Nuri İleri birer konuşma yaptılar.

21 Eylül/ TYS ve Zeytinburnu Belediyesi'nce düzenlenen toplantıda Bedri Rahmi Eyüboğlu ölümünün 20. yılında anıldı. Toplantıda TYS üyeleri Feridun Andaç, Ayten Mutlu, Metin Cengiz, konuşmalar yaptılar.

26 Eylül/ Buca Cezaevindeki şiddet olayları ve işlenen cinayetler, Genel Başkan imzasıyla Devlet Bakanı Algan Hacaloğlu ve Adalet Bakanı Mehmet Moğultay'a gönderilen mektuplarla kinandı. Genel Sekreter imzasıyla yayınlanan basın bildirisinde de, Yılmaz Güney hakkında yazılan kitap ve Güney'in eşi Fatoş Güney hakkında DGM'de dava açılması kinandı.

EKİM 1995

1 Ekim/ Kültür Bakanlığı'nın çağrılısı olarak Türkiye'de bulunan Arnavutluk Yazarlar Birliği Başkanı Bardhyl Londo ve heyetteki konuk yazarlarla TYS Başkanı arasında yapılan görüşmede, Türkiye Yazarlar Sendikası ve Arnavutluk Yazarlar Birliği arasında karşılıklı ilişkileri düzenleyecek bir anlaşma yapılması kararlaştırıldı.

5 Ekim/ TYS ve Yayıncılar Birliği yöneticileri bir kez daha bir araya gelerek "tek tip telif sözleşmesinin son biçimini görüştüler.

10 Ekim/ Genel Sekreter E. Karaca imzasıyla yayınlanan basın bildirisinde "Belge Uluslararası Yayıncılık" editörü Ayşe Nur Zarakolu'nun DGM'ce mahkumiyeti kınandı.

12 Ekim/ TYS "Mesleki Sorunlarımız Birimi" sorumlusu Metin Celal imzasıyla, Edebiyatçılar Birliği Başkanı M.Ş. Onaran'ın basında çıkan bir açıklamasına verilen yanıtta, Türkiye Yazarlar Sendikası'nın başta telif olmak üzere çeşitli konulardaki görüşleri kamuya bir kez daha duyuruldu. (Bu yanıt için bkz. "Mesleki Sorunlarımız" bölümü.)

Ataol Behramoğlu ve Atıl Ant Frankfurt Kitap Fuarı'ndaki panelde.

13 Ekim/ Kültür Bakanlığı'nın çağrılısı olarak Frankfurt Kitap Fuarı'na katılan Genel Başkan A. Behramoğlu, DGB house'da "Türk Kültür Politikası ve Türk Yayıncılığının Yurt Dışına Açılımı" konulu panelde konuşmacı olarak yer aldı.

24 Ekim/ Arif Damar'ın 70. doğum yılı, TYS ve PEN Yazarlar Derneği'nin Küçük Sahne'de düzenlenen ortak toplantısında kutlandı. A.Behramoğlu, Ş.Kurda-kul, Ş. Ormanlar, E. Ercan, A. Özer'in konuş-

malar yaptığı Gülsen Tuncer'in sunduğu toplantıda Arif Damar'ın şiirlerinden örnekler sunuldu.

25 Ekim/ Türkiye Yazarlar Sendikası ile Abhazya Yazarlar Birliği arasında bir kültür protokolü imzalandı. (TYS Genel Başkanı A.Behramoğlu ve Abhazya Yazarlar Birliği Başkanı Aleksey Gogua tarafından Türkiye Yazarlar Sendikası, Genel Merkezinde imzalanan protokol metni için bkz. "Dış İlişkiler bölümü.")

25 Ekim/ Tuğrul Tanyol'un istifasıyla boşalan YYS İkinci Başkanlığı'na Feyza Hepçilingirler seçildi.

31 Ekim/ YYS Genel Merkezi'nde düzenlenen basın toplantısında Turan Dursun'un ölümünden sonra kaybolan "Kutsal Kitapların Kaynakları" başlıklı çalışmasının bir kopyasının bulunduğu ve Kaynak Yayınlarınca yayınlandığı açıklandı.

KASIM 1995

İmza günlerinden bir görünüm

3 Kasım/ 3-12 Kasım tarihleri arasındaki TÜYAP İstanbul Kitap Fuarında yaklaşık 50 üyemiz okurlarla buluşarak kitaplarını imzaladı.

8 Kasım/ TÜYAP İstanbul Kitap Fuarı'nda Türkiye Yazarlar Sendikası'nca "Anılarda Aziz Nesin" başlığıyla düzenlenen (A. Behramoğlu'nun yönettiği) panelde D. Ceyhun, A. Boysan ve Z. Oral konuşmalar yaptılar.

9 Kasım/ TÜYAP etkinliklerimiz çerçevesinde Feyza Hepçilingirler tarafından yönetilen "Sinema Karşısında Edebiyat" başlıklı panelde, O.Şahin, Y.Kurçenli, T. Uyar konuşmalar yaptılar.

9 Kasım/ Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Kültür Bakanlarından Kıbrıs Araştırmaları Merkezi Başkanı İsmail Bozkurt ve Kıbrıs'lı şair Fikret Demirağ'la yapılan görüşmede, Türkiye ve Kıbrıs yazar örgütleri arasında karşılıklı ilişkilerin geliştirilmesi için bir kültür protokolü hazırlanması kararlaştırıldı.

10 Kasım/ Türkiye Yazarlar Sendikası ve Yayıncılar Birliği'nce hazırlanan Tek Tıp Telif Sözleşmesi, TÜYAP'ta düzenlenen basın toplantısında, YYS Genel Sekreteri Emin Karaca ve Yayıncılar Birliği Başkanı Atıl Ant tarafından kamuya açıklandı. (Telif sözleşmesi metni için bkz. "Mesleki Sorunlarımız" bölümü.)

11 Kasım/ Naim Tiralı'nın 70. doğum yılı üyemiz Necati Güngör'ün düzenlediği, üyelerimizden Öner Ciravoğlu'nun yönettiği bir toplantıyla Tüyap'ta kutlandı. Toplantıda O.Akbal, N.Güngör konuşmalar yaptılar.

13 Kasım/ Nijeryalı yazar Ken-Saro-Wiwa'nın idam edilmesi bir basın bildirisiyle protesto edildi.

ARALIK 1995

Mustafa Kul (sağda) A.Behramoğlu ve Emin Karaca ile birlikte

1 Aralık/ Çalışma Bakanı Mustafa Kul ve Bakanlık görevlileri sendikamızı ziyaret ettiler. (Ayrıntılı bilgi için bkz. "Mesleki Sorunlarımız" bölümü.)

AZİZ ÇALIŞLAR ÖLMÜŞ...

Az önce gazetede söylediler. Aziz Çalışlar ölmüş. Bu sabah (Salı - 28 Kasım) Ankara'da ölmüş. Aziz Çalışlar yaşıtımdı. 1942 doğumlu. Demek ki 53 yaşında. Bu rakamların bir anlamı var mı? Aziz'le birlikte 60'lı yılların İstanbul'u, Beyoğlu'su öldü. Arnavutköy'deki yalının balkonunda, Boğaz'ın üstündeki yıldızlara, insanda hem ölüm hem ölümsüzlük duygularını birlikte uyandırarak akıp giden sulara karşı, Aziz'in kendi elleriyle pişirdiği balıklarla içilen rakılar öldü.

Aziz Çalışlar ölmüş.

Kardeşimdi.

Sanki öteki yarımды.

Onun gibi olmaya özendiğim ender kişilerdendi.

Aziz'den önce, onu Aziz yapan şeyler öldü bir bir.

60'lı yılların umutları öldü önce. Toplarla, tanklarla, zindanlar, işkencehaneler, sehpa larla, önce tek tek sonra yığın yığın öldürdüler bu umutları. Üzerlerine toprak örtüldü; zift ve asfalt çekildi sonra. İlişkiler çirkinleşti. Güzel ilişkiler öldü. Arnavutköy'deki yalı, küstü ve gerilere çekildi. Ve öldü. Boğaz'ın suları ve Boğaz'ın üstündeki yıldızlarda öldüler. Hiç olmemesi, hep yaşaması, üzerine titrenmesi gereken; imrendiğimiz, hayran olduğumuz, içimizi umutla, güvenle ışıklarla dolduran bir aşkın ölümüne tanık olduk. Sadakat, vefa, içtenlik öldü. İncelik, soyluluk, duygululuk, akıl, ölümlerle çepeçevre kuşatıldı.

Ve kansere geldi sıra, işi bitirmek, son darbeyi in-

dirmek için.

Levent endamında, güzel, erkek bedeninde yürüdü alçakça. Gırtlakından göğsüne sıçradı. İngiltere'de ilk gırtlak ameliyatından hemen sonra ziyareti-ne gittiğimde, benden çok o konuştu, işaretlerle.

Yine de umut doluydu. Sevgisi, kaygısı, tutkusu, akli, bakışlarında yoğunlaşmıştı. Ellerinin ve yüzünün hareketlerinde.

Ama o herkes gibi konuşurken de, anlatamadığı bir şey vardı eksik kalan. Acı bir şey. Bu dünyanın daha güzel, daha doğru dürüst olması gerektiğine dair.

En berrak kahkahalarında bile, derinde, bir hü zün gölgesi olarak yansıyan.

Aziz Çalışlar ölmüş.

Ölümün hiçbir anlamı olmadığını anladım.

Basit, sinik ve insandan çok küçük olduğunu.

Çirkin ve aptal.

Bön ve soğuk.

Aziz Çalışlar ölmüş.

İlk kez, kendi ölümüne, bu kadar yakın, bu kadar somut dokundum.

Aziz Çalışlar ölmüş.

Sanki biz, bizler yaşıyor muyuz?

Yaşıyor muyuz gerçekten?

ALİNERİ ERLERİNDEN: KEMAL SÜLKER...

Alınteri Erlerinden Kemal Sülker...

Her ölüm düşündürür, kimi ölüm acındırır, kimi yüreğe bıçak gibi saplanır, kiminin acısı sonradan koyar, kimi bir iç hesaplaşmaya yol açar, kimi karmaşık duyguların kuyusuna çeker, kimi ölümün ardından hayıflanırsın...

Yaşamın en büyük gerçeği değil mi ölüm?...

Birkaç gün önce gazeteye geldiğimde, masamın üstünde bir not buldum; Kemal Sülker'in eşi Perihan Hanım aramış. "Eyvah" dedim kendi kendime, aklımın bir yanına takılıydı Sülker!... Son telefon konuşmamızın üstünden ne kadar zaman geçmişti?.. Hasta olduğunu biliyordum, ama, nasıldı?...

Kötü bir haber mi alacaktım?...

Evet!...

Sülker'in evini aradım, telefona kızı çıktı, acılı ve tepkiliydi; son yıllarında Kemal Sülker yalnız bırakılmıştı; hem de yapayalnız...

Kemal Sülker, DİSK kurucularından ve genel sekreterlerindendi. Nasıl gelmişti bu noktaya?

İlk yazılarını Antakya ve Beyrut gazetelerinde yayımlayan Sülker, yükseköğrenim için 1938'de İstanbul'a geldiğinde, Hatay muhabirliğini yaptığı Tan gazetesine girdi.

Alınteri felsefesinin dünya görüşüne tutkunluğu o yıllarda başladı.

27 Mayıs Devrimi ve 1961 Anayasası'yla sola

açılan Türkiye'de, Kemal Sülker İşçi Partisi'ne girdi; 1967'de DİSK'in kurucuları arasında katıldı. O zaman 'Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun iki Kemal'i vardı:

Biri Kemal Türkler...

Ve Kemal Sülker.

Türkler, DİSK Genel Başkanı'ydı, ileride bir alçakça cinayete kurban gideceğini kim bilebilirdi?

Kemal Sülker gülümseyen bir insandı, her zaman efendi ve çelebi....

Yirmiye yakın kitap yazdı Kemal Sülker, çoğu Nâzım Hikmet'e ilişkindir.

Üreten, düşünen, yaşayan bir kişiliği vardı; işçi sınıfına adamıştı benliğini...

Sendikacı...

Gazeteci..

Yazar..

Ve eylemciydi..

"15-16 Haziran İşçi Eylemleri"nden sonra tutuklandı, aylarca içerde yattı...

"İşçi sınıfı" bir kavram..

Bir soyut düşünce; ama, sendikalaşma ve partileşme yaşama geçirildiğinde, işçi sınıfı bir gerçek!...

Kurumlarıyla bir gerçek!... Örgütleriyle bir gerçek!... Grevleriyle, toplu sözleşmeleriyle, eylemleriyle bir gerçek!... Yapıları, malları, tatil yerleri, kitaplıkları, konferans salonları, eğitim seminerleri, başkanları, yönetim kurulları, üyeleri, paraları, hesapları, politikalarıyla bir gerçek!...

Bu gerçeği Türkiye'de yaratanlardan biriydi Kemal Sülker; gönül isterdi ki, yaşamının sonuna dek bu gerçeğin sıcaklığı soğumasın...

Ömer Faruk Toprak'ın üç dizesiyle bu yazıyı bitirmek istiyorum, Kemal Sülker yaşama gözlerini kaparken ne söyleyebilirdi:

"İnadına çok yaşasın isterim insanlar

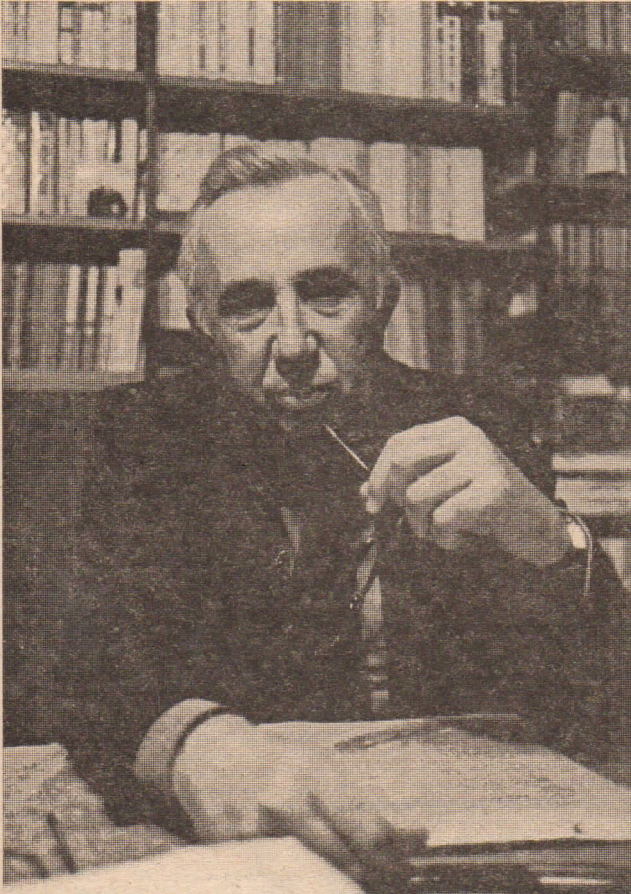
Sevsinler birbirlerini yürekten

Kutsal bilsinler çalışmayı ve,hürriyeti."

Cumhuriyet

75. DOĞUM
YILINDA

NECATİ CUMALI

DAĞILAN DÜNYANIN GÖRÜNTÜLERİ

Bizdeki roman kimseyi pek hoşnut etmez. Türün ilk ürünlerinin verilmeye başlandığı 1870'lerden beri, 120 yıldır Batılı örnekler karşısındaki konumu tartışılır, ya "taklit" olarak nitelenir, ya "cılız" bulunur ya da "bizde roman yok" diye kestirilip atılır... Artık küllense de tartışma kapanmadı, roman umutsuzca kendi haline bırakıldı.

Bırakış, biraz da romana atfedilen anlamların, işlevlerin geçersizleşmesinden kaynaklanıyor galiba. Roman, Türkçe'de ilk denendiği yıllarda, XIX. yüzyılın son çeyreğinde "ahlâken faydalı mı zararlı mı" tartışmalarına konu oldu. Bu, yapıtın bilgi, öğreti, hayat kılavuzu olarak konumlanması anlamına gelir. Yakın zamana dek aynı konumlanmanın uzantısında "toplumsal gerçek" karşısındaki yeri ve işlevi tartışıldı romanın...

Yazarı, eleştirmeni, okuru hoşnutsuzluğa yönelen galiba romana yüklenen bu büyük "görev"lerdi. Çok kaba hatlarıyla çizilen bakış, roman ve romancının hayatı, dünyayı bildiği, çözümlediği ve bize anlatacağı varsayımına dayanır. Oysa, tam tersi; roman, "bilinen"lerin bittiği, yetersiz kaldığı yerde başlar. Bunu bence en iyi ifade eden yine bir romancı, Milan Kundera: "Tanrı evreni ve değerler düzenini yönettiği, iyiyi kötünden ayırdığı, her şeye bir anlam verdiği yeri yavaş yavaş terkederken Don Kişot evinden çıktı ve artık dünyayı tanıma gücünden yoksundu. Don Kişot yüce yargıcın yokluğunda, birdenbire korkunç bir karmaşıklık içinde ortaya çıktı; tek tanrısal doğru, insanların paylaştığı yüzlerce görece doğruya ayrıştı. Böylece Modern Çağla birlikte roman imgesi ve modeli de doğmuş oldu."¹

Don Kişot'u evinden çıkarıp yollara düşüren, "roman imgesi ve modeli"ni de hazırlayan Modern Çağ'a özgü sarsıntıları, kurulu dünyanın, büyük düzenin dağılma halini Türkiye toplumu XIX. yüzyılda yaşadı. Roman da o evrede ortaya çıktı Türkler için. Ama yukarıda da belirtildiği gibi bir anlama deneyi değil, anlatma, daha çok da tasarlanmış doğruları, gerçekleri vaaz etme biçiminde kaleme alındı. Düzenin dağılması, XX. yüzyıla gelindiğinde çöküntü halini aldıkça vaazın nafililiği görüldü. Romandan beklenenle hayatın-zamanın getirdikleri arasındaki uçurum, yazının başında işaret edilen hoşnutsuzluğu neredeyse kronikleştirdi.

Belki bu nedenle, bugünü, hali değil de "dün"ü konu edinen yapıtlara daha serinkanlı yaklaşmak mümkün olabiliyor.

Necati Cumalı'nın **Viran Dağlar**'ı² böyle bir örnek. "Tarihsel roman"a yakın duran bir örnek: Yüzyıl başındaki o büyük dağılmanın, çöküşün bir cephesini; Balkanlar'daki görüntülerini gündeme getiriyor yapıt. "Gerçi "tarihsel roman" da bugünün gereksinimleriyle; ulusal kimlik-ulusal birlik arayışları içinde doğup biçimlenmiştir. Dün'e, bugün'ü açıklamak ve yönlendirmek için başvurur. **Viran Dağlar**'da tarihsel romanı ortaya çıkaran etmenler önplanda değil. Ulusal birlik sorunsalına değil, tam tersine ulusal kimliklerin savaşıyla varolan birliğin (Osmanlı'nın) dağılışına eğiliyor roman.

Yine de **Viran Dağlar**'ı "sıcak", güncel kılan önemli etkenler var: Romanın konu edindiği coğrafya (Makedonya) bugün de romanın konu edindiği dönemde (yüzyıl başında) olduğu gibi savaş alanı. Romanda olduğu gibi bugün de uluslar ve dinler boğazlaşması yaşanıyor orada. Yüzyıl başında Osmanlı'ya karşı başlayan "Balkan Savaşı", bugün bir iç savaş halinde.

Romanın kahramanı Goriçkalı Zülfikar Bey, "Gözümü dünyaya açtım açalı, vuranlarla vurulanlar arasında yaşadım bugüne kadar. Ölümün rezili çıktı, ucuzladı bizim günümüzde." der. Zülfikar Bey, Makedonya'daki son Osmanlı Beyi'dir... İttihat-

çı'dır. Balkan Savaşı'na kendi örgütlediği milisleriyle katılır, yaralanır. I. Dünya Savaşı sırasında bölge Fransızlar'ca işgal edilir, Zülfikar Bey yine dağa çıkar. Başına ödül konur: 70 altın... Yakalanmaz ama bir ihanete, cinayete kurban gider, Mondoros Mütarekesi'nin ve Makedonya'da çıkarılacak genel affın hemen arefesinde. Eskiden yanında yanaşma duran adamlarından Arabacı İsmail tarafından öldürülür. İsmail'i azmettirense Fransızlar'ın koyduğu ödül değil, Zülfikar Bey'in Fransızlar'la anlaşan yeğeni Hikmet Bey'dir. Onun derdi ise aile mirası...

Cumalı, genel savaşın yanı sıra özel, aile-içi ve diğer kimlik savaşlarının da altını çiziyor böylece. Öte yandan başka rüzgârlar eser. Örneğin L'Humanite gazetesini okuyan Terzi Halit... Duvarında Jaures'in resmi asılıdır. Yaşanan savaşın dışındadır, "Yeni bir din doğuyor, yayılıyor dünyada" der. Bu, ayrı-gayrının kalkacağı, insanların kardeş olacağı bir dindir; sosyalizm!

Makedonya'daki Fransız ordusunun komutanı Franchet D'Esperey'in yanı sıra başka tarihsel, reel kimlikler de karşımıza çıkar **Viran Dağlar**'da. Örneğin Zülfikar Bey, 1910'da Selanik'te Yonyo Lokantası'na gittiğinde Kolağası Mustafa Kemal'le karşılaşır. Yanında Ali Fuat vardır. Yanda başka bir masada Ziya Bey'le (Gökalp) Ömer Seyfettin Bey oturmaktadır...

***

Viran Dağlar, yüzyıl başlarındaki o büyük dağılma halini izlenimci bir yaklaşımla anlatıyor. İzlenimcilik, Cumalı'nın romanlarında temel eğilim. "Urla/kasaba romanları" diyebileceğimiz ilk üç romanı da; **Tütün Zamanı** (1959 -1971'de **Zeliş** adıyla yayımlandı), **Yağmurlar ve Topraklar** (1973), **Acı Tütün** (1974) konu edindiği yaşantı çevresine, kişilere ve olaylara "dışarıdan" bakar.

1 - M Kundera, Roman Sanatı, çev: İsmail Yerguz, s: 14, Afa Yayınları, 1989, İst.

2 - N Cumalı, Viran Dağlar, Çağdaş Yayınları, 1994, İst.

NECATİ CUMALI

FABRİKA SOKAK *

Bizden önce savaş geçmişti o sokaktan
Çökmüş duvarlardan yangın izleri, is
Taş yığınları, devedikenleri, ısırğanlar
Sol yanında ağzının yarı dişleri kırık
Bilinmez ağlar mı güler mi dudaklarıyla
Ardında kör topal özürlü bir sokak bırakarak

Derlerdi: "Doğuda tepelerden üç saat sürdü
Bizim topçunun yoğun ateşi
Üç saat kol bacak, yanan saçlar
Çek kristalleri, Limoges porselenleri,
Çin çay takımı kırıkları uçtu karıştı havada
Üç gün duman tüttü yıkıntılardan
Derinlerden inilti gelir kesilirdi

Makedonya, Girit göçmenleriydik
Yirmi ay arayla geldik o yangından
Geride bıraktığımız evlerimizin hüznü
Bizi yeni evlerimizin kapılarında buldu

Taş yığınları soğumuş yosun tutmuş
Boy atan horozibikleri, hatmiler gördük
Ak mermerlerde açan mor sarmaşıklar
Ruhlar dolaşır derlerdi oralarda
"Dün Dimitri'yi gördüm, selâmsız geçti gitti,
"Aleksandra, beni gördü pencerede kayboldu"

Uzun yıllar birlikte yaşadık soluklarıyla
Eski evlerinin yüksek tavanlı odalarında
Pencerelerden yanyana denize baktık
Avluya çıksak bizimle gelirlerdi
Ellerini duyardık el değdiğimiz yerde

Her savaş sonunda bir karabasandır
Gören kötü bir rüyadan ezik uyanır
Yenenlerin sevinçleri yiter gider de
Acıları yer eder yerleşir yüreklerinde

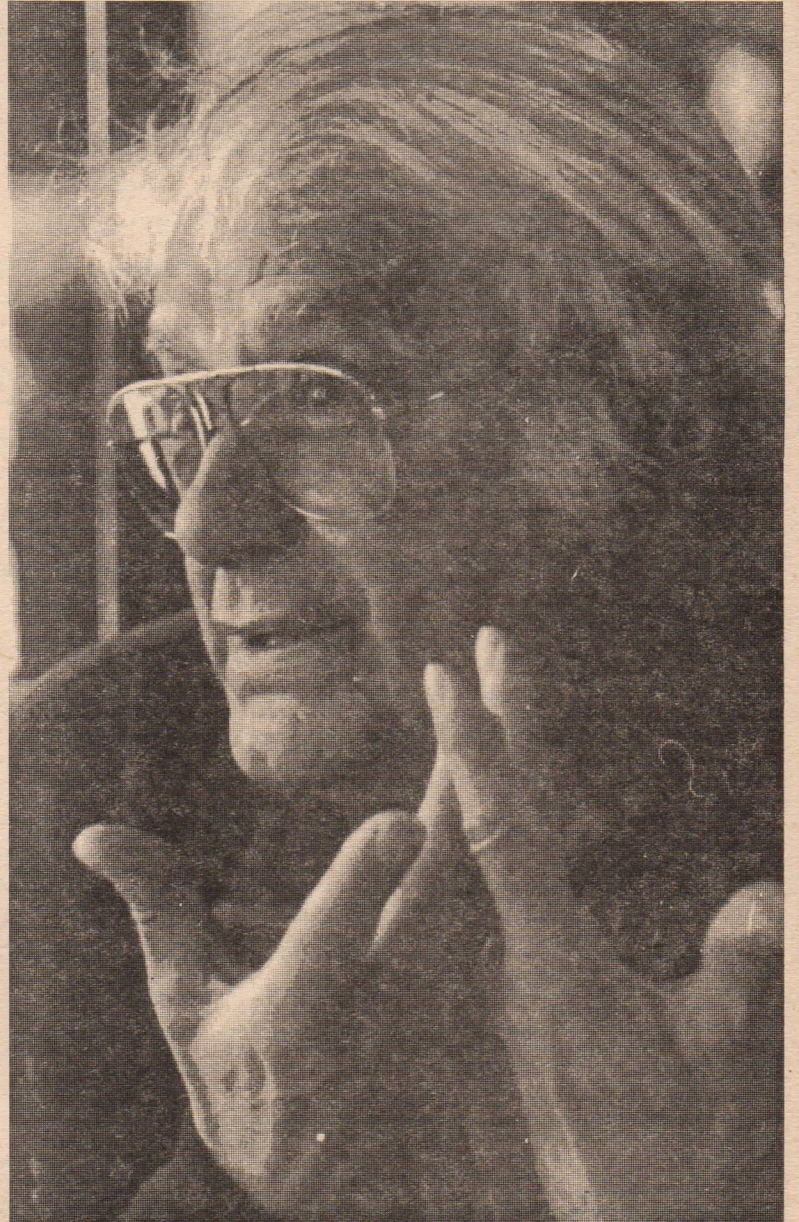
* Fabrika Sokak 17, benim Urla adresim. N.C.
(Bu şiir daha önce hiçbir yaygın organında yer almamıştır.)

---

70. DOĞUM YILINDA

ATTILA İLHAN

Sanatçı bu sorumluluktan kaçamaz. Kaçanları edebiyat tarihi yakalar. Bu işin entellektüel yanı. Bir de gündelik hayat içindeki vechesi var. Sanatçı, gündelik hayat içersindeki davranışları ile de savunduğu fikirleri ile tutarlı olmalıdır. Eserleri ile toplumculuk taslayıp, gündelik hayatında en aşırı bireycilikleri sergileyen bir aydına kim inanır? Sanatçının aydın sorumluluğu gündelik hayatında da geçerlidir.

"KUŞ DİLİ İLE ŞİİR YAZMAKTAN VAZGEÇSİNLER"

Attila İlhan ile, kapalı, puslu bir Ekim sabahı, onun her zaman gittiği ünlü pastahanede bir plakete adı yazılarak kıyısına iliştirilmiş masasında oturarak konuştuk.

- Efendim siz, edebiyatımızın birçok alanında (şiir, roman, gezi-inceleme, senaryo, deneme gibi...) önemli eserleri olan bir yazarınız. Ancak Attila İlhan denilince, diğerleri ile birlikte ama hepsinin önünde şairliğiniz akla geliyor. Siz kendinizi nasıl tanımlıyorsunuz? Yaptığınız işler içinde, size en önemli gelen, en çok tat veren hangisidir?

- Şunu söyleyebilirim. Benim başlangıçtan itibaren şuyum diye özel bir vasıflandırmam olmadı. Çünkü çok küçük yaşlardan beri birkaçına birden başladım. İlkokulun üçüncü sınıfında iken ilk şiirimi, ortaokulun birinci sınıfında ilk romanımı yazdım. Okul gazetelerinde köşe yazısı yazdım. Benim ailem ilginç bir aile. Babam aruz vezni ile şiirler yazardı. Annem okumayı, özellikle roman okumayı sevdi. Fakat ben bu marifetleri yaparken onlardan hiçbir teşvik görmediğim gibi, neredeyse engelliyorlardı. 1946 şiir armağanını kazanınca annem beni destekledi. Ama babam beni hâlâ ciddiye almıyordu. Çünkü o aruz şairi idi. Aristokrat tarafı vardı. Benim

yazdıklarımı ona biraz ters düşüyordu. Amcam beni ciddiye aldı, o edebiyat öğretmeni idi. Bu şiir armağanı dolayısıyla şairlik tarafım öne çıktı. 1942-43'de İstanbul dışında yazılarım yayınlanıyordu. İlk defa İstanbul'dan yazı isteyen Yaşar Nabi'dir. Onun üzerine "Abbas Yolcu" dizisine başladım. Fakat o arada on tane roman yazmıştım ben. Ö. Faruk Toprak, Rifat Ilgaz gibi yazarlar okumuşlardı, bana onlarla ilgili mektuplar yazmışlardı. Fakat ben bunları hiç yayınlamadım. Yayınlanmış ilk romanım, "Sokaktaki Adam"dır. Onbirinci romanımdır.

Sonra sanatçının şöyle bir tarifine ulaştım. Sanatçı, içinde yaşadığı beşeri, sosyal, istisadî, özet olarak tarihi koşullar içersinde, kendi diyalektik sentezini estetik düzeyde yapan adamdır. Bu sentez için en uygun edebiyat dalı hangisi ise, o dalda eser verir..

Ben yirminci yüzyıl şartları içinde kendimi iyi tarif etmiş bir aydın olduğumu sanıyorum.

Tat verme konusunda hepsi aynıdır. Yaptığınız şeyin kendi içinde tutarlı olması önemlidir.

- Bugünlerde neler yazmaktasınız? Yeni şiirler var mı?

- Şiir bende program dışı bir iştir. Şu veya bu şekilde duygusal yoğunluk olunca şiir çıkar gelir. Kendiliğinden oluşur. Eğer etkili oluyorsa bu yüzdendir. Bazı şairler önlerine kağıt kalem alıp, yazıp çiziyor, mısralar yapıyor, kafiye yapıyor. Bende bunların hiçbirisi yoktur. Ben sözlü olarak yazırım. Şiirin ritmini duymak isterim. Geçen gün Kanlıca ile Çubuklu arasında yürürken, bir şiir yazdım. Sonra eve gelince kâğıda geçirdim.

Diğerlerine gelince, Aynanın İçindekiler dizisi on romandır. Bunun beşi yazılabildi. Altıncı kitabın adı bile belli. "Jön Türk'lerin Sonuncusu" olacak. Fakat bir türlü yazamıyorum, her defasında bir senaryo karşıma çıkıyor. Şu günlerde yine bir senaryo çalışıyorum. Adını da söyleyebilirim. "Yanlış Saksının Çiçeği".

Fikir yazıları epeyce vaktimi alıyor. Ayrıca kitaplarımın yeni baskılarının gözden geçirilmesi gerekiyor. TV konuşmaları yapıyorum, haftada üç gün Meydan gazetesinde yazıyorum.

- Sizce şiirin yaşantımızda ve yazınımızdaki yeri ve önemi nedir?

- Bizde çok yanlış bilinen ve yanlış alınan bir gerçek var. Batı edebiyatının aksine, doğu edebiyatı manzumdur. Yeni kuşaklar bunun farkında değil.

Geçmiş tarihimizde yemek tarifleri bile manzumdur. Doğu kültür dairesi içinde aslolan şiirdir. Nesir sonra gelmiştir. O kadar ilginçtir ki, "secili nesir" diye bir tarz nesir vardır ki, kendi içinde kafiyelidir. "Abbas Yolcu"da denemiştim ben bunu. Hal böyle olunca, Türk toplumunda şiirin yerini sormak bile gereksiz. Ben Fransa'da bir arkadaşına, bizde radyo reklamlarında şiir okunduğunu söylemiştim, şaşırılmıştı. Ama böyledir. Şiir, Türk insanının haya-

tında son derece önemlidir. Şuna da rahatlıkla bahse girebilirim ki, Türkiye'de her akşam içki içen, her on kişiden dokuzu şiir okur. Benim TV programım dolayısıyla mektup gönderenlerin onda dokuzu şiir gönderenlerdir. Bazı şairlerin şiir kitapları tekrar tekrar basılmaktadır. Böyle bir durumda şiirin hayatımızda yeri olmadığını söylemek, büyük bir yanlış. O itirazı biliyorum. Bazıları artık şiir kitaplarının hiç satılmadığını, bin tane basılmış bir şiir kitabının aylarca sürüklendiğini ve halkın şairlere yüz vermediğini söylüyorlar. Böyle şairler vardır. Kabahati kendilerinde arasinlar. Kuş dili ile şiir yazmaktan vazgeçsinler.

- *Kitaplaşan yahut gazete ve dergilerde yayınlanmakta olan günümüz şiirini izliyebiliyor musunuz? Bugünkü Türk şiiri için neler söyleyeceksiniz?*

- İzliyorum. Eksik olmasınlar pek çoğu da bana gönderiyorlar. Böylece görmüş oluyorum. Bir kere hazin bir saptama yapmak zorundayız. 1990'ları yaşıyoruz. Şiir dünyamızda hâlâ 40 kuşağının şairleri egemendir. Böyle olmamalıydı. Arada, aynı şekilde ülkeyi kavramış şairler gelmeliydi. Bizim kuşağı söylemiyorum, ama meselâ, bir Nazım Hikmet, Necip Fazıl yoktur, bir Ahmet Muhip yoktur. Bunun sebebi iki şekilde açıklanabilir. Birincisi, yeni şairlerin yanlış bir Türkçe ile şiir yazmalarındır. Eski T.D.K.da birkaç kişinin Türkçe'yi bozma teşebbüslerini şiirlerine temel yaptılar. Böylelikle anlaşılmasız olmayı başardılar. Atatürk dil devrimini, aydınlarla halkın konuştuğu dil aynı olsun diye yapmıştı. Şimdi şairlerimizden çoğu, yalnız bizim değil, hiçbir halkın anlamayacağı bir dil ile şiir yazıyorlar. İkinci sebep, şairler üzerinde 30'lardan beri süregelen siyasi baskıdır. Dünyada, Türkiye kadar şair harcamış başka bir ülke olduğunu sanmam. Yazdığı her mısranın, siyasi poliste mikroskop altına konduğunu düşünen genç şair, hele biraz da tabansızsa selameti ikinci, üçüncü yenilere sığınmakta bulur. Malum olduğu üzere bu yenilerde, anlam aranmaz. Biçimcilik esastır. Türk şiiri sağlığına, 1930'lardaki tabanına oturup yeni koşullara uygun yeni sentezleri diyalektik bir yöntemle üreterek kavuşacaktır.

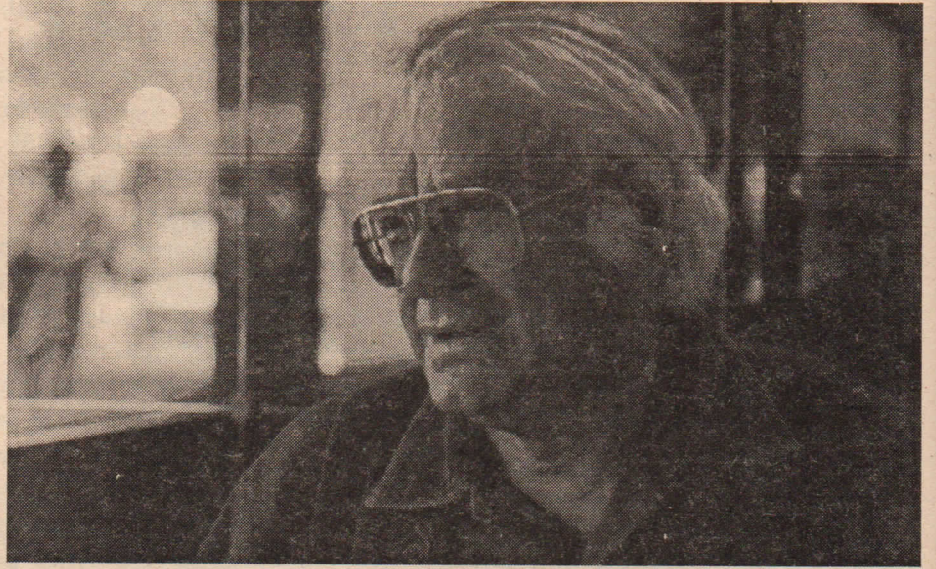
- *Önemli bir roman birikiminiz var. Romanımızla ilgili düşünceleriniz neler?*

- Romanda durum daha iyi. Çünkü romancılar, biraz daha tabandan geldikleri için, şartları daha iyi değerlendiriyorlar. Show yapanlar bir kenara bırakılırsa, Mehmet Eroğlu, Ahmet Yurdakul, Buket Uzuner, Nihat Genç kalabalıkla temas kurabilmiş, belirli toplum kesimlerini ve psikolojilerini yansıta-

bilmiş romancılar olarak görünüyorlar. Romanda ve hikâyede de biçimcilik çıkmazını, postmodernizm diye alıp kendi dendine düğümlenen, epeyce genç yazarımız var. Allah ıslah eyleye.

- *Sizce şairlerin, yazarların yazmak dışında ne gibi sorumlulukları vardır topluma karşı? Bir yazar, bireysel ve toplumsal yaşamında neleri yapmaktan kaçınmalı?*

- Bu sorunun iki vechesi var. Bir tanesi aydın yaşantısı içindeki veche. Sanatçı toplumsal sorunlar karşısında her zaman tavrını belli etmelidir. Bunu ideolojik gerekçeleri ile açıklayabilmelidir. Çünkü sanatçı aydının, belirli bir sorun karşısında itirazı ya da kabulü, pek çok insana örnek olur. Burada ciddi bir sorumluluk vardır. Sanatçı bu sorumluluktan ka-

çamaz. Kaçanları edebiyat tarihi yakalar. Bu işin entelektüel yanı. Bir de gündelik hayat içindeki vechesi var. Sanatçı, gündelik hayat içersindeki davranışları ile de savunduğu fikirleri ile tutarlı olmalıdır. Eserleri ile toplumculuk taslayıp, gündelik hayatında en aşırı bireycilikleri sergileyen bir aydına kim inanır? Sanatçının aydın sorumluluğu gündelik hayatında da geçerlidir. Bu yüzden Türk halkı şaşmaz sağduyusu ile, entelektüel kelimesinden (entel) deyimini üretmiştir. Yanlışta bundan daha güzel işaret eden bir şey gösterilemez.

- *Üretken bir yazar olduğunuza göre nasıl çalıştığınızı, nasıl yazdığınızı anlatır mısınız? Başarılı olmanın bir koşulu da disiplinli olmak. Siz bunu nasıl sağlıyor, nasıl uyguluyorsunuz? Genç yazarlara neler öneriyorsunuz?*

- Ben çok disiplinli bir insanım. Hayatımı örgütlerim. Yazarlıkla ilgili çalışmalarında zihinsel faaliyet, pratik çalışmadan çok daha yoğun ve zengindir. Yazacaklarımın çoğu önceden zihinde hazırlanır. Zamanla birkaç konuda birden çalışabilmeyi öğrendim. Yani bir kahve sohbetinde, aynı zamanda TV'de yapacağım söyleşiyi, iki gün sonra yazmam gereken yazıyı ya da elimdeki senaryonun bilmem

kaçıncı sahnesini tasarlayabiliyorum. Yazmaya az vakit ayırıyorum. Devamlı masa başında oturmam. Romanları günde bir sayfa hesabıyla ve el ile yazıyorum. Şiirleri ezberden yazıyorum. Gazete yazılarını ve senaryoları daktilo ile yazıyorum. Konuşmalar doğaçlamadır. Günde üç saatten fazla çalışmam ama her gün çalışırım.

Benim çalışmamı izleyenler bu işin bu kadar kolay halledilmesine genellikle şaşırırlar. Şaşılacak bir şey yoktur. Eğer aydın yöntemini iyi seçmiş, o yöntemle önce toplumsal, sonra bireysel sentezini iyi yapmışsa ele aldığı her konuyu çok kısa sürede değerlendirebilir, yeteri kadar profesyonelse derhal kağıda dökülebilir.

- Ne tür kitaplar okumaktan hoşlanırsınız? Sürekli izlediğiniz yayınlar var mıdır?

- Ben astronomi okurum. Çok büyük bir bilimkurgu meraklısıyım. İlk yazdığım roman da bir *science fiction* idi. Adı da "Merih'e Seyahat"dı. Lisede okurken de astronomiye çok meraklıydım. Bugün yabancı kanallar dahil, uzayla ilgili filmleri hiç kaçırmam. Bunun yanında bilimsel yayınlar beni daha çok ilgilendiriyor. Ayrıca toplumsal gerçekçi bir yazar olarak, iktisat, sosyoloji, tarih ve ek olarak psikoloji, psikiyatri gibi bilim dalları ile ilgilenmeye karar vermiştim. Bunun için edebiyatçı dostlarım benimle konuşmaya oturunca, edebiyattan söz etmeyişi mi, şiir okumayışi mi yadırgarlar. Bu bana biraz da doktorların hastalarından söz etmesi gibi gelir. Daha da garibini söyliyeyim, bu işi yapanlardan da kaçırım.

- Dergi deneyimleriniz olduğunu biliyoruz. Dergilerle ilgili neler söyleyeceksiniz?

- Bence şimdi güzel dergiler Anadolu'da çıkıyor. Gerçekten edebiyata hevesli ve meraklı kişiler, eskiden İstanbul'da, Ankara'da olduğu gibi dergi çıkarıyorlar. Holding kuruluşlarının dergileri çok kötü durumdadır. Baştan savma hazırlıyorlar. Edebiyat mafyalarının elindeler. Yıllardan beri bir şair, bir hikâyeci, bir romancı lanse etmiş değiller. Satışları da son derece düşük. Sanat dergisi demek, heyecan demektir. Bunların hiçbir heyecanı yok.

- Şiirlerinizde de düz yazılarınızda da kadınların çok belirgin bir yeri var. Kadınlar hakkındaki görüşleriniz neler?

- Ben şöyle düşünürüm. Cezaevine de girdim, yatılı okullarda da okudum. Buralarda bir tek kızın görünmesi, bir tek kadın öğretmen olması bile çok şeyi değiştirir. Çocukların kendisine çeki düzen vermelerini sağlar.

Erkeklerin uzunca bir zaman kadınlara haksızlık ettiği düşüncesindeyim. Kadınların, erkeklerden geride olduğuna asla inanmadım. Ve bunun için birçok kadın kahraman yarattım.. Yalnız şunu söyleyebilirim. Şimdi onları bir tehlike bekliyor. Bazıları, kadınların eşitliği yerine, kadınların üstünlüğünü savunmaya başladılar. Bu, erkeklerin eskiden beğenmediğimiz yerine heveslenmek anlamına gelir. Yanlıştır.

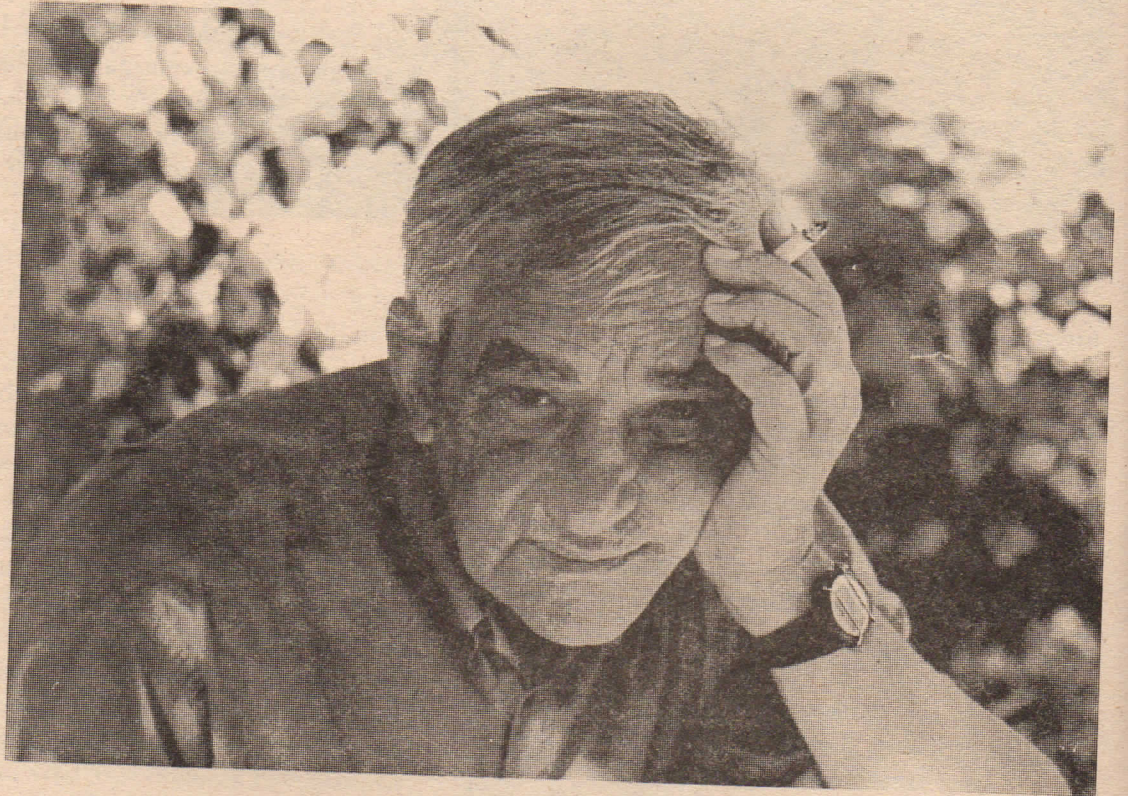
Şahsen kadınlarla ilişkilerim her zaman çok iyi olmuştur. Son zamanlarda şunu bile söyleyebilirim. Kadınların bana yaklaşımlarında lehime bir ön yargı vardır. Ama bunu hak ettiğimi sanırım.

- Efendim, size çok teşekkür ediyoruz.

---

70. DOĞUM YILINDA

ARİF DAMAR

Fotoğraf: Tülin

SESİNİ TOPLAYAN ŞAİR

Arif Damar toplumsal sorunları şiirlerinde belirgin şekilde işleyen, toplumcu bir şair. Şiirinin özünü oluşturan ana tema, hangi şiir anlayışına yakınlaşırsa yakınlaşırsın hiç değişmedi. Toplumsal sorunların şiirlerinde belirgin olması, dünya görüşünden, şiir anlayışından olduğu kadar, okuyucuya toplumsal sorunları şiirle ulaştırmak düşüncesinden de kaynaklanmakta. Ancak en genci olduğu 40 kuşağından onu ayıran en önemli özelliği de. Farklı şiir anlayışlarına yakın durması, onlarla şiirini beslemesi, değişik söyleyiş biçimleri araması oldu.

Arif Damar şiiri meydanlarda okunacak gür sesli şiirlerden değil. Sessiz, karşıdakinin vicdanına yönelen yumuşak sesi onu toplumcu şairlerden ayıran önemli bir diğer yanı. Sessiz ancak etkili. Heyecana, coşkuya olanak tanımayan, yüreğe dokunan ince duyarlıklı şiiri için vicdana yönelen bir ses demem de bundan. Ses veren değil sesini toplayan dememin nedeni de aynı. Karşıdakinin kaygılarını deşen, onunla fısıltılı bir sohbe girmişçesine, sesini isteyen bir şiir kısaca.

Arif Damar'ın Nâzım Hikmet etkisindeki toplumcu 40 kuşağından farklı bir şair olarak anılması-

nın (bugün) bir diğer nedeni, arayışlarının onu özgün bir şair kılması da. Örneğin, Garip akımına yanaştığı zaman, bu pratik tutumun toplumcu sorunları anlatabilme özelliklerinden yararlanırken, İkinci Yeni'ye yakın durduğunda da aynı şeyi yapması, onun şiirlerinde özgün bir kimliğin görülmesine ve özgün, ince çağrışımlarla dolu imgeci bir şiire ulaşmasına yol açmıştır. Arayan, oluşturmak istediği şiire yeni imkânlar bulmaya çalışan şair kimliğiyle de diğer toplumcu şairlerden farklı bir yerde olmuştur.

Arif Damar şiirinin önemli bir özelliği de bireysel sorunlardan yani kendini merkez edindiği noktadan toplumsal sorunları anlatıyor olması. Bu onun şiirinde de, toplumcu şiirde de önemli bir ayrımla. Kendinden yola çıkarak toplumu kavrayan şair, aslında insanı, insanımızı anlatmaktadır. Öznenin kendini bu şekilde nesneleştirilmesi, somut olarak başkası yerine koyması ise dönemin toplumcu şiirinde olumlu bir yöneliş olmuştur elbette. Birey ile toplum arasındaki trajik gelgitin böylece kırılması da Arif Damar adına sevindirici bir adımdır.

Arif Damar'ın baskılardan kaynaklanan uzun bir sessizlikten sonra 1956'da yayınlanan ilk kitabı 40 kuşağı ve Garip şiiri anlayışıyla yazılmış bir şiir olsa da, sonraki kitaplarında görülen kendine özgü söyleyişi de haber verir. **İstanbul Bulutu** (1958) bu sesin gittikçe belirginleştiği bir kitap ise 1959'da yayınladığı **Kedi Akli** bir önceki kitabıyla başlayan değişik arayışlarının, toplumsal ve bireysel sorunların imgesel bir söyleyişle işlendiği şiirlerden oluşmakta. Damar'ın şiirlerine dünya şiir birikiminin girmesi de bu dönemde olmuş ve bu olgu şairin yeni söyleyiş biçimleriyle şiirini zenginleştirmesine, toplumcu şiirin o döneme kadar sorunsalını oluşturan çeşitli handikaplardan da kurtulmasına bir yol açmıştır.

Daha sonraki şiirlerinde ve özellikle son şiirlerinde Damar, gittikçe yalın ve lirik bir şiire yönelerek şiirdeki arayışını sürdürmüştür. Bu şiirlerde şiirsel eylem iki yönlü bir faaliyete yönelir artık. Bireysel olan iyice toplumsallaşır. Öznel olan toplumsal olana erir. Okunduğu anda imgesel olandan çıkıp okuyucuda somutlaşır. İmgesel olan bütünlüklü haliyle kendisi olandır artık. Kısaca şiir taşkınlaşarak kendi olanın dışına çıkmaz. Bu anlamda da dil okunma süresi içinde kendini yeniden üretmez. İmge somutluğa ulaştığı anda doğurgan ve üretkendir. Değişik çağrışımlara açık değildir. Kendine kapanan bir dil söz konusudur.

Arif Damar şiirinin demek ki bir özelliği de bireyselliğin toplumsal olanla sürekli buluşmasıdır. Bireysel olan toplumsal olanla arasına imgesel, çağrışımsal bir mesafe koymaz, demek. Yani bireyin kendini toplumdan farklı kıldığı yerde oluşmamaktadır şiir. Güncel olandan yola çıkıyor olmasının da etkisi var elbette bunda. Hatta bireysel olanın derinliğine irdeleniyor olmamasının da. Bireyin kendiyile trajik

İLHAN BERK

VE İŞTE GÜNEŞ DENİZ KIYISINDAN DÖNÜYOR

(Arif Damar'ın 70. yaşını kutlama)

Saatı insanlara sıradan otlara börtü böceğe kurulu
Nehirlerin gökkuşakların patikalarımızın üstünde kâğıtları
Urbaları pabuçları herkesin üstünde
Suyun akışına ayarlı sayfaları
Yoksulluklarında kayaların ateşlerin rüzgârların yakınında buldukları
Kalkan evler çarşular sokaklar kalktığında
Ey elma gibi çalışkan

(Ağaçlar içinde bir ağaçtın)
Horlanmış, karanlıkta kalmış ne varsa yazmak istiyordun
Suça düğümlü
Yazdın

Hani kör bir arkadaşın vardı
Seninle birlikteyken
Senin gördüğünü o da görürdü

Ey karışımı eşit olan Şafak
İmgeler ki şairlere verilmiştir
Ve işte güneş deniz kıyısından dönüyor

boyuttaki çarpışması olmayınca, şiirdeki trajik gerilim de doğal olarak azalmakta/azalıyor. Ancak Arif Damar şiirinde bir gerilim yok demek değildir bu. İlk bakışta görülemeyen bu gerilim, aslında dramatik bir şekilde birey ile toplum arasındaki gelgitin (trajik olanın) kırılmasından oluşuyor. Şiir bu anlamda bireyle toplumun bulunduğu yerde bireyi toplumsal olanda gerçekleşmeye talep edici de. Yaşam arzusu da tam bu noktada şiirin derinliklerine kök salıyor. Kendini salıveriyor. Damar'da gözükten insan sevgisi de burada etkin.

Arif Damar şiirindeki dilin kendine katlanmadan şiirleşmesi onun yalınlığıdır aynı zamanda. Ve şairin hümanist bakışı insan kavramının öznel yanının gelişmesine nasıl engelse, dilin bu şekilde şiirleşmesi aynı zamanda dilin özgürleşmesine engel. Bunlar da zaten şairin istediği şeyler değil. Yani şair neyi istiyorsa onu yapıyor. Şairin istenci dışında imgenin de, dilin de ötelede veya kendinde taşkınlaşması artık mümkün değildir. Değişim toplumdaki ve insandan istenir çünkü ve şair kurgusunu tam bu nok-

tada zenginleştirmektedir. Şair-birey mutsuzdur ve yaşama arzusuyla doludur. Mutsuzluğu toplumun görmek istediği gelişmişlik düzeyinde olmamasından ve arzu mekanizmasını çalıştıran dizgeye sahip olmamasından kaynaklandığı için de, bireysel acı toplum için, onun hareket yeteneği için bir simgedir. Şair kendini arzuya değil bırakmak, kendini anlattığı yerde bile arzudan bireysel olanı soyar. İsteyen bir şair söz konusudur daha çok. Şiiri ise an'lık olanla ilişkide olduğu yerde ortaya çıkıyor.

Son olarak Arif Damar'da bir marksist olarak geleceğe şimdiden şöyle olsun dediği yerde hegemonik bir bakışın güçlendiğini bireyi ve toplumu mutsuz kılan her şeyi *eleştirdiğinde* bunun azaldığını söylemeliyiz. Örneğin Can Yücel'in hicivle var olanı parçalarken yaptığı şimdiye ipotek koyma özgürlüğü Arif Damar'ın poetikasında eleştiriyelidir. O eleştiri ve bu anlamda sıradışı ipotek koyar. Şiirinin geleceğe kalacağı yerde kaybettiği ve kazandığı güç sanki burada yatıyor. Sürekli kazanan yanı ise Damar'ın "*insan yanı*" ve insan sevgisidir.

ARİF DAMAR

NİCE

“-Adım Ahmet olsun
Derdi küçükken
Usandım iki kez
Yinelemekten”

Türkçenin
İyi dileklerinde ilk sözcük
Oğlumuzun adı
Her ana baba gibi kuşkusuz biz
Mutlu olsun istedik
Oysa
Er geç adı batacak
Bu acılar çirkinlikler düzeninde
Aradı
Aradı
Aradı
Ne kıvanç buldu
Ne güzellik

Ekim 1995

YOKSA BEN

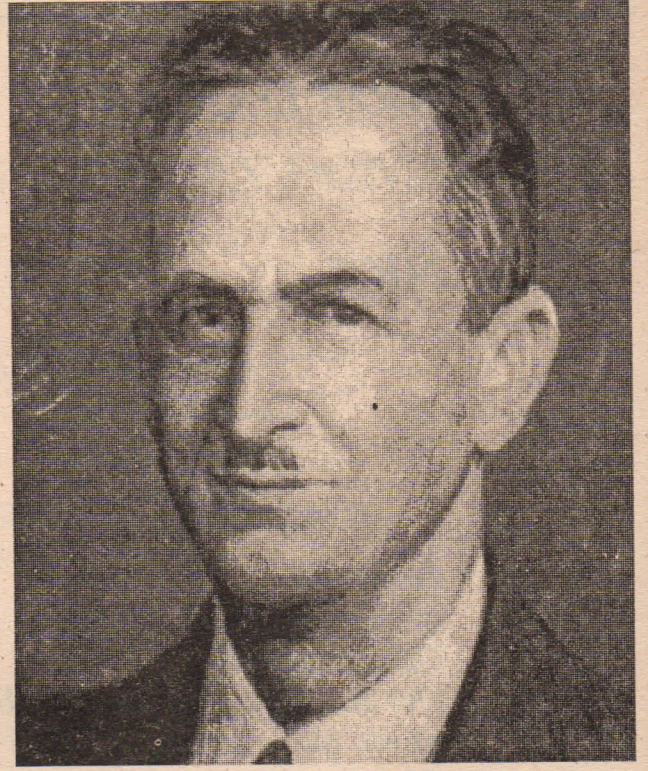
Böyle uzun yaşamak iyi de
Sık sık
Bir suçluluk duygusu uyanıyor içimde
Halit Asım gibi hemen usuma gelen
Türküsünü yarıda kesilen
Genç şairlerin
Yıllarını
Yıllarını mı çaldım
Yoksa ben

23-24 Ekim 1995
(Yeni Şiirlerinden)

REŞAT NURİ GÜNTEKİN VE “ÇALIKUŞU”

"Çalığışu'nu okuduğumda ortaokuldaydım." Sanırım ki bu cümleyi dün olduğu gibi bugün de aramızda dile getirmeyecek bir tek okur yoktur. Çünkü Çalığışu, gerek yazıldığı dönemin gerekse izleyen evrelerin en karakteristik ve ideolojik sayılabilecek bir gençlik romanıdır. Çalığışu'nun karakteristiğini, onun 'toprağına özgü' yapısı belirler, ideolojisini ise, bu topraktan doğan yepyeni bir idealin, batılılaşma (ve uygarlaşma) isteğinin aydınlığı çizer. Romanı okurken- bu 'idealize' aydınlığı romanın baş kişisi Feride'de bütün somutluğu ve canlılığı ile solur ve yaşarız.

R.N. Güntekin Çalığışu'nu Türk toplumunun en çalkantılı döneminde yazdı. Toplum, I. Dünya Savaşı içinde yok olmanın, kısaca ölümün eşğine gelmişti: Atatürk bu durumu, Söylev'de şu satırlarla betimler: "Osmanlı Devleti, onun bağımsızlığı, padişah, halife, hükümet, bunların hepsi, içeriğini yitirmiş birtakım anlamsız sözlerdi. Neyin ve kimin dokunulmazlığı için ve ne gibi yardım istemek düşünülüyordu. O halde, sağlam ve gerçek karar ne olabilirdi? Efendiler, bu durum karşısında bir tek karar vardı. O da ulusal egemenliğe dayalı bağılsız koşulsuz (tam) bağımsız bir Türk Devleti kurmak! Temel

ilke, Türk ulusunun onurlu bir ulus olarak yaşamasıdır. Öyleyse, ya bağımsızlık ya ölüm." (Söylev, s.44) Hepimizin bildiği gibi Atatürk bu ideali gerçekleştirmek için Samsun'a, Anadolu'ya gider.

Şimdi burda bir an duralım ve R.N. Güntekin'in Çalığışu romanında yarattığı kadın kahraman Feride'ye çevirelim gözlerimizi: Feride, canı gibi sevdiği erkek tarafından kırılan onurunu kurtarmak için bir geceyarısı parasız ve yapyalnız kendini yapıyabancı yollara atacak kadar bağımsız ruhlu cesur bir kadındır ve bunu göze alabilmiş ilk Türk kadınıdır. Dahası, bunu öylesine güçlü, dingin ve güven dolu bir tavırla yapar ki ona hem şaşmamak hem de inanmamak elde değildir. Tıpkı Atatürk gerçeğine şaştığımız ölçüde inanmamamızın mümkün olmadığı gibi. Feride bir idealdir ama Atatürk gerçektir ve romancı bu bağımsız ruhun karakterini çok sevimli bir biçimde yakalamıştır: Çalığışu romanı, bir ülkenin ve bir halkın yeniden ve nasıl doğduğunu, bunu nesine (elbette insanlık onuruna ve şerefine) borçlu olduğunu dosdoğru, apaçık bir sezgiyle betimleyerek ortaya koyabilen yazarın ideali ve yine onun dosdoğru, apaçık dayandığı yurt gerçeğinin ta kendisidir. Yani insanın, salt kendi egemenliğine dayalı bağılsızkoşulsuz ve tam bağımsız kişiliğini oluşturabilmesi gerçeği! O halde Feride, insanın kişiliğini arama ve birey olma savaşımının çok açık bir örneğidir ve Atatürk'ün, Kurtuluş Savaşı'nın en civcivli günlerinde, ordu çadırında kalırken R.N. Güntekin'in Çalığışu romanını okumasına hiç şaşmamak gerekir. Çünkü Çalığışu, onun yüreğinde canlanan idealin ta kendisiydi. Elbette yurtsever insanların yüreklerini yakan idealin de sesiydi. Kimbilir o günlerde cephe- de savaşa giden her askerin çantasında bir Çalığışu

bulunmasının, yine o günlerde yapılan bir ankete iki bin öğrenciden bindokuzyüzünün 'en sevdiğiniz roman' sorusuna 'Çalığıuşu'; kim olmak istersiniz'e de, 'Feride' yanıtlarını vermelerinin, Cumhuriyet'in kuruluşundan sonra ise binlerce öğretmen adayının yıllar boyu Anadolu'ya gönüllü gitmesinin nedenleri de, o yüreklerde canlanan idealin o olmasıydı. Ama gerçekte, Türk toplumunun yapısında, batı uygarlığı doğrultusunda bir gelişme isteği olmasaydı, bu toplum Çalığıuşu Feride'nin kişiliğindeki modern, batılı eğitim görmüş, ama aynı zamanda saf, tertemiz bir genç kız tipini benimseyebilir miydi? Bu ideal eğer her şeye karşın bu toplumun yüreğinde yer almamış olsa, tıpkı Atatürk'ün geride bıraktığı bütün köprüleri yakarak neredeyse bir bilinmezler ülkesine yapayalnız çıkıp geldiği zaman destek ve ortam bulabilmesi, dayanışma ve birlik oluşturabilmesi gibi, genç Feride'nin de onca bağınaz, çarpık ve yoz bir bürokrasi ortamında onu koruyan, destekleyen, sahip çıkan hacı Kalfa'ları, Zeyniler köyü muhtarını, bir kadın öğretmeni, bir yüzbaşıyı, bir doktoru, kısacası halktan kişilerin varlığını bulabilmesi olası mıydı? Dahası, bu romanı toplum bunca severek bağrına basabilir miydi. Türk toplumu, eğer uygarlığa dönük olmasaydı kişisel, düşünsel özgürlük davasını, bir kadının kişiliğinde görüp kabul edebilir miydi? Atatürk'ün idealinin gerçeğe dönüşmesini sağlayan bu toplum değil midir?

Reşat Nuri Güntekin, Türk toplumunun idealini çok gerçekçi bir gözlemlerle saptamış bir yazardır ve bu açıdan edebiyatımızdaki yeri çok önemlidir. Çünkü roman sanatının en önemli özelliği, en gerçek örneğinde bile ideal olanı araması ve sorgulamasıdır. İşte yazar, toplumun beklentilerini, geleceğe yönelik arınışlarını büyük bir ustalıkla sezmiş ve gerçekçi bir biçimde yapıtında işlemiştir. Çalığıuşu'nun başkışisi Feride'nin, Anadolu'ya nasıl bir nedenle - aşk yüzünden- gittiği ve yine İstanbul'a geri dönüp can düşmanı ile aşk evliliği yapması ayrı bir konu ve belki de R.N. Güntekin'in yapıtında en çok tartışılması gereken bir konu... Ama yazarın, romanının başkışisi, edebiyatımızda görülen biçimiyle ilk kez, İstanbul surlarının dışına çıkararak onu gerçek Anadolu kişileriyle ve Anadolu gerçeğiyle buluşturması, bir yeni hayat ideali değil de nedir? Dahası, bu buluşma hiç değilse o tarihlerde Anadolu insanının gönlünde yatan bir istek, bir arınış, belki de bir kurtuluş umudu değil miydi? Kaldı ki, yalnızca kendi aklına, gücüne ve çalışkanlığına güvenen, doğru bildiği yoldan şaşmayan, üreten ve bu uğurda savaşımı göze alan, aynı zamanda insanları seven, onlar için uğraşan aşkı da bu sevginin içine koyan kadın tipi, bugün bile Anadolu kadınının ve insanının ideali değil midir?

"Çalığıuşu birçok özlemleri içinde yaşatan bir kuşağın romanı idi. Mütareke devrinin umutları kırık insanları gönül acılarını bu kitapta dindirdikleri gibi, Anadolu'da Kurtuluş Savaşı'nın çetin günlerini

yaşayanlar da özlemlerini onu okuyarak gidermeye çalışmışlardı. Cepheye giden subaylar, yoksun köylere yayılan kız öğretmenler çantalarında Çalığıuşu'nu taşırlardı. Ama o, aynı zamanda kadın özgürlüğünün de bir çeşit öncüsü oldu. Genç kızlar karşılaştıkları güçlükleri, bir iş tutarak yenmenin örneğini Feride'den aldı. Kendilerine güvenmeyi ondan öğrendiler."

(Cevdet Dursunoğlu, Hilmi Yücebaşı'nın R.N.Güntekin adlı yapıtından)

Çalığıuşu Türk okuyucusunun en çok okuduğu romandır ve okuyucuyu okumaya alıştıran romandır. Çünkü o, toplumun kişilik ve özgürlük arınışlarına en açık ve dürüst bir biçimde yanıt veren bir yapıttır. Acemilikleri, eksiklikleri, yüzeysellikleri olsa bile, dahası yanlışlıkları da... Tıpkı devrimler gibi! Kimi edebiyat eleştirmenlerinin gözünde, basit ve sıradan bir yapısı olsa da, bir kadının otobiyografik anlatımı içinde özgün, bireysel arınışlarını aktarışında, gerçekte toplumun kimlik çarpınışlarını ve sosyal çalkantılarını göstermesi onu 'gerçek bir roman' katına yüceltir. Bu bakımdan, Atatürk'ün sevgili Anadolu'suyla birlikte yaptığı kurtuluş savaşımının anlamını daha başlangıcında bir kadın roman kahramanının üstlenişini, bütün çocuksuluğuyla Türk toplumunun bağrına basışı, hiç de boşuna değildir, sıradan sayılamaz.

Ressam Delacroix'nın Fransız Devrimi'ni simgeleyen 'Barikatlardaki Özgürlük' tablosunda, bir kadının çıplak bir biçimde özgürlük bayrağını taşıyan figürü üstünde belki hâlâ tartışılıyor. Yapıtın resim sanatı açısından değeri de: Ama o tablodaki kadının, özgürlük bayrağını taşıması da, hâlâ güncelliğini koruyor. Türk toplumunun çağdaşlaşma savaşımının anlamını bir kadın roman kahramanının üstleniş ve bu betimlemeyi toplumun seve seve kabulleniş, en az Delacroix'nın o özgürlük tablosu kadar değerli...

"Türkiye'nin Aydınlanma Çağı"yla birlikte ülkemizdeki yerini belirleme çabasına giren roman sanatının özgün ustası R. N. Güntekin, Türk toplumu için ideal olan ve aranan, özlenen, aynı zamanda da gözlenen ve peşine düşülen ne varsa, gerek Çalığıuşu'nda gerekse onu izleyen romanlarında başarıyla sergilemiş, irdelemiş, sorgulamıştır.

*Büyükada'daki Anma Toplantısı'nda
yapılan konuşma*

ÖYKÜ

Reşat Nuri Güntekin

CAMBAZ

Günün birinde çarşı sokaklarında kapı büyüklüğünde bir ilân dolaşmağa başladı. Bu galiba hakikaten de bir kapı kanadı idi. Altına iki ayak mihlanarak bir mektep karatahtası haline getirilmiş, üzerine yapıştırılan uçurtma kağıdına yazılar yazılmış, ip üstünde bisikletle yürüyen bir cambaz resmi yapılmıştı. Arkalarına -benzetmek gibi olmasın- idam gömleği biçiminde beyaz gömlek giymiş yalınayak iki çocuk bu ilânı taşıyor, önde yürüyen bir delikanlı elinde çingırağı çalarak bağıırıyordu:

- Dünya şampiyonu meşhur cambaz Ali geldi. Yeryüzünde emsali yok... Amerika'da birinciliği kazanan ölüm arabası numarası. Hem saz, hem cambaz... Bu akşam Yıldız gazinosunda... Fiyatlarda fark yok ha!

Cambaz Ali'nin hakikaten yeryüzünde emsali olmayan bir pekgöz cambaz olduğuna o saatte inanmıyordum. Fakat geçirilecek bir boş gecem olduğu için cambaza gittim.

Gazino her zamanki gazino... Nehir kıyısındaki salaş sahnede şarkıcı bayanlar iskemlelerine oturmuşlar... Bir tanesi ayakta... İki de birde başını havaya kaldırıp iki yana sallamasına ve ağzını açıp kapasına göre her gece ölüm arabası şerefine gazino

binbir ayak bir ayak... Halk cancana başbaşa birbirini itip kakarak boş yer arıyor.

Ben bu kargaşalığa girmeyi göze alamadığım için dönmek üzereyim. Fakat bir masadan bir iki dostun kalktığını, bana el ettiğini görüyorum ve bir sandalyeye yerleşmeğe muvaffak oluyorum.

İpler bahçenin ortasına kurulmuş; keserli bir marangoz direklerin son tamiriyle meşgul...

Garibi şu ki bahçenin her tarafı gibi iplerin altı da masalar, sandalyeler ve insanlarla dolu... Oyun başlarken bu kalabalığın nasıl, nereye kaldırılacağına akıl erdiremiyorum.

*

Bu esnada öteden beriden cambaz Ali'ye dair kulağıma rivayetler gelmeye başladı: Sanatkâr esasen yerli imiş. Hatta karşı mahallede bir ihtiyar anası varmış... Fukaralıktan okuyamadığı için vaktiyle kunduracı çıraklığına vermişler. Fakat içindeki sanat ateşi onu rahat bırakmamış.. Çocuk bir cambaz kumpanyasının peşine takılarak şehirden savuşmuş... Gidiş o gidiş.. Yıllarca ne mektup, ne haber... Bir iki gün evvel şehre gelen meşhur cambaz Ali işte bu biçare kunduracı çırağıdır. Gelir gelmez karşı mahalledeki kulübesini buluyor ve artık gözleri iyi görmeyen anasıyla sarmaşdolaş oluyor.

Hazırlık tamam. Cambaz neredeyse başlayacak. Fakat garip şey! İpin altında oturanlarda hâlâ hareket yok.

Yanımda duran kahveci çırağına soruyorum:

- Bunlar ipin altında mı oturacak?

- He ya... Nereye gitsinler...

Oturdukları yerde hiç istiflerini bozmadan başlarını kaldıran ve tepelerinde oynayacak cambazı seyre hazırlanan bu insanlar bana bu esnada Ali'den daha cesur kahramanlar gibi görünüyor.

*

Cambaz direğe çıktıktan sonra iki ayağına su dolu iki gaz tenekesi bağlıyorlar. İlk numara bu tenekelerle ipin bir ucundan öbür ucuna gidip gelmek...

Arasına tenekeler gümbürtü ile birbirine çarpıyor, şahlanan sular aşağı dökülüyor. O vakit yerde çığılıklar, arkasından kahkahalar kopuyor.

Benim endişem Ali'nin düşmesinden ziyade ayaklarındaki tenekelerden birinin birdenbire dibi yahut ipi kopmasında... Çünkü kullanılan malzeme son derece süflî...

Bu numaradan sonra ikincisi bir saz faslı daha... Nihayet meşhur ölüm arabası numarası...

Ölüm arabası iki kollu ve tek tekerlekli bildiğimiz bir toprak arabasıdır. Arabanın kolları eski püskü iplerle cambazın dizlerine bağlanıyor. Ali bu arabayı ipin üstünden sürüp götürecektir, içine bindirilen bir başka adam da önüne konan nargileyi içe içe keyifli bir seyahat yapacak.

Bu adam kasketini kulaklarına kadar geçirmiş

kara donlu, kırmızı gömleli bir delikanlıdır. Biçareyi kollarından çekerek, ayaklarından iterek orsaboca direğe çıkarıyorlar... Fakat bu onun ip üzerinde yürüyecek bir arabada ilk seferi olsa gerek... Vaziyeti yakından görünce ürküyor, kırk elli kuruş için göze alınacak tehlikeyi fazla görüyor, herhalde. Zavallının şimdiden gözleri kararış olacağını zannediyorum. Duruyor, düşünüyor, cambaza aşağıdakilere bir şeyler söylüyor ve tekrar direğe sarılıp incek gibi bir hareket yapıyor. O zaman aşağıdan kahkahalar ve arkasından yuhalar kopuyor.

Ah bu izzetinefis ne korkunç kuvvettir. Delikanlı birdenbire kararını veriyor. Ölmek var, dönmek yoktur.

Oturduğum yerde benim de gözlerim karardığı için zavallının arabaya nasıl bindirildiğini pek farkedemiyorum.

Kemancı yayını, udcu mızrabını titrete titrete korkunç bir şeyler çalıyorlar. Vaktiyle Manakyan'da da katilin ağzında bir bıçakla pencereden girerken çalınan hava.

Halk sükût içinde... Arabanın selâmetle ipi yarılacağını görenek vaziyete dikkat ediyorum.

Cambaz elinde terazisiyle dimdik adım adım yürüyor, partöneri elinde nargilesiyle arabanın içinde adeta taş kesilmiş... Mâmafih bu dakikalarda en kritik vaziyette olanlar gene aşağıdaki seyirciler... Çünkü, Allah esirgesin bir kaza olursa cambazlar, terazileri, arabaları nargileleriyle halkın kafasına, kucasına düşecekler.

Fakat fırtınalarda asıl tehlike kenarlarda olduğu gibi cambazda da öyle...

Ali arabasını ipin öbür ucuna kadar sürmeğe muvaffak oldu. Fakat oradaki direğe nasıl yanaştıracak; arabada yüzü ters istikamete doğru olarak oturan nargileli nasıl kımıldanacak ve bu belâ berzahinden kendini nasıl kurtaracak?

Vaziyete nazaran meselenin hal çaresi yok gibi. Bana sorsalar teklif edeceğim yegâne tedbir aşağıdaki kalabalığı dağıtarak itfaiye çadırları nev'inden birşeyler gerdirmek ve yukardakilere bağırarak olacak: "Şu menhus araba ile nargileyi mümkün olduğu kadar uzağa fırlatarak kendinizi aşağı atın. Bir yeriniz kırılrsa bile hiç olmazsa yürekleriniz ferahlar."

Arabayı yumuşak hareketlerle ileri geri süren cambazla bedbaht arkadaşı arasındaki müzakere bir türlü bitmiyor. Nihayet marangozun direğe tırmandığını görüyorum. Adamcağız bir eliyle direği sımsıkı yakaladıktan sonra öteki elini ağır ağır uzatıyor ve nargileyi birdenbire ensesinden yakalıyor. Tutuş o kadar kuvvetlidir ki bu esnada bir kaza olsa cambaz Ali belki aletleriyle beraber aşağıya tekerlenecek, fakat o ensesinden tutulmuş bir kedi gibi havada sallanıp kalacaktır.

Ancak bu defa nargileli de umulmaz bir manevra yapıyor, iki elini arkasına uzatarak can havli-

le direği yakalıyor ve tersine bir taklayla bacaklarını vücudünün üstünden aşırarak marangozun boynuna kilitliyor. Marangozla nargilelinin tehlike karşısında ani bir buluşla tatbik ettikleri bu manevra o kadar orijinal ve komiktir ki aşağıdaki alkış gürültüsü adeta toprakları sarsıyor.

Cambaz Ali'ye gelince, o arabanın içindeki nargileli belayı başından defettikten sonra o kadar hafiflemiştir ki oyunun bundan ötesi onun için artık çocuk oyuncağıdır.

Ilancının sokakta cambaz Ali için dünya şampiyonu demesindeki isabeti teslim ediyorum. Avrupa'da, Amerika'da elbette Ali'den daha usta cambazlar vardır. Fakat bunların yerli sanatkarımızın kullandığı malzeme ile -dipleri küften çürümüş dolu gaz tenekeleri, birbirine eklenmiş ip parçaları ve iğribüğü bir çöp arabası ve bhusus nargileli arkadaşı gibi bir partönerle- bu hünerleri değil ip üzerinde, asfalt cadde ortasında bile yapmağa cesaret edeceklerini ummuyorum.

*

Ali direktten indikten sonra eline aldığı bir tepsi ile ahaliye sarıldı ve para toplamağa başladı.

Bu tepsinin manzarası seyircilerin birçoğu için biraz evvel başları üzerinde sallanan arabalar, nargileler, terazilerden daha korkunç olduğu muhakkak bulunmakla beraber keseler açılıyor, yirmilikler, kuruşlar, yüzlükler birbiri ardınca sökün ediyordu.

O esnada bana en ziyade dokunan nargilelinin hali oldu. Bu gecenin asıl kahramanı olduğu halde bu şerefte ve bu parsalarda kendisi için bir hak görmüyor, kırmızı gömleği döktüğü ecel terinden çıplak vücuduna yapışmış, sessiz ve silik, ustasına yol açmakla iktifa ediyordu.

1 .Mart. 1939

EGİTİCİ BİR YAZAR: HÜSEYİN RAHMI

Hüseyin Rahmi Gürpınar için konuşmak hem kolay hem çok zor. 17 ya da 19 Ağustos 1864'te, Gümüşsuyu'nda, bu günkü adı Tarık Zafer Tunaya olan, Bağ Odaları sokağının evlerinden birinde doğmuş. Bugün doğum yıldönümü değil, ölüm tarihi 8 Mart 1944 Heybeliada olduğuna göre ölüm yıldönümü de.. Ama sayısı elliye yaklaşan kitaplarından herhangi birinin yayınlanışının yıldönümüdür belki de bugün. Örneğin tefrika olurken "ahlâka aykırı" olduğu iddiasıyla yazarının mahkemeye verilmesine yol açan Ben Deli miyim'in kitaplaşışının yıldönümüdür. Bu yıl Ben Deli miyim'in yetmişinci yılı. İlk romanı Şık yayınlanışınının 106., ikinci İffet ise 99. yılında.

Hüseyin Rahmi Gürpınar, süre gözönüne alınırsa "eski" bir yazar. Kitaplarının yeniden yayımlandığı bu günlerde onun zamana nasıl dayandığını tartışabiliriz. Pek çok yazar, çağlarının tanığı olarak önem taşırlar: Kuşkusuz Hüseyin Rahmi, dönemini, bütün ayrıntılarıyla yansıtmış bir yazar. Önemli bir tanık. Ancak onu bir tanık olarak tanımak yeterli değil. O aynı zamanda çağını yargılayan bir savcı niteliği de taşımış, bu özelliği de onu kimi zaman mahkemele-

rin, kimi zaman eleştirmenlerin suçlamalarının hedef noktası durumuna getirmiş. Hüseyin Rahmi'nin "savcı ve tanık" özelliklerinin yanında öğretmen, öğretici özelliği var. Sanatının yetkinliğinin tartışılmasına yol açan bir özellik bu. Halk için edebiyat, öğretici edebiyat onun edebiyat görüşünün temel noktalarından biridir:

"Halk (avam) için edebiyat olamazmış! Edebiyat ta derece, çeşitlilik kabul etmeyen dar bir kafa satabine ne denir! Bugün Avrupa'da halk için kitapçıklar, dergiler, gazeteler, kitaplar, romanlar, çıkıyor. Piyesler yazılıyor. Tiyatrolar oynanıyor. Bunları halkın düşüncesini aydınlatması konusundaki etkileri, işlevleri yok sayılabilir mi? Memleketin bütün maddi işlerinin sıkıntısı altında ezilen amele takımının fikren, zihnen tatlandırılmasını, eğitimini, düşünmemeli midir? (...) Halk için edebiyat olamaz. Yanlış düşüncesi ve edebi tekeli içinde boğuşan milletin amelesini de bizim rençper Haso gibi elifi gese mertek zanneden türden olur.

Altı kuruş gündelikle bir deliğin içinde altı ay yaşar, kuru ekmeğe beyaz su ile yetinir. O dayanılmaz günlük sıkıntısının kimlere ne kazandırdığını an-

maz. Hakkını isteyemez."

Hüseyin Rahmi'nin, yazarlardan beklediği eğitici-lik görevini kendi romanlarında titizlikle uyguladığı görülür. Kimi romanlarında ki eleştiriler yüzünden batı düşüncesine karşı sayılmaya kalkıldığı zaman, batılılıkla züppeliğin, gerçek ve ilericiğin birbirinden ayrı tutulması gerektiğini vurgular. Ona göre gerçek batılılık, ya da onun deyişiyle alafrangalık "iyi düşünmek, yazmak, hürriyeti savunmaktır."

Hüseyin Rahmi, roman kahramanlarıyla savunur kimi tezleri, bu tezlerden biri kadının eşitliği tezidir. Salah Birsal'in titiz dikkatiyle saptadığı gibi, kadının kurtuluşuyla ilgili önemli bölümlerden biri 72 yıl önce yayımlanmış Tebessüm-i Elem (Acı Gülüş) romanındadır. Bozuk düzen evlilikleri, erkeğin egemen olmaya çalıştığı toplum düzenindeki aksaklıkları ve bu aksaklıkları erkeği de mutsuz ettiği gerçeğini irdelediği romanlardan biridir bu. Romanın kahramanı Ragıbe Hanım, kadının toplumumuzdaki durumunu şöyle irdeler: "Bizde daha doğmamış olan aile ruhu sizin gibi ilerleme öncüsü büyük kadınların cesur ve muzaffer göğüslerinden doğacaktır. Eski alışkanlık ve uyuşukluklarınızı kendi ilerici ellerinizle yırtınız. Erkeklerden yardım ummayınız. Birkaç yüzyıl daha bekleseniz onlar sizin tutsaklık zincirlerinizi kırmazlar. Onlar özgürlük eşitliğini daha kendi aralarında bile kuramadılar. Bunu size kadar uzatmaktan korkarlar. Pas tutmuş bu ortaçağ kafaları içinde uygarlık düşüncesi açılıp serpilemez. Özgürlük ve eşitlik sözcüklerini memlekette kadın tutsaklığının iyisinden kökleşmesi yolunda yorumlarlar. Bu yolda hiçbir haksızlıktan, mantık garipliğinden çekinmezler. Uzun yıllar ağza alınması yasak olan ve daha gerçek anlamları bilinmeyen bu iki sözcüğün Meşrutiyet Devriminin ilk zamanlarında beyinlerde birdenbire patladığını görenler: "Özgürlük, eşitlik anladık; ama kadınlar ne olacak" demişlerdir. Bu iki mübarek sözden kurtuluş anlam ve hükmünü haremelerden içeri sokmamak için kafeslerin üzerine birer de pancur eklemeyi düşünmüşlerdir". Ragıbe hanımın bu feminist söylevi epey uzundur. Hüseyin Rahmi, bu söylevin içine feminizm sözcüğünü de katarak, Avrupalı feministlerin taleplerini dile getirir. Ragıbe hanımın, toplumumuza yaptığı çağrı, günümüz ilericilerinin çağrılarından farklı değildir:

"Erkekler ve kadınlar elele verelim. İlerleme gök-kubbesinin güneşlerine doğru koşalım. Yaşamak çalışmak demektir. Çalışmasız yaşam ölümün dünyadaki biçimidir."

Hüseyin Rahmi'nin kadınlarımızın durumu, kadın erkek eşitliği konusundaki düşünceleri yalnızca Tebessüm-i Elem'de yer almaz. Bir Muadele-i Sevdâ'da kadınların göstermelik eğitimleri, roman kahramanı Bediâ'nın ağzından eleştirilir: "Babam benim öğrenim ve eğitimime çok özen gösterdi. Düşüncelerimin aydınlanmasına uğraştı. Ama bundaki amacı özel düşüncesi neydi? Ne olacak? Falan efendinin ki-

zı ne güzel okuyup yazıyor, ne üsturuplu söz söylüyor desinlerden başka bir niyeti yoktu. Bana düşünme gücü verecek şeyler öğretirdi. Ama düşünmeyi yaşamda uygulamamak kararıyla. Ben her şeyi bileyim ama yine de onların baskısı altında kalıp yargıların dışına çıkmayayım." Hüseyin Rahmi, bu tür göstermelik eğitimin hem kadınlara hem erkeklere uygulandığı 1899 yılında yazmıştır bu satırları.

Hüseyin Rahmi, kadınlarla ilgili romanlarını kendisi için iki kutsal varlığa adanmıştır bence... Biri çok küçük yaşta yitirdiği annesi, diğeri ilerde doğacak hayali kızı. Annesine adadığı Nimetşinas'ın önsözünde, kadınlığın yüksek değerlerini göstermek için yazdığı bu eserin bir borç ödeme olmasını diler. İlk sözcüklerini annesinden öğrendiği dille, annesi için yazılmış bir kitap, onun annesi adına kurduğu bir "hayrat"tır. Birgün doğacağını umduğu kızına adadığı kitap Mutallaka (1898), Boşanmış Kadın'dır. Medeni Kanunun varolmadığı dönemde yazılan bu roman, şeriat düzenindeki boşanma yasalarının aileyi nasıl etkilediğini anlatır.

Bir yazarın akrabaları yalnızca onun kanından gelenler değildir bence. Onun akrabaları, okurlarıdır. Ben, kadınıımızın durumuna hem tanıklık hem savcılık hem öğretmenlik ettiği için ona saygılarımı sunmak istiyorum.

Kuşkusuz, sağlık ve rahat çalışma endişesiyle seçtiği Heybeliada'da ona borçluluk duymalı, bu çalışkan halk yazarının ürettiği eserlere ve onun anısına saygı duymalıdır. Şimdi Hüseyin Rahmi'nin pek bilinmeyen bir yanına değinmek istiyorum. Bisiklet tutkusuna. Sağlık nedenleriyle başladığı bisiklet onun için vazgeçilmez bir ulaşım aracıydı. Adanın yollarında bir bisiklet çingırağı duyduğunuzda anımsayın. Belki de geçen Hüseyin Rahmi Bey'dir..

Sözlerimi hem Hüseyin Rahmi hem de onun eserlerini yeniden yayımlarken, genç yaşta ve onun doğduğu günün yıldönümüne yakın günlerde ölen yayımcısı Refik Ulu'nun anısı önünde saygıyla eğilerek bitirmek istiyorum.

*Heybeliada'daki Anma Toplantısı'nda
yapılan konuşma*

HÜSEYİN RAHMI GÜRPINAR'IN YAZARLIK SORUMLULUĞU

Hüseyin Rahmi Gürpınar bir İstanbul yazarıdır. Çocukluğu büyükannesinin Aksaray'daki konağında geçmiştir. Bu konak kendine özgü eski İstanbul evlerinin şirin bir örneğidir.

Gürpınar bir halk yazarıdır. Çağını yakalamış, toplumu düşünmüştür. Halkı bilgilendirip uyarmak, gerçekleri doğal çıplaklığı ve acımasızlığıyla yürekli bir biçimde gözler önüne sermek için yazar, yazarken de halkın anlayabileceği yalın, sıradan, rahat bir dil kullanır. Güldürürken düşündürür, asıl amacı budur. Ama çekincesiz ve gerçekçidir. Nabokov'un dediği gibi, 'acı ama katı gerçeği' dürüstçe kullanır. Yalnız, romanlarında zaman zaman konudan tıpkı Balzac ve John Fowles gibi ayrılıp kendi düşüncelerini söylemeden duramaz. Romanlarının baş kişilerini baştan aşağı irdeler, onların salt tek başınayken yapmak istedikleri bazı garip istek ve alışkanlıklarını, gülünç tutkularını gölgeli bir alay, ya da acı bir gülmece diliyle uzun uzun anlatır: "Karım odadan çıkar çıkmaz bir şey devirmemeye dikkat ederek halının ortasında hemen bir taklak atıyorum. Bütün vücudumun ağırlığı tepemin üzerine yüklenip de bacaklarım havada bir kavis çevirerek öbür tarafa devrilince dönme dolaba binmiş çocuklar gibi öyle hoşlanıyor, öyle keyfim geliyor ki bunun zevkine doya-

mayarak ikinci bir taklak atıyorum. Üçüncüsünde dışarıda ayak sesleri duyuyorum. Yaramazlığını saklayan afacanlar gibi somurtup bir köşeye çekiliyorum. Sonra gene odayı boş bulunca, rahle gibi açılır kapanır sedefli bir iskemle var. Bacaklarımı ayırıp üzerine binerek onu at yapıyorum. Elimde değnek onu deh deh sürüyorum. Altımdaki küheylan güya dört nala koşuyormuş gibi üzerinde kâh sağa, kâh sola eğilerek hop hop hoplatıyorum." (Ben Deli miyim).

Sonra yine aynı romanda, karısını çok seven Şadan'ın çılgın kararsızlığını, ikilemini söze getirir: "Evlendiğimden sonra benliğim ikiye ayrıldı. Ben şimdi bir vücutta yaşar görünen iki Şadan'ım. Birinci Şadan, karısı için artan bir ateşle alevlenen bir koca, ikincisi bu ikilik hayatından sıkılan bir insanlık kaçkını. Bu iki zıt hal aynı insanda nasıl toplanır, bilemem. Lâkin işte ben böyle oldum."

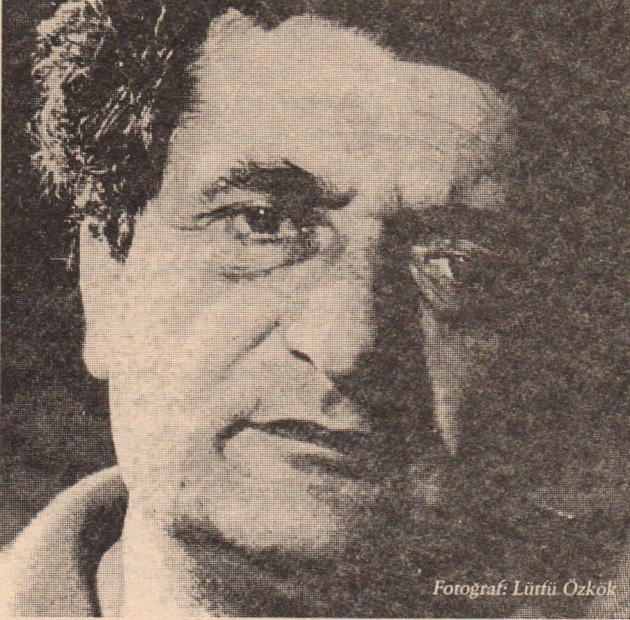
Softalığa, yobazlığa elbette karşıdır: "Softalık herifin damarlarına işlemiş. Evimizde çeşitli musluklar varken yemeklerden sonra Hidayet Efendi yere çömelir, leğen, ibrik getirtir, eline su döktürür. Hırkasının eteklerini bir hamal semeri gibi arkasına topladıktan sonra dirseklerine kadar sıvanıp bir yıkandı, bir sümkürüşü vardır ki cami şadırvanında aptes alıyordunuz." (Ben Deli miyim).

Nietzsche ve Shopenhaur'den oldukça etkilenmiştir. Romanlarının bazı yerlerinde ve önsözlerinde onlardan söz eder.

Vedat Günyol, Eleştiriler (Dile Gelseler) kitabında "Hüseyin Rahmi'ye Göre Hayat" bölümünde şöyle yazar: "Bu iki filozoftan esinlenen H. Rahmi'de de yaşam bir savaş olarak görünüyor. Ne var ki, bu savaş, Nietzsche'deki gibi yaşamın yükseltmesi amacıyla değil, sürdürülmesi kaygısıyla yapılmaktadır. H. Rahmi bir insanüstü ahlâka varmadığı gibi, istencin yok edilmesini de kabil etmiş görünmüyor. O da tıpkı Shopenhauer gibi dünyanın özünü istençte buluyor: "Hayat başlangıçtan sonuna kadar bir takım ardi arkası gelmez isteklerden başka bir şey mi?" Ama bu isteklerin yok edilmesine gitmek, yaşamın anlamını da birlikte yok etmez mi? İşte onun için H. Rahmi buna yanaşmıyor: "Bu istekleri kaldır, başka ne kalır. O zaman niçin yaşamalı? Budala olmadan gerçekleştirebilen bir istek bırakılır mı?" (Tebessümü Elem.)

*Heybeliada'daki Anma Toplantısı'nda
yapılan konuşma*

10. ÖLÜM YILINDA

Fotoğraf: Lütfü Özkök

BEDRİ RAHMI EYÜBOĞLU

21 Eylül 1985'te yitirdiğimiz Bedri Rahmi Eyüboğlu, TYS ve Zeytinburnu Belediyesi'nin düzenledikleri gecede anıldı. Armada Otel'de gerçekleştirilen yemekli toplantıda konuşmacılar, Eyüboğlu'nun şair, yazar ve ressam kimliğini vurgulayan konuşmalar yaptılar. Nedret Selçüker'in Eyüboğlu'nun şiirlerinden örnekler sunduğu gecede, Onur Toparlak-Şebnem Önal ikilisi şairin daha önce şarkılaştırılmış şiirlerinin yanısıra, Eyüboğlu'ndan besteledikleri yeni şarkılar dinlettiler.

Zeytinburnu Belediye Başkanı Dr. Adil Emecan'ın açılış konuşmasını takiben Eyüboğlu'nun kısa yaşam öyküsü anlatıldı. Selçüker'in sunduğu şiirlerin ardından şair Ayten Mutlu yaptığı konuşmada, Eyüboğlu şiirinin Çağdaş Türk Şiiri'ndeki özgün yerinden söz ederek: "Özgünlüğünün yanısıra, çağdaş ve yerli bir şiir kurdu Eyüboğlu. Anadolu halk ezgilerini, hüznlerini, coşkularını, yerel motifleri modern bir söyleme dönüştürerek yerleştirdi şiirine. Çağdaş bir derviş gibi, biraz mistik, biraz asi. Onda Nasret-

tin Hoca'nın ince ironisi de vardı, Yunus Emre'nin alçakgönüllü mistisizmi de." dedi. Şair-yazar Metin Cengiz: "Bedri Rahmi Eyüboğlu, bütün şiirleri ile kendinden olandan, sahici olandan, halkın olandan yola çıkmıştır. Meşruluğu bu zemindedir. Halkın olanı şiirine taşıyıp halk adına şiirle konuşmak." Eyüboğlu'nun şiirde asıl gerçekleştirdiği temel izlek- lere değindi.

Yazar-eleştirmen Feridun Andaç'ın Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun sanatçı ve insan kişiliğini açımlayan konuşmasının ardından kısa bir konser veren, Şebnem Önal-Onur Toparlak ikilisi, Eyüboğlu'nun şiirlerinden bestelenmiş eserleri seslendirdiler. Anma gecesi, Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun kendi sesinden şiirlerin de yer aldığı ve şairin yaşamından görüntülerle oluşturulmuş sinevizyon gösterisi ile sona erdi.

HELE BİR BAŞLASIN

*Hele bir başlasın ılık yaz yağmurları,
içimdeki çocuk!*

Hele bir kanatlansın ufuklar,

Hele bir içine çeksin orman,

Hele bir kere güneşler yansın,

Kertenkeleler üşümesin,

Hele bir kere toprak kansın,

Mevsim demlensin,

Hele bir ballansın böğürtlen dikenleri!

Gelincikler bedava,

Gökler sahipsiz

Bahçeler zilzurna...

Hele bir başlasın ılık yaz yağmurları

içimdeki çocuk!

*Dudaklarında kalın kabuklu bir portakal
kokusu,*

Tabanlarında, kınalı keklikleri bol

dağların rüzgârı karıncalansın.

Hele bir kere dallarda sallansın

İri kalçaları şeftalilerin;

Hele bir duyulsun uzaktan

Yaylı çingirakları

Yıldızlar seslensin,

Hele bir armut ağacı temmuzu yüklensin,

Hele bir kerecik yalınayak yere değsin

içimdeki çocuk...

BEDRİ RAHMI EYÜBOĞLU VE SANATÇI KİŞİLİĞİ

Çağdaş Resim Sanatımızın Öncü Ressamı

Bedri Rahmi adı edebiyat sözlüklerimize "şair" diye geçse de, o; çağdaş resim sanatı ustalarımızdan biri olarak, resim tarihimizde önemli bir yere sahip ressamımızdır.

Çağdaş resim sanatımızın kurulup gelişmesindeki çalışmalarına, tükenmeyen bir çabanın insanı olan bu ustayı; 21 Eylül 1985 günü yitirmiştik.

Bedri Rahmi'de edebiyat tutkusu resme gönül vermeden önce başlar. İlk şiiri 1928'de **Muhit** dergisinde yayımlanır. Bir günlük gazetede de öyküsü. O, henüz resme bulaşmamış bir edebiyat gönüllüsüdür. Akademi'ye girdiği yıllarda başlayan resim tutkusu, Nazmi Ziya ve İbrahim Çallı atölyelerindeki çalışmalarına gelişir. İki yıllık akademi eğitiminden sonra Paris yolcusudur.

İbrahim Çallı'nın öğüdü, ağabeyi Sabahattin Eyüboğlu'nun sağladığı olanak, ona resim yolunu açmıştır. Bir yandan Avrupa müzelerini gezerken, bir yandan da Batı'nın sanat çevreleriyle yakın ilişkiler kurmaktadır. Resim derslerini izlemesi ve Andre Lhote atölyesindeki resim çalışmaları 1933'e değin sürer. Paris'teki üç yıllık resim eğitimi sonrası yeniden Akademi'de görürüz onu.

1933'de Avrupa'dan dönen bir grup ressamın

oluşturduğu, çağdaş resim sanatımızın ilk yenilikçi kuşağı olan D Grubu içinde yer alır. 1936'da Akademi'yi birincilikle bitirir. 1937'de öğretim görevlisi olur buraya. Kendi deyimiyle, resme başladığının altıncı yılında resim hocasıdır.

1937 yılı Akademi'de canlanma dönemidir. Resim bölümü başkanlığına getirilen Fransız ressamı Leopold Levy'nin yardımcısı olarak görürüz Bedri Rahmi'yi. On üç yıllık birlikte çalışma süresi, onun öğretmenlikle ressamlığının at başı gittiği dönemdir.

Onun bu dönemi içerisinde; yazma eyleminin de baş köşede, gönül dergâhında kozasını ördüğünü görürüz. Bu tutkusu için yıllar sonra şunları söyleyecektir; "Benim ilk gözağrım da yazı, daha resmin - R'sinden haberim yokken birkaç yazım dergilerde gazetelerde basıldı. Lise sıralarında sıkıntıdan boğulmak üzereyken bana cankurtaran simidi diye, resim yerine edebiyatı atsalardı şaşmadan yazıyı seçerdim. Yazmaya çoktan hazırdım" (B.Rahmi, İster Yaz İster Yazma, Cumhuriyet, 21 Aralık 1974)

Resim yapmak gibi yazmak da bir görevdir; ikisi birbirinden ayrılmayan bir bütündür ona göre "Benim yazıdan artırdığım, resme eklenmiyordu!.. Bir ana boru tasarla. Ucunda iki musluk var. Ana borudan gelen su ikiye bölünüyor. Tıka bunlardan birini su bütün hızıyla ötekine yönelir değil mi? Yoooo... kazan ayağı öyle değil. Öteki musluğa bir damla su gelmesi şöyle dursun... Berikinin de tadı kaçıyor! Su yerine hava geldiği oluyor!" (y.agy).

1929'larda başlayan resim serüveniyle at başı götürdüğü yazma uğraşı, onun sanatçı kişiliğinin vazgeçilmez bir parçasıdır. Düşünen insanın toplumsal bir görevi sayar bunu; Yıllar sonra yeniden kaleme sarılma sevincini yaşarken şöyle der: "...Şuna inanıyorum: Yazmak şart. Yazmak bir borç. Kaçınılmaz bir ödev. İçinden geleni yazdın mı yalnız dost değil düşünman da edineceksin, bazan ekmek parandan, bazan en sevdiğilerinden olacaksın. Ama kurtuluş yok yazacaksın, yurdunu seven her okur-yazar gibi kendini yazmağa zorlayacaksın." (y.agy)

1933-34 yıllarında **Yeni Adam** dergisinde yayımlanan yazı ve resimleri bu çalışmalarının ilk ürünleridir. Bunları 1935'te **Tan** gazetesinde yayınlanan öykü ve fıkralar izler. Dönemin diğer sanat ve yazın dergileri **Ses**, **İnkılâpçı Gençlik**, **İnsan**, **Gün** ve 1946 sonrası sürekli yazdığı **Varlık** dergisinde şiir ve düzyazılarına rastlarız. 1950-52 arası ise Yeditepe dergisinde, 1975'e değin de yer yer Cumhuriyet gazetesinde deneme türünden yazılarını sürdürdüğünü görürüz.

Kaynağa Dönüş:

Resim Geldi Baş Köşeye Kuruldu

İlk inceleme çalışmasını, 1937-38 yılları arası, ressam Nazmi Ziya üzerine yapar. Akademi'de öğretmenliğe başladığının ertesi yılı, 1941'e değin sürecek askerlik görevi girer araya. Bunun ardına 1942'de zorunlu olarak Çorum'a gidişi ise, kaynağa dönüşün ilk etkilenişlerine yol açan bir gezidir. Halkı ve onun ge-

leneksel yaşam özelliklerini tanımaya açılan penceredir.

Cumhuriyet dönemi modern resim sanatımızın kurucularının ardılı kuşak olan **D Grubu**, çağdaş resim anlayışının ülkemizde yaygınlaşmış gelişmesinde bir ekol yaratarak, çığır açmıştır. Bedri Rahmi'nin, dönemin Batı'da etkin olan resim tekniklerinin belirgin özelliklerini benimseyen bu grup ressamı içindeki yeri kuşkusuz önemlidir.

Berdi Rahmi'nin resimlerine baktığımızda; Batı resim tekniği ile kaynağa dönüşün bileşiminin ilk ürünleriyle karşılaşmamız, bu grup içinde yer alından kısa bir süre sonra rastlar. Geliştirdiği teknik ve özgür biçim ustalığının yetkinliğini taşıyor ürünler. Anadolu halk kültürünün kaynaklarına yöneliş, onun önemini kavrayışta sanatının vazgeçilmez özelliği olmuştur. Bundan çağdaş bir düzeyde yararlanarak, çağdaş resim sanatının özellikleriyle bileşime varması ve bu alanın ilk biçimleyici örneklerini vermesi; sonraki kuşakların öğretici kaynağı olmasını sağlamıştır.

Öğreticiliği ile yaratıcılığının kesiştiği noktadır; "Güzel ile Faydalı" olana ulaşma-ulaştırma çabası. Resmin 'dur' dediği yerde yazıya, yazının 'dur' dediği yerde resme yönelen soylu bir çabanın insanıdır o. Cumhuriyet dönemi aydınlanma hareketimizin yorulmaz savaşçılarından biridir.

1950 yılı, onun resim serüvenindeki yepyeni bir döneminin başlangıcıdır. Buna, güzel ama faydalı'yı arayış dönemi de diyebiliriz. Paris gezisi sonrası çalışmalarında motifleme ve stilizasyon yoğunluk kazanır. Bir yandan yazmacılığa yönelir; bir yandan da gravür çalışmaları, duvar resimleri, mozaik-yağlıboya panolar, kabartmalar yapmaya.

Bu yapıtlarının, en basit şekilde günlük yaşam içerisinde yer almasını görürüz: Hilton ve Divan otellerindeki yağlıboya pano çalışmaları, Karaköy alt geçidi karşısındaki Aksu İşhanı duvar kabartmaları ve mozaikleri, İstanbul Manifaturacılar Çarşısı dış cephe duvarlarını süsleyen mozaik panolar, Brüksel, NATO, Samatya Hastanesi, Ankara Etibank, Hacettepe, Marmara Oteli mozaikleri, Londra Asfaltı üzerindeki Vakko Fabrikası panoları... 1960'a değin süregelen, kaynağa yönelişin biçimci dönemini kapsayan, değişik teknikler kullanarak geliştirdiği ürünleridir.

1960 ve 70 arası ise renk ve malzeme kullanımındaki çeşnilige rastlarız. 1960'larda, ABD California Üniversitesi'nin davetlisidir. Konuk öğretmen olarak bulunduğu süre içinde verdiği konferansların konusu da renk üzerinedir.

Bu konudaki ilk yazılarına 1957'lerde rastlarız. Bir yazısının ön şiirinde, şunları söylemekten alamaz kendini: "Çingene pembesini takmış koluna / Üstüme üstüme yürüme yeşil / Üstüme varma yeşil / Etme yeşil / Eyleme yeşil / Gözünü sevdiğim yeşil / Çıldırın mı sen yahu? / Rastgele bir pembeyi takıp koluna / Çıkılır mı elalemin önüne? / Yemyeşil olmanın haysiyeti var / Yemyeşil doğmanın kıymetini bil / Etme yeşil / Eyleme yeşil / Bu pembe senin harcın değil / Her dışının bir erkeği / Her rengin bir dengi var / İşte böyle

canım yeşil / Bu bir belalı düzendir / Bildiğin gibi değil."

1970 sonrası döneminde ise, renk ve biçimde bütünleşmeye yöneliktir çalışmaları. Sürdüregeldiği tutkunun bu son döneminde yazıya da yönelmiştir iyice.

Düşünce Adamı Bedri Rahmi

Bedri Rahmi'nin ressam ve eğitici kişiliğinin önemli bir özelliği de, resim sanatı ve Anadolu kültürü konularında inceleme, deneme, gezi ve düşünce yazıları yazmış olmasıdır. Bu çalışmalarıyla da, bir düşünce adamı olarak çabasını öğretici, açıklayıcı, araştırmacı biçimde sürdürülmüştür.

Düzyazı ve gezi notları 1953'de **Canım Anadolu** adı altında yayımlanır. Bunu 1975'de **Delifışek, Tezek** yapıtları izler. Ölümünden iki yıl sonra yayımlanan **Resme Başlarken** ise, öğretmen-ressam kişiliğinin otuz beş yıllık birikimi ürünüdür.

Şiir Resmin Yanıbaşında

Bedri Rahmi, ne yardan ne de serden geçebilmiştir. Bir gönül işçiliğiyle, şiiri de resimle içiçe düşünmüştür hep. Ona göre, "resim şekillenmiş şiirdir".

Şiirlerinde ilk göze çarpan; ölçüyü ve yer yer uyağı önemsemeyen bir söyleyiş biçimini benimsemiş olmasıdır. Dildeki savrukluğu, söyleyişteki rahatlığı da buradan gelir.

Şiirlerinde folklorik öğelerin yer edışı, halk sanatına duyduğu hayranlığın ifadesidir. Onda, ön planda olan, söylenecek sözdür; bir konunun, bir duygu ve düşüncenin, halk dilinin kıvraklığının içli-çoşkulu şekilde anlatımıdır.

1941'de yayımlanan ilk şiir kitabı **Yaradana Mektuplar**, "**Garipçiler**"in çıkış döneminde rastlar. Öz ve biçim olarak da "**Garip Şiir**" anlayışını destekleyen şiirlerdir bunlar. Bedri Rahmi bu şiiriyle "**Garip Akımı**"na yakın görülse lde sonraki şiir serüveninin uzantısında: kendine özgülüğü, ses ve imge çeşniligi, onu bu kuşağın ilk etkilenmelerinin dışında tutar.

Anadolu kültürüne duyduğu hayranlık; onun insanının yaratıcı özelliğine, değerlerine olan sevgisi şiirinin ana kaynaklarından diyebiliriz. Halk şiiri geleneğine yaslanarak kendine özgü bir söyleyişe ulaşma çabası, yer yer aynı düzeyde çoğaltmacılığa ulaştırır onu. Kullandığı sözcükler, deyimler, tamlamalar, halk şiirinden dize alıntıları, aynı çağrışımları veren sesi yakalayarak benzer dizeler kurması; bu yanının belirgin özellikleridir.

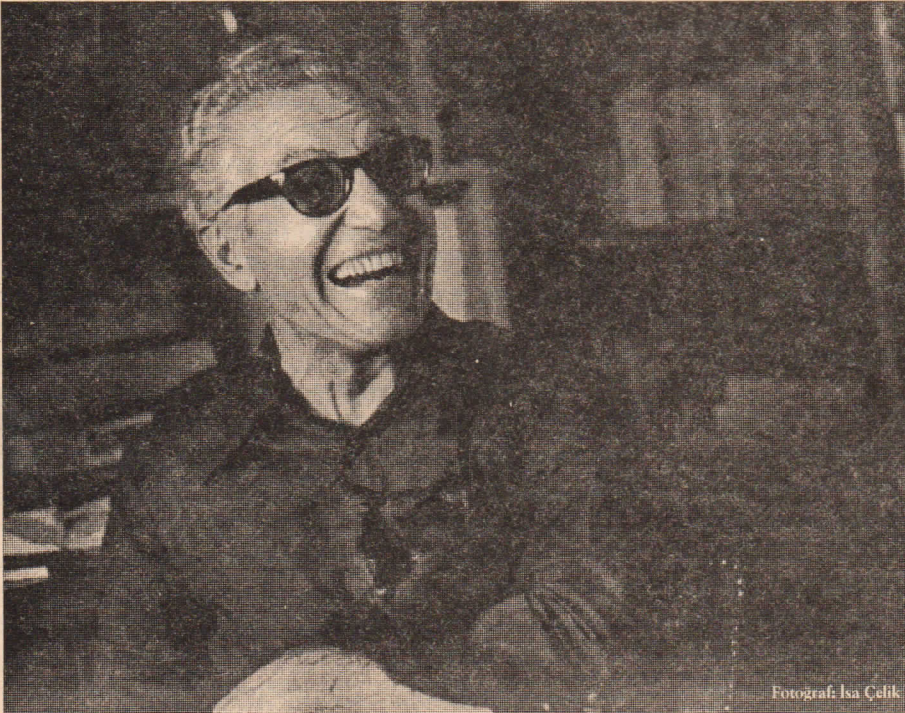
Yaradana Mektuplar (1941), **Karadut** (1948), **Tuz** (1952), **Merhaba Yeşil** (1956), **Bigüzel** (1959), **Dol Kara Bakır Dol** (1974) ve **Yaşadım** (1977) şiir kitapları; onun şiir serüveninin bize kalan ürünleridir.

Kısacası, Bedri Rahmi'nin sanatçı kişiliğinde; şiirin de resimle at başı gittiğini, birbirini sürekli olarak etkilediğini görürüz.

Yüce gönül ürünleriyle yaşayan Bedri Rahmi Selâm diyor sizlere...

ON YIL SONRA RUHİ SU...

On yıl insan yaşamında da toplumların yaşamında da önemli bir süredir. Bir insan, bir sanatçı, ölümünden on yıl sonra, eksilmeyen bir ilgiyle, sevgiyle, saygıyla, canlılıkla anılıyorsa, bunun nedenlerinden biri, o insanın, o sanatçının, toplumda derin bir iz bırakmış olmasıdır. Bir başka neden, yitirilmiş olan kişiye duyulan gereksinim, yerinin hâlâ doldu-

Fotoğraf: İsa Çelik

rulamamış olmasının daha da büyüttüğü özlemdir...

Ruhi Su, bir insan olarak, onu tanımış olan kimselerin zihninden, gönlünden silinmesi olanaksız, ışıklar saçan, sözcüğün tam anlamıyla seçkin bir kişilikti. Seçkin ve aynı zamanda, toprak kadar, su kadar, halk kadar doğal ve sade bir insan... Duyarlı bir müzik aleti gibi kırılğan, fakat ustasının eline düştü mü, yani bir dostla, kardeş bir yürekle karşılaştı mı, duygululuğun en ince tellerinde gezinmeye, en olağanüstü sesler çıkarmaya yetenekli, narin, yiğit, şair, bilge, şakacı, mahzun, demokrat ve sınımsız bir insan... Bütün bu özellikleri tek bir insanın kişiliğinde bulabilmek olanaksız gibidir. Ruhi Su böyle bir kişilikti. Bu nedenle, onu bir kez tanımış, yakınında bulunmuş olanların, onu unutmaması olanaksızdır.

Sanatçı olarak Ruhi Su, hiç kuşku yok ki, çağdaş müzik sanatımızın gelmiş geçmiş en büyük, en özgün birkaç ustası arasındadır. O bir çığır açıcı, büyük bir öncüdür. Ölümünün 1. yılı nedeniyle, 1986 tarihli bir yazımdaki sözlerimi, izninizle, burada yinelemek istiyorum: "Ruhi Su, unutulmaya bırakılmış nice halk türküsünü karanlıktan çıkarmış; onların içlerindeki dinamizmi, yaşama ve yaratma gücünü, bu türkülere getirdiği kendine özgü yorumla, aydınlatmayı, gün ışığına çıkarmayı başarmış bir yaratıcıydı. Bu anlamda Ruhi Su, 'halk sanatçısı', 'halkın sanatçısı' tanımını en çok hak etmiş bir sanatçımızdır".

Ruhi Su ağacının bugün pek çok çiçekli dalı var. Onun günümüzdeki müzik sanatı üzerinde etkileri sanıldığından çok daha derin ve yaygındır. Bu etki, Nazım Hikmet şiirinin günümüz şiirindeki etkileriyle karşılaştırılabilir düzeydedir. Fakat bunu yeterli görmüyorum. Konservatüvarlarımızın müzik bölümlerinde Ruhi Su'nun yöntemi ve çalışmaları derinliğine incelenmelidir. Ruhi Su okulu, en üst düzeyde, sanat eğitiminiz içinde yer almalı ve bilinçli olarak Ruhi Su öğrencileri yetiştirilmelidir... Çünkü Ruhi Su yönteminin başarısı, gelişerek yaşamını sürdürmesi, ulusal sanat yaratıcılığımızın evrensel düzeyde ürünlere ulaşmasında vazgeçilemez bir koşuldur...

Aramızdan ayrılışının onuncu yılında, onu bu duygu ve düşüncelerle, eksilmeyen bir sevgi, saygı, özlem ve hayranlıkla anıyoruz...

(Ruhi Su'nun 10. ölüm yılında kabri başındaki anma töreninde yapılan konuşma.)

SIDIKA SU İLE RUHİ SU ÜZERİNE BİR SÖYLEŞİ

Evrenin sonsuzluğu düşünüldüğünde bir insan ömrü nasıl da kısacaktır. Boşa harcanamayacak kadar kısa ve bu yüzden de öylesine değerli. Nice ömürler vardır ki havada dağılan toz zerresi kadar bile iz bırakmadan geçer gider sessiz sedasız. Bazıları insan sözcüğünün imlediği kavramı bile anlamsızlaştıracak denli çirkin ve kötü izler bırakarak silinir. Ama öyle yaşamlar vardır ki, insanlık tarihine bir onur, bir yüz akı belgesi gibi yazılırlar. Zor yaşamlardır bunlar. Özveri isteyen, güçlüklerle, kırıklıklarla, mücadelelerle geçen yaşamlar. Ruhi Su da işte bu zor ve onurlu yaşamlardan birini üretti. Bu zor yaşamda onunla birlikte yılmadan yürüyen ve kendi özverili ve onurlu yaşamını onun yaşamına yoldaş kılan Sıdika Su ile birlikte. Ruhi Su'nun on yıl önce noktalanmış maddi yaşamını, edimleriyle var kılan, bunu ondan kalanları yaşatarak sürdüren dostu, arkadaşısı, kaderdaşı, karısı Sıdika Su ile.

- Ruhi Su halk müziğimizin gelmiş geçmiş en usta yorumcusuydu. Türkülerimizin, bu türkülerle kendini ifade eden halkımızın çileli, gümrak sesiydi. Egemenlerin yanında değil ezilenlerin yanındaydı. Halka ve türkülerine gönül verdiği, halkın başkaldırı ve direnme gücünü gösteren türkülere can verdiği için hapishanelere atıldı. Ekmek kapıları kapatıldı. Devlet konservatuarında klasik eğitim görmüş bir opera sanatçısı iken görüşlerinden dolayı "Bir devlet kurumunun ününe gölge düşürdüğü" gerekçesi ile işine son verildi. Siz bütün bu çileleri birlikte çekti-

niz. Şimdi geriye dönüp baktığımızda neler hissediyorsunuz?

- Halk müziğimizin büyük yorumcusu, türkülerimizin gerçek sahibi Ruhi Su, ölünceye dek akıllığı ve bilinçli mücadelesi sayesinde düşünsel ve sanatsal eylemiyle halkımız üzerinde olumlu etkiler bıraktı. Egemen güçlere karşı savaşımını halkın yanında yer alarak sürdürdü. Kendi deyimi ile "halkın sözcüsü" haline geldi. Türkülerin halkın bilinçlenmesinde, sosyalist bir düzenin kurulmasında, en azından halkın uyandırılması açısından yardımcı olacağını biliyordu.

Mücadelesine devam ederken başına neler geleceğini de biliyordu. Biliyorduk nelerle karşılaşacağımızı demek istiyorum. Bir anlamda onun gönüllü destekçisiydim. Ayrı düşünmüyorduk. Geriye dönüp baktığımda, mücadelemizin yeterli olmadığını görüyorum, buna üzülüyorum.

- Halkının büyük sanatçısı olan Ruhi Su'ya rahatsızlığında tedavi olabilmesi için bile pasaport verilmeyi. Kamuoyunun baskısı da bu pasaportun gerçekleştirilmesini önleyemedi. Sizce Ruhi Su, gerek aydın çevreden, gerekse halkından yeterli destek ve ilgiyi görmüş müdür? En azından hastalığında. Bunu neye bağlıyorsunuz?

- Hastalığında, tedavi olması ve yurt dışına çıkabilmesi için, tam anlamıyla kamuoyu hareketine geçirilememiştir. Basının bir bölümü, bazı aydınlar, yazarlar sevgili Uğur Mumcu ve arkadaşları hareketine geçti yalnız.

Hastalığında halkımız ilgisini hiç eksik etmedi, yattığı sürece toplu halde ziyarete geldiler. Aydınlarımıza gelince: Benim yarama parmak bastınız. Hastalığı süresi içinde pek az yazarımız, çizerimiz, sanatçımız bizimle birlikte oldu. Ruhi Su'ya ölümünden sonra başlamıştır ilgi. Cenazeye halkın ve gençliğin gösterdiği yoğun ilgi, Türkiye'nin dört bir yanından gelenlerin azimli mücadelesi sanıyorum aydınlarımızın uyanmasına neden oldu.

Örneğin Cerrahpaşa hastanesinde yatarken 1985, 1 Mayıs'ında ellerinde karanfiller, taze biber ve domateslerle gelen işçiler ve gençlerle doldu taşı odamız diyebilirim. Ziyaret yasağını delebildi bizim halkımız. Bu, 1977'den sonra unutamayacağımız ikinci 1 Mayıs oldu Ruhi Su için. Bir de o güne ait yarım kalmış bir şiir arşivde duruyor.

- Türk Halk Müziğinin ilkel hammaddesini yoğuran, ondan bir sanat eseri yaratan Ruhi Su, ne yazık ki dünyada hakettiği yere ulaşamadı. Kendi ülkesinde bile sürekli unutturulmaya çalışılıyor. Bizler ona yeterince sahip çıkamadık, hem de hiçbir anlamda. Siz bize, onunla ilgili kendi çalışmalarınızdan söz eder misiniz?

- Ruhi Su tüm yasaklara, baskılara karşın çalışmalarını hep sürdürdü. Onu kaybettiğimizde 16 küçük plağı ve 11 uzunçalı vardı kasetleriyle birlikte. Ölümünden sonra, hiç vakit geçirmeden arşivini gözden geçirip derleyip toparlamaya çalıştım. Ru-

hi'nin sağlığında çok iyi bir izleyici olduğumdan, ayrıca çocukluğumdan beri türküleri çok iyi bildiğim için hiç güçlük çekmedim. Birinci ve ikinci ölüm yildnmlerinde kasetleriyle birlikte birer uzun çalar, sonra da her ölüm yildnmnde kasetiyle birlikte compact disk çıkardım.

1. lmyildnmnde çıkardığım "Ekin idim oldum harman" aynı zamanda Paris'te çıktı ve **Academie Charles Cros** büyük dln aldı. 18 CD ve 25'inci kasetimiz onuncu yılda tamamlandı. Çok seviyorum, CD'lerle türküler ölümsüzleşti, tabii Ruhi Su da.

- Ruhi Su, şehirle köy arasında sağlam köprü

RUHI SU

İNSAN VE EMEK

Bir sergiyle geldi bahar
Ne don vurur, ne meyve verir
ylece bir iek düşlemesi
Ne güzel bir oyun değil mi canım
Taşlara bakan gzn çiçeği görmesi.

Benim memleketimde bugün
Kırk bin elli bin liradır
Resmin metre karesi
Ve dillere destandır canım
Turan Erol beyazıyla Bodrum'un mavisi

Bir gece kulübünde bugün
Kırk bin elli bin liradır
Bir Zeki Müren dinletisi
Ve elbette güzeldir canım
Emeğin değerlendirilmesi

Ama benim memleketimde bugün
İnsan kanı sudan ucuz
Oysa en güzel emek insanın kendisi
Hem de konuşur, hem de güler
Kolay mı kan uykularda kalkıp
Ninniler söylemesi

Belki bu nedenle, yazık
Asılmış gibi durur
Asılmış gibi kederinden
Duvarlarımda resim
algılarımda müzik

kurmuştu. Bugün bu köprüler yıkıldı. Toz dumana karıştı. Halkın z kültürel değerleri her gün biraz daha yozlaştırılıyor, yok ediliyor. Ruhi Su yaşasaydı sizce neler yapardı?

- Ruhi Su yaşasaydı türkülerini söylemeye devam ederdi. Daha çok söylerdi...

- Ruhi Su'nun ustalığında, klasik müzik eğitimi almış olmasının payı kuşkusuz yadsınamaz. Halk kültürünün ağdaş uygarlık kültürüne ulaşmadaki önemi de göz önüne alınırrsa, kültür üreticilerinin halka yaklaşımını, devletin halk kültürüne bakışını nasıl değerlendiriyorsunuz? Sizce neler yapılabilir bu bağlamda?

- Olumlu anlamda bir şey yapılamaz şimdi. Toz dumandan göz gözü görmüyor. Elbette bu böyle devam edemez.

- Bugün lkemizde çürümüşlük her alanda hissediliyor. Rüşvet, kayırmacılık, yolsuzluk, yalan... vb. neredeyse resmileşmiş durumda. Halkın dertlerini dile getiren, haksızlıkları haykıran ses sanatları olsun, yazar ve şairler olsun ya baskıyla karşılaşıyor ya da görmezden geliniyor. Halk da aynı tutum içinde görünüyor. Belki şöyle de söylemek mümkün. Halk kendi sesini unuttu. Kendi sesine kulak vermiyor. Sizler çok acı çektiniz. Bugün de acılar çekiliyor. Sizin yaşadığınız ortamlarla bugünkü ortamı karşılaştırdığınızda farklılıklar görüyor musunuz? Nasıl?

- Bu sorunuzu birkaç cümleyle geiştiremem. Çok nemli.

- Ruhi Su'nun büyüklüğü, sadece sanatındaki ustalığından kaynaklanmıyordu. O'nun asıl büyüklüğü yiğitliğiydi. Yılmadan inançla, sabırla meşakatlere katlandı. Tabii siz de. Hiç umutsuzluğa düştüğünüz oldu mu? Her büyük adamın arkasında bir büyük kadın vardır denilir. Ruhi Su'nun eşi olmasaydı neler yapmak isterdiniz?

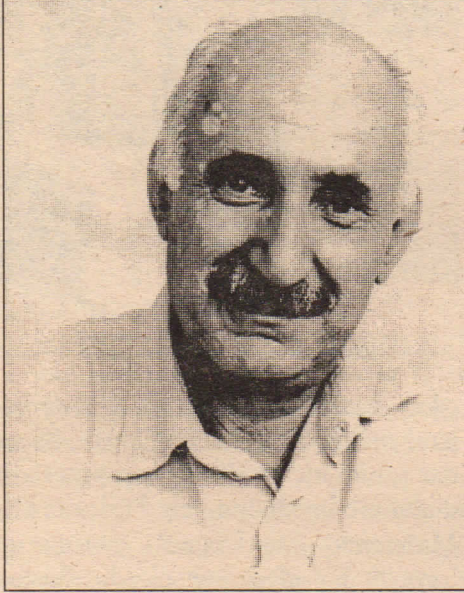
- Ruhi Su ile 35 yıl birlikte yaşadım. 10. yılında, onu özlemlerle, sevgiyle türkülerle hep anıyorum ve arıyorum.

- Son olarak, bize bir eř ve bir insan olan Ruhi Su'dan söz eder misiniz?

- Ben, ben idim. Ama, beni yetiştiren de Ruhi Su oldu. Türküler sağ olsun.

5. ÖLÜM YILINDA

TURAN DURSUN

İlhan Kırıt

"BEN YÜZYILLARIN DOĞURDUĞU ÖLÜMÜM"

Turan Dursun, düşüncesinin sonuçlarına cesaretle yürüyen bir aydıdı. Bulgularından dehşete düşerek kendini sınırlamayı reddetti. Kalemlerin alınıp satıldığı günümüzde, mevki için, övgü için fikirlerini şapka gibi giyip çıkarmadı. Şiirin bile metalaştığı günümüzde düşünce dünyamızda böyle bir kahramanın yeşermesi az şey mi?

Turan Dursun bütün din alemine, safsataya, huraşafeye karşı savaştı. İnsanlık alemi karanlığı öncü oğullarıyla yara yara ilerliyor. İnsanlık tarihi boyunca hep sürüyor bu savaş. Odunlar üstünde yakılan Giardano Brunolara, derisi yüzülen Hallacı Mansurlara bir de Turan Dursun eklenmiş oldu. Aydınlanma hareketi kurbanlar veriyor. Turan Dursun, mücadelesi boyunca din ulemasını sürekli tartışmaya çağırdı. Onlar tartışmadan hep kaçtılar, tartışmak-

tan korktular. "Yazdıklarım en sağlam kabul edilen temel kaynaklara dayalı. Çürütenler varsa, buyurunlar bunları çürütsünler." Bu çağrıya yanıt verecek cesaretle bir din savunucusu bulunamadı. Ama pusu kurup, tetik çekecek üç katil bulabildiler.

Turan Dursun dinler konusunda bir otoritedir. Kendi ölümüne gelindiğinde, gene onun yaklaşımına başvurmak gerekiyor: "Din konusunda gerçeğe ulaştığımda kendime sordum. Rahat yaşamak uğruna gerçeği mezara mı götüreyim: halka gerçeği anlatmak uğruna ölümün ötesine geçti. Ve o anda ölümü yendi. Adı ölümsüz aydınlanma kurbanlarının arasına yazıldı.

Bugün Türkiye'nin neresine gidilirse, Turan Dursun'un öğrencileriyle karşılaşılır. Binaları, salonları, anfileri, kütüphanesi ve kafeteryası olmayan bir Turan Dursun üniversitesi kuruldu. Bir profesör ve yüz binlerce öğrenci. Diploma almak için değil, aydınlanma için ders alınan bir üniversite. Tek bir insan bir halka öğretmenlik yapıyor. Dört ciltlik Din bu kitabının satışı yüz binlere ulaştı kitapları elden ele yayılıyor, yastık altlarına girdi. büyük bir merak ve tutkuyla okunuyor. Çok önem verdiği Kur'an Ansiklopesidi'nin yayımlanmasından sonra, Kaynak Yayınları Kutsal Kitapların Kaynakları isimli kaybolan eserini bulup okuyucuya sunuyor.

Aslında toplumumuz Turan Dursun'u yitirmemiş: O'na vurulmasından sonra daha yakından kavuşmuştur. Turan Dursun bu gelişmeleri bildiği için ölümünden iki ay önce Şule Perinçek'le yaptığı söyleşi de "En mutlu, coşkulu olduğum dönem. Yaşamayı çok seven bir insanım. Ancak hiçbir zaman kendi yaşamımı öne çıkaracak kadar bencil olmadım" diyordu.

Kendisini Saçak dergisinin yazışları müdürlüğünü yaparken tanıdım. Saçak dergisinde Atatürk'ün Din ve Allah konularında el yazılarını yayımlamıştık. Dergi ile karşılaşınca bir dostu aracılığıyla Doğu Perinçek'le görüşmüş. Daha sonra dergi bürosuna geldi. İlk yazılarını Eren Kutsuz adıyla yayımlamaya başladı. 2000'e Doğru'da çok sayıda kapak konusu hazırladı ve ölümüne kadar "Din Bilgisi" köşesinde aydınlanma mücadelesini yürüttü. Bu çalışmalardan çok mutluluk duyuyordu. Çeşitli söyleşilerde bunu kendisi de ifade etmiştir. "Bana yer yoktu. 2000'e Doğru'da kapılar açılana kadar" diye sitem etmesinin nedeni, yazılarını ve eserlerini gazetelerde yayımlatmak için büyük çaba harcamasıdır. "Birçok girişimime engel olmuşlardır."

Ölümünün beşinci yılının Türkiye Yazarlar Sendikası'nın girişimiyle anılması Turan Dursun için çok anlamlı olmuştur. bütün Turan Dursun sevenlerinin önünde, kaybolan ve ölümünün hemen arkasından polisler tarafından götürülen eserlerinin okuyucuya kazandırılması görevi durmaktadır.

DIŞ İLİŞKİLER

Bedrettin Aykın

STRUGA ŞİİR AKŞAMLARI'NDAN İZLENİMLER

1995 Struga Şiir Festivali'ne bu yıl Türkiye'den üç şair katıldı. Özdemir İnce, Bedrettin Aykın, Leylâ Şahin. Yazarlar Sendikası'nın seçimine göre, Bedrettin Aykın ve Güven Turan ülkemizi Struga'da temsil edeceklerdi. Ancak Güven Turan festivale katılamadı. Özdemir İnce ve Leylâ Şahin özel koşullarda Struga Şiir Akşamları'nın güzel konukları oldular.

Festival 24 Ağustos, saat 12.00 de, "Altın Çelenk" ödülünün bu yılki sahibi İsrail'li şair Yehuda Amichai'nin tanıtıldığı basın konferansı ile başladı. Akşam Drim Oteli'nin terasında, festivale katılan şairlere Makedonya Devlet Başkanı Kiro Gligorov'un resepsiyonu vardı. Resepsiyon sonrası saat 21.00 de, Struga Şairler Evi önünde festival ateşinin yakılmasıyla açılış töreni başladı. Şairler Evi'nin önü, Drin Irmağı'nın iki yakası mahşeri bir kalabalıkla dolmuştu. Görkemli festival meşalesi ve Drin'de içlerinde sayısız meşaleler taşınan sandalların görüntüsü belleklerden silinmeyecek güzellikteydi. Saat 21.30 da Meridyenler şiir programı için Şairler Evi'nin kapısı izleyicilere açıldı. Koca salon hıncahınç dolmuş, yer bulamayanlar salon arkasında, ayakta büyük bir grup oluşturmuştu. İster istemez İstanbul'da boş salonlarda yaptığımız yazınsal etkinlikleri, poezyum düşündüm. Bu iki farklı görünüm, sanırım ulus olarak aramızdaki kültür eksikliğimizle açıklanabilir. Program Makedonyalı şair Radovan Pavlovski'nin mesajıyla başladı, festivale katılan şairlerin bir bölümünden okunan şiirlerle sürdü. Burada bizi bir sürpriz bekliyordu; hiç de hoş olmayan bir sürpriz. İlerleyen dakikalarda, ismi anons edilen şair, sahnede öne

Soldan sağa: Bedrettin Aykın, Leylâ Şahin ve Özdemir İnce Struga'da

çıkıp, ana dilinde şiirini okuyor, sonra şiir çevirmenlerce makedoncaya çevriliyordu. Bir ara, bugüne kadar ismini hiç duymadığımız ve orada, aramızda olduğunu bilmediğimiz bir Türk şairi (!) anons edildi: Muhammet Nur Doğan!.. Şairimiz güllü, bülbüllü, havuzlu bir manzume okudu. Şiirin makedoncaya çevrilişiyile salonda alaylı gülmeler, ikili söyleşiler başladı. Kimdi bu Muhammed Nur Doğan, festivale nasıl katılmış, festival komitesi kendisini nasıl programa almıştı?.. Daha sonra yaptığım araştırmada, Struga ile kardeş şehir olan Eminönü Belediye Başkanı'nın bir grupla Struga'da olduğunu, Muhammet Nur Doğan'ın da onlarla birlikte festivale katıldığını öğrenecektim. Festivalin ilerleyen günlerinde yerel basına Birlik Gazetesi'ne, radyo ve televizyona yaptığım program ve söyleşilerde, söz konusu şiirin, çağdaş Türk şiirini temsil edemeyeceğini, yazarının Türkiye'de hiç tanınmadığını belirttim.

Festivalin ikinci gününün önemli etkinliğini, yuvarlak masa konusu olarak önceden duyurulan "Şiir ve Aydınlik" temalı, okumalar oluşturuyordu. Burada Özdemir İnce'nin metni ilgi topladı. Ayrıca Milan Gjurchinov, Vlada Uroshevich ve Ivan Dzeparoski'nin okuduğu metinler de ilgiyle karşılandı. Günün diğer etkinliklerinden, çağdaş Danimarka şiiri üzerine saat 20.00 de Mateya Matevski'nin konuşması; saat 19.00 da Paul Eluard'ın 100. doğum günü üzerine, Vlada Uroshevich'in konuşması ve saat 21.00 de Eftim Kletnikov'un sunduğu, Makedon şair Mihail Rendzov'un portresi ve şiirlerinden örneklerle; saat 24.00 de Sonya Stoimenska-Elzeser'in sunduğu "Şiir Gecesinin onuru Sergey Yesenin" adlı programlar anılabilir.

Festivalin 3. gününün ilk programı, kültürel ve tarihi Ohrid gezisi. Ohrid ilçesi, ismini Ohri gölünden alan, Struga gibi gölün kenarında kurulmuş

bir yerleşim merkezi. Gölün batı yakası Arnavutluk. Saat 10.00 da otobüslerle Otel Dirim'den Ohrid'e hareket ediyoruz. Festival boyunca yakın ilgi ve sıcak dostluklarıyla bir an olsun bizi yalnız bırakmayan Makedonyalı Türk şair dostlarımız Nusret Dişo Ülkü, Fahri Ali ve Birlik Gazetesi Genel Yayın Müdürü Drita Karahasan'la birlikteyiz yine. Bir süre kenti dolaştıktan sonra Birlik Gazetesi'nin Ohrid bürosu işlevini üstlenmiş bir evin genişçe bir odasında. Açık olan televizyon, Türkiye'den yayın yapan bir kanala ayarlı, Özdemir İnce hemen izleyemediği son maçlar hakkında bilgi alıyor.

Saat 12.00 de Makedonya Devlet Başkanı Kiro Gligorov'la tanışma var programda. Ev sahipleriyle vedalaşıp, alanda bıraktığımız otobüslerimize doğru yürüyoruz.

Devlet Başkanı'nın yazlık köşkü villa "Biljana" Ohrid'e çok yakın, çamlık bir tepenin üzerinde; gölü ve kenti kuş bakışı seyrediyor.

Hafiften yağmur başlıyor. Sıklaştıyoruz adımlarımızı köşke tırmanan yokuşta. Ohrid Gölü ve gölden çıkan Drin Irmağı cennete çevirmiş doğayı. Göl ve ırmağa bir de şiiri katıyorum ve bir şiir üçgen çiziyorum: "Göl İrmak ve Şiir".

Başkanlık köşkü güçlükle alıyor kalabalık topluluğumuzu. İçerinin sıkışıklığından bunalanlarımız soluğu terasta alıyor. Sonunda Başkan Gligorov da bize uyararak terasa çıkıyor. Dışarda yağmur hızlanmış; çam kokulu hava toprak kokusunu da kuşanıp daha bir güzelleşmiş. Yağmurun biraz hafiflemesinden yararlanarak, Başkanla vedalaşıp, Struga'ya dönmek üzere, otobüslerimize doğru yürüyoruz.

Günün diğer etkinlikleri ise, Jordan Danilovski'nin sunduğu "İki Struga Arasında Dünyada Makedonya Edebiyatı", "Yeni Makedonya" ve Makedonya dışında yaşayan Makedon şairlere verilen "Iselenichka Gramota" ödülleri ile Todor Chalovski'nin sunduğu "İki Yaz Arasında Şiir" ve yine Slobodan Mickovich'in sunduğu "Miladinov Kardeşler Ödülü" tanıtımı olarak özetlenebilir. Bilindiği gibi "Miladinov Kardeşler Ödülü" Makedonya'da verilen en önemli ödül. Diğer ödüllerin fazlaca bir önemi yok. "Yeni Makedonya" ödülü ise adından da anlaşılacağı gibi yeni konulmuş bir ödül.

Akşam saat 22.00 de Ohrid'de St. Sophia Kilisesi katedralinde "Altın Çelenk" ödül töreni var. Ayrıca, Birlik Gazetesi Genel Yayın Müdürü Drita Karahasan'ın iki gündür yinelediği akşam yemeği davetini, yarın festivalin son günü olması nedeniyle artık erteliyemiyoruz. Yemek için Biser (İnci) Hotel'in restoranını seçmiş Drita. Masamızda Birlik Gazetesi'nden Saadet Nebi, Enver Ahmet, Ali Kubuz, Turan Mahmut, Sesler Dergisi Yönetmeni Fahri Ali, Nusret Dişo Ülkü, televizyon program yapımcısı Sevil Deveyan, Ankara'dan Kütüphaneler Genel Müdürü Gökçin Yalçın, folklor araştırmacısı İrfan Ünver Nasrattınoğlu, Gagauz Türklerinden şair Todo-

ra Arnaut var, eşim Leylâ Şahin ve benim dışımda. Ve elbette şiir ve müzik. Gecenin ilerleyen saatlerinde Makedonya Kültür Bakanı Eşref Alin ve Bakanlık sözcüsü Suzana İstanboliska katılıyor aramıza, şarkı ve türkülerimize. Zamanın nasıl geçtiğini anlayamadan, restoranda bizim gruptan başka kimselerin kalmadığını görerek kalkıyoruz. Nazik davetiyle bize yaşattığı bu güzel gece için, aramızda oluşan sıcak dostluk ve dayanışmanın sürmesi dileğiyle teşekkür edip, otelimize dönmek üzere ayrılıyor Drita ve arkadaşlarından.

Ve festivalin son günü. Gündüz programında Manastır'da St. Naum'da piknik var. Grubun bir bölümü karayolundan otobüsle, bir bölümü Ohri Gölünden motorla gidecek. Leylâ ile ben motoru yeğliyoruz. İki saatlik bir yolculuktan sonra ulaşıyoruz Manastır'a. Göle kaynaklık eden akarsuyun kenarında bir kır lokantası piknik yerimiz. Yemek boyunca folklor, dans ve müzik...

Festival Başkanı Paskal Gilevski masaları dolaşarak, yakından ilgileniyor konuklarıyla. Bu arada iki gündür televizyon söyleşisi için fırsat kollayan Sevil Deveyan'ın da kameraman arkadaşıyla aramızda olduğunu fark ediyorum. Yemek arasından yararlanarak gerçekleştiriyoruz programı. Daha sonra Leylâ ile birlikte, yakınımızdaki Aya Naum Kilisesi'ni geziyoruz. İnsanların dünden bugüne, uygarlık ve kültür düzeyleri ne olursa olsun değişmeyen bu inanç duygusu şaşırtıyor beni, düşündürüyor. Dönüş yolculuğumuz sırasında yanımda Makedonyalı eğitimci yazar, çevirmen Esat Bayram ve eşi var. Yol boyu konuşuyoruz. Daha çok o konuşuyor; öz yaşamı ve Makedonya hakkında.

Final programı için köprü üzerinde büyük bir pist hazırlanmış. Pistin arkasında asılı cam sarkıtlar, festival meşalesi ve dev projektörlerin yoğun ışığı altında pırl pırl, görkemli bir görüntüyle sallandıkça hafif sesler çıkarıyor. Festivalin ilk gününde olduğu gibi, son akşam da Struga halkı, havanın oldukça serin olmasına rağmen, köprü'nün sağ ve solunda, Drin Irmağı boyunca alanı tıklım tıklım doldurmuş.

Program, bu yıl "Altın Çelenk" alan İsrail'li şair Yehuda Amichai'ye ödülünün verilmesiyle başlıyor. Ve gecenin ilk şiiri elbette Yehuda'dan. Programda üç türkçe şiir var. İkiisi benimle Özdemir İnce'den; diğeri Makedonyalı Nusret Dişo Ülkü'den. Ülke ya da alfabetik isim sırası gözetilmeden rast gele çağırılıyor şairler mikrofona. İki gündür şiddetli bir grip geçiren eşim Leylâ Şahin, bütün arzusuna rağmen, türkçe şiirleri dinleyemeden otele dönmek zorunda kalıyor. Ayrılışına üzülüyorum. Ve ansızın ismim anons ediliyor. Mikrofona yaklaşarak, önceden makedoncaya çevirisi yapılmış olan "Yaralı" isimli şiirimi okuyorum. Bitirdiğimde, bir tiyatro sanatçısı tarafından makedonca seslendiriliyor. Halkı selâmlayarak yerime dönüyorum. Benden sonra kısa aralıklarla Nusret Dişo ve Özdemir İnce okuyor şi-

irini. Final müziğiyle, festivale katılan bütün şairler el ele dans ederek ayrılıyor pisten. Pistin önünde kutlamak için bekleyen Makedonyalı Türk dostların sıcak ilgisi duygulandırıyor beni. Nusret Dişo ve diğer dostlarla vedalaşıp Hotel Drim'e doğru ilerliyorum.

Bu yıl "Altın Çelenk"i alan, İsraili şair Yehuda Amichai, çeşitli etkinliklerle festivalin elbette önünde gelen konuğuydu. Engin kişiliğiyle, festivale çağrılı konukların olduğu kadar, bütün bir halkın da ilgi odağı oldu.

Struga Şiir Festivali Başkanı Paskal Gilevski'nin, bütün bir festival boyunca, gerek çağrılı şairlerle, gerekse festivalin en iyi şekilde sonuçlanması için etkinliklerin her türlü sorunu ile, yakından ilgilenerek, yoğun bir çaba gösterdiğini belirtmeliyim. Bu arada, Paskal Gilevski'nin iyi bir şair, yazar olduğu kadar, iyi bir çevirmen olduğunu da söylemeliyim. Paris'te güzel sanatlar öğrenimi gören Gilevski'nin çeşitli dillerden makedoncaya kazandırdığı otuz eser bulunmaktadır. Macar Dili ve Edebiyatı üzerine derin bilgi sahibi olan Gilevski aynı zamanda iyi bir ressam. Yedi dil biliyor; birkaç kez yılın çevirmeni almış. Bütün Balkan dillerine çevrilmiş olan "Zoya" adlı romanı, Nusret Dişo Ülkü tarafından türkçeye çevrilmekte olup, önümüzdeki yıl Milliyet Yayınları'nda okuyucularına ulaşacak.

Bu arada belirtmeliyim; Struga Şiir Festivali Türkiyeli şairlere büyük ilgi gösterdi. Ayrıca, 1996 yılında "Altın Çelenk Ödülü"nü bir Türk şaire verilmesi yönünde bir eğilim olduğu izlenimini edindim ve bundan büyük sevinç duydum. Makedonyalı Türk şairlerden Nusret Dişo Ülkü ve Fahri Ali'nin ve yine Birlik Gazetesi Genel Yayın Müdürü Drita Karahasan ve arkadaşlarının bütün yüreklerini ortaya koyarak gösterdikleri ilgi ve özen bizim için unutulmayacak değerdedir.

Makedonya, ikibuçuk milyonluk küçük ve Balkanlardaki anlamsız savaştan korunmaya çalışan bir ülke. Ekonomisi, olanakları iyice daralmış. Ama çeyrek yüzyılı aşkın bir süredir, uluslararası böylesi saygın bir sanatsal etkinliği kesintiye uğratmadan başarılı bir şekilde sürdürüyor kültür, sanat ve şiir adına. Dünyanın birçok ülkesinden çağırdığı yüzü aşkın şair ve hatta şairlerin konuklarını ağırlayabiliyor bir hafta boyunca. Ve elbetteki kısıtlı olanaklarını zorlayarak. Yetmiş milyona yaklaşan ve pekçok uygarlığın ve şiirin zengin kalıtına sahip olan Türkiye'nin bunu düşünmesi gerekiyor. Nâzım'ları, Dağlarca'ları, Anday'ları vb. yetiştirmiş, dünya şiiriyle rahatça boy ölçüşebilecek bir şiiri olan Türkiye, böylesi bir zenginliğini gözler önüne serebilmek için, Struga örneği uluslararası bir şiir festivalini örgütleyip, gelenekselleştirebilmelidir artık.

TÜRKİYE YAZARLAR SENDİKASI VE ABHAZYA CUMHURİYETİ YAZARLAR BİRLİĞİ KÜLTÜR PROTOKOLÜ

Abhazya Cumhuriyeti Yazarlar Birliği Başkanı Aleksey Gogua ve Türkiye Yazarlar Sendikası Genel Başkanı Ataol Behramoğlu, örgütleri adına, iki komşu ülke arasında kültürel ilişkilerin geliştirilmesi için etkinliklerde bulunmak konusunda görüş birliğindedirler.

Bunun için, önümüzdeki 1996 yılından başlamak üzere, her yıl Abhazya'dan bir yazarın Türkiye'de, Türkiye'den bir yazarın Abhazya'da konuk edilmesi sağlanacak, her iki ülkede karşılıklı olarak kültürel etkinlikler düzenlenmesi için çaba harcanacaktır.

Her iki ülke edebiyat ürünlerinin karşılıklı olarak çevirilmesi konusunda da Türkiye Yazarlar Sendikası ve Abhazya Cumhuriyeti Yazarlar Birliği girişimlerde bulunacaklardır.

Abhazya Cumhuriyeti Yazarlar Birliği Başkanı ve Türkiye Yazarlar Sendikası Genel Başkanınca 25.10.1995 tarihinde imzalanacak bu sözleşme tutanağının aynı gün saat 15.00'te Türkiye Yazarlar Sendikası'nın Kabataş, Setüstü, İnebolu Sokak 67/2'deki Genel Merkezi'nde düzenlenecek bir basın toplantısıyla kamuya duyurulmasına karar verilmiştir.

Aleksey Gogua
Abhazya Cumhuriyeti
Yazarlar Birliği
Başkanı

Ataol Behramoğlu
Türkiye Yazarlar
Sendikası
Genel Başkanı

EDEBİYATÇILAR DERNEĞİNİN BİR BASIN AÇIKLAMASINA YANIT

Edebiyatçılar Derneği Başkanı Sayın Mustafa Şerif Onaran'ın 2 Ekim 1995 tarihli Cumhuriyet Gazetesindeki garip açıklamalarını hayretle okuduk. Bir kafa karışıklığının sonucu olduğunu düşündüğümüz ve kafa karışıklığına yol açmasından kaygılandığımız açıklamaların bizimle ilgili bölümlerine yanıtlarımız şöyledir:

1) Türkiye Yazarlar Sendikasının (okuma, panel, söyleşi vb. etkinlikler için) telif ücretleri belirleyerek okurlarına duyurması, toplumda yazarlığın bir meslek olarak kabul edilmesini sağlamak yönünde önemli bir adımdır. "Kuruluşlara bağışta bulunması" gibi belirsiz, kaypak ifadelerle bu soruna çözüm bulunamaz. Kaldı ki, sendikamız (belediyeler, vb.) çeşitli kuruluşlar için kendi düzenleyeceği etkinlikler karşılığında elbette ayrıca telif ücreti talep etmektedir. Yazarlarımızın (üyelerimizin) sendika aracılığı ile katıldıkları etkinliklerden elde ettikleri telif ücretlerinin belli bir oranının sendikaya bırakılması için uygulanabilir bir düzenleme getirmeye de çalışılmaktadır. Bütün bu sorunların "kuruluşlara bağışta bulunmak" gibi eskimiş yöntemlerle çözümlenmesi mümkün değildir.

2) Sayın Atıl Ant Sayın Mustafa Şerif Onaran'a, TYS ile bir meslek Birliği kuracaklarını söylemiş... Atıl Ant gerekli açıklamayı herhalde yapacaktır; fakat Sayın Onaran'ın, kendisine söylenmiş bir başka sözü herne-dense ve tam tersi bir yönde yanlış anlamış olduğunu tahmin ediyoruz... Yayıncılar birliği ile bir süredir "tek tip sözleşme" yapılması konusunda çalışıyoruz. "Tek tip sözleşme", yazarlar-çevirmenler ve yayınevleri arasında bir yayın sözleşmesi yapılmasını zorunlu duruma getirmek ve belli ölçülerin saptanması anlamına gelir; yazarlar sendikasının yıllardır üstesinden gelmeye çalıştığı bir sorundur. Siz böyle bir çaba içindeyken, Edebiyatçılar Derneğinin sayın başkanı, aklın alamayacağı bir iddia ortaya atıyor. Kaldı ki, sayın Onaran'ın bir mektubuna iki hafta kadar önce verdiğimiz bir yanıtta bütün bunları açıklamıştık. Böyle olunca, sayın Onaran'ın davranışı bize açıklanamaz görünüyor.

3) Edebiyatçılar Derneği, etkinliklerine değer verdiğimiz kardeş bir yazar örgütüdür. Genel Başkanımızın geçen ay Ankara'da sayın Onaran'la bir görüşmesinde ve ayrıca söz konusu mektubumuzda belirtildiği gibi, kurulacak Meslek Birliğimiz, TYS, Edebiyatçılar Derneği ve PEN Yazarlar Derneği arasında gerçekleşebilir. Sürmekte olan çalışmalar Sayın Onaran'ın bilmesi gerektiği gibi, bu yöndedir. Öyleyse, bu garip iddialar nereden kaynaklanıyor ve kime yararı var?

Metin Celâl

TYS Telif Hakları Birimi Sorumlusu

YAYIM SÖZLEŞMELERİNDE UYGULANACAK İLKELER

Türkiye Yazarlar Sendikası ile Türkiye Yayıncılar Birliği, üyeleri arasında yapılacak yayım sözleşmelerinin kapsamı ve koşullarına ilişkin olarak aşağıdaki konularda görüş birliğine varmışlardır.

1. YAYIM SÖZLEŞMELERİNDE YERALMASI ZORUNLU HÜKÜMLER

a. Telif Sözleşmeleri belli bir süre ile sınırlı olarak yapılacaktır.

b. Telif Sözleşmeleri eserin Türkçe yayım haklarını ya da Tüm yayım haklarını kapsayacaktır. ("Tüm Yayım Hakları"; eserin Türkçe aslı ile çeviri, derleme, seçki, dizgi ve kitap kulübü, promosyon kopyası olarak işlenmelerine ait, yeniden baskı ve genişletilmiş basımları da dahil çoğaltma ve yayma hakkıdır ve tüm dünyada geçerlidir.)

c. Telif ya da çeviri eserin ilk yayımlanma tarihi, yeniden baskıların hangi sürelerde yapılacağı ve basılacak kopya sayısı açıkça belirtilecektir.

d. Telif ve çeviri ücretleri ve oranları brüt olarak belirtilecek, yasal kesintiler düşüldükten sonra telif makbuzu karşılığı ödeme yapılacağı hükmüne yer verilecektir.

e. Yayıncının yazarın yazılı izni olmaksızın eserin içeriğinde değişiklik yapamayacağı ve eser üzerindeki haklarını üçüncü şahıslara devredemeyeceği belirtilecektir.

f. Yazar veya varisleri, sözleşmenin eki olarak yayıncıya eserin çoğaltılması için bir yetki belgesi vereceklerdir.

2. Türkiye Yazarlar Sendikası ve Türkiye Yayıncılar Birliği, aşağıdaki oran ve sürelerin alt sınırlar olduğunu kabul etmişlerdir.

a. Yayıncı çoğaltma ve yayma hakları karşılığında telif eserlerde her baskı için kopya başına "KDV Hariç kitap üst satış fiyatı"nın asgari (% 10)'unu yazar veya varislerine, çeviri eserlerde ise her baskı için kopya başına "KDV Hariç kitap üst satış fiyatı"nın asgari (%6)'sını çevirmen veya varislerine telif olarak ödemelidir.

b. Yayıncı yazar, çevirmen veya varislerine telif veya çeviri eserin her baskısında 2000 adet için en az (20) kopyayı bedelsiz olarak vermelidir.

c. Telif ve çeviri eser sözleşmeleri en az (5) yıl süreli yapılmalıdır.

d. Basılan kopya sayısı üzerinden telif bedeli ödenmesi durumunda, eserin baskısının satışa sunulmasını izleyen (6) ay içinde telif bedelinin tamamı ödenmiş olmalıdır. Söz konusu (6) aylık süre içinde satış fiyatında yapılacak artışlar, telif bedelinin artış tarihine kadar ödenmemiş bölümüne yansıtılmalıdır.

e. Satılan kopya üzerinden telif bedeli ödenmesi durumunda, ödemeler en çok (6) aylık süreler içinde yapılmalıdır.

TELİF SÖZLEŞMESİ

...../...../..... tarihinde "Yazar" ile "Yayıncı" arasında yapılmış sözleşmedir.

YAZAR:
ADRES:
TEL/FAKS:
(sözleşmede "Yazar" olarak anılacaktır.)

YAYINCI:
ADRES:
TEL/FAKS:
(sözleşmede "Yayıncı" olarak anılacaktır.)

KİTAP:
(sözleşmede "Eser" olarak anılacaktır.)

SÖZLEŞME KOŞULLARI

1. Yazar, ...
adlı Eser'ini bu sözleşmedeki koşullarla Yayıncı'ya çoğaltma ve yayma hakkını devretmeyi kabul eder.

Yazar sözkonusu Eser'de yer alan bölümleri başka başlık altında ve ayrı kitaplar halinde yayımlatmayacaktır.

2. Yayıncı, sözleşme konusu Eser'i kendisine tesliminden itibaren 6 ay içinde / ..... tarihinde yayınlamayı taahhüt eder. Aksi takdirde telif ücretinin tamamını 30 gün içinde Yazar'a ödemekle yükümlüdür.

3. Eser'in kapağında yazarın ismi ve eserin ismi açıkça belirtilir. Yayıncı, eserin içeriğinde Yazar'ın izni olmadan değişiklik yapamaz.

4. Eser ..... adet basılacaktır.

5. Yayıncı, bu sözleşmeden doğan haklarını yazarın yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde 3. şahıs ve kuruluşlara devredemez.

6. Yayıncı, Yazar'a sözleşme konusu eser için telif hakkı olarak:

Kitabın satışa sunulduğu tarihteki kapak fiyatı (KDV düşüldükten sonra) X Baskı adedi X %....

oranında ödemede bulunur.

Ödeme planı:.....
.....şeklinde olacaktır.

7. Yayıncı, telif alacağı kalmışsa, kalan kısım için Eser'in basım tarihinden itibaren ilk 6 ay içinde yapılacak zamlardan doğan telif farkını Yazar'a ödemekle yükümlüdür.

8. Yazar, eserin basılmasından itibaren geçen 6 aylık sürelerde Eser'in stok durumu hakkında yayıncıdan bilgi isteyebilir

9. Basılı mevcudunun tükenmesi halinde Yayıncı, Eser'in yeni basımını kendiliğinden gerçekleştiremez. Eser'in her yeni basımı için Yazar'ın onayının alınması zorunludur.

Eser'in basılı mevcudunun tükenmesinden itibaren ... gün içinde Yayıncı, Yazar'a bildirimde bulunmalıdır. Bu bildirim yapılmaması halinde Yazar, Yayıncı'yı yazılı olarak uyarır. Uyarıya ... gün içinde cevap verilmezse, sözleşme kendiliğinden fesholur ve telif hakkından doğan alacağın tamamı muaccel hale gelir.

10. Her türlü ödeme, yürürlükteki vergi mevzuatının öngördüğü yükümlülüklerle uygun olarak ve makbuz karşılığında yapılır.

11. Yayıncı, sözleşmeye konu Eser'in her basımında 2000 adette 20 adedini Yazar'a bedelsiz olarak verir. Fazla kitap isteği halinde Yazar'a kitabın üst fiyatından % 40 indirim yapılacaktır.

12. Yukarıdaki adresler, değiştirildikleri yazılı olarak bildirilmediği sürece tarafların tebligat adresleridir.

13. Bu sözleşme Eser'in Türkçe / Tüm yayım hakları için geçerlidir.

14. Sözleşme süresi imza tarihinden itibaren 5 yıldır.

15. Yazar ve Yayıncı'nın bu sözleşmede belirtilmemiş tüm yasal hakları saklıdır.

16. Bu sözleşmeden doğan uyuşmazlıkların çözümünde Yazar'ın ikametgahının bulunduğu yer Mahkeme ve İcra Daireleri yetkilidir.

Yazar

Yayıncı

Ercan Karakaş
(CHP İstanbul Milletvekili
Eski Kültür Bakanı)

TYS GENEL BAŞKANI ATAOL BEHRAMOĞLU'NUN "TEK TİP YAYIN SÖZLEŞMESİ" KONUSUNDA BASIN AÇIKLAMASI

Bugün Türkiye Yazarlar Sendikası ve yayıncılar Birliği'nce basın ve medya önünde açıklanan "Tek Tip Yayın Sözleşmesi", sendikamızın kuruluşundan bu yana, yıllardır üzerinde önemle durulan, fakat bir türlü sonuçlandırılmamış bir konuydu. Yönetimimiz döneminde Yayıncılar Birliği yöneticileriyle ortak bir tek tip sözleşme metni oluşturabilmiş olmaktan ötürü mutluyuz.

"Tek Tip Yayın Sözleşmesi" yazarlar ve yayıncılar bakımından bağlayıcı olmayan, fakat yazar-yayıncı ilişkisindeki temel ilkeleri belirleyen bir centilmenlik anlaşması niteliğindedir. Önerdiğimiz ve çoğaltılarak üyelerimize iletilecek olan "Telif Sözleşmesi" metnimizde; yapıtın yayıncıya tesliminden sonraki zorunlu yayın tarihi, baskı adeti, yerli yapıt ve çevirilerde ödenecek telif ücretlerinin asgari miktarları, ödeme süreleri ve yöntemleri, kitap fiyatlarındaki değişikliklerin telif ücretlerine de yansıtılması, yapıtın stok durumu konusunda yazarın bilgi edinme hakkı gibi temel ilke ve konular yer almaktadır. "Tek Tip Yayın Sözleşmesi" metninin bugün açıklanmasıyla, yazar yayınevi ilişkisinde yeni bir dönemin başladığına inanıyoruz.

Saygılarımla
Ataol Behramoğlu
TYS Genel Başkanı
10.11.1995

TELİF HAKLARINDA ÇAĞDAŞLIK

Ülkemizde düşünce ve telif hakları sorunu, 1952 yılında çıkan Fikir ve Sanat eserleri Kanunu'na dayanarak çözülmeye çalışıldı. Ancak, 40 yılı aşan zaman dilimi, birçok yasanın gözden geçirilmesini zorunlu kıldığı gibi Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun da yenilenmesini kaçınılmaz bir hale getirmiştir. 20. yüzyılın ikinci yarısında gerçekleşen bilimsel ve teknolojik gelişmeler, düşünce ve sanat eserlerinin üretiminde de yeni tekniklerin uygulanmasını beraberinde getirmiştir. Bilgisayar alanındaki hızlı gelişmenin toplumun tüm alanlarına yayılması, geleceğin bilgi toplumuna doğru önemli adımlar atılması, fikir ve sanat haklarının da yeniden düzenlenmesini zorunlu kılmış ve dünyada bu alanda bazı önemli adımlar da atılmıştır.

Telif hakları denen haklar grubuna batılı ülkeler, Latince kökenden gelen bir kavramı, "Intellectual Property"yi düşünce hakları karşılığında kullanmaktadır.

Tam Türkçe karşılığı düşünsel malvarlığı olan bu kavram, Batı dillerinde hem kültür ve sanatta hem de endüstride üretilmiş olan düşünceye dayalı tüm hakları kapsamı içine almaktadır. Bu nedenle patent hakları da genel olarak bu başlık altında dile getirilmektedir.

Birleşmiş Milletler Örgütü konunun önemi nedeniyle, merkezi Cenevre'de olan BM- Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü'nü (World Intellectual Property Organization) kurmuş ve bu örgüt aracılığı ile yarım yüzyıla yakın süredir dünyadaki düşünce hakları ile ilgili gelişmeleri yönlendirmeye çalışmıştır. Kuruluşunda Türkiye'nin de üye olduğu bu kuruluşun çalışmalarının sonraları gerektiği şekilde izlenmemiş olması, uluslararası düzeyde aramızda kopukluk yaratmıştır.

Çağdaş standartları yakalayabilmek için bu ve benzeri kuruluşlara uzmanlık temsili ile katılmamız artık kaçınılmaz hale gelmiştir. Aksi takdirde yeni gelişmeleri; örneğin dijital teknolojinin internet siste-

minin ortaya çıkardığı düşünce hakları ve bunlarla ilgili sorunları izleyip zamanında gerekli önlemleri almalıyız.

Tüm bu gelişmelerden dolayı bakanlığımız, yürürlükteki 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun günün gereksinimlerine yanıt vermeyen maddelerinin değiştirilmesi için 1992 yılında bir çalışma başlatmıştır. Yasa değişikliğinin hazırlanmasında kültür, bilim, sanat dünyasının temsilcileri ve uzmanları da katılmıştır.

Sonuçta; uluslararası standartlar ve mevzuat da incelenerek mevcut yasanın 33 maddesi taslak olarak hazırlanıp TBMM Başkanlığı'na sunulmuştur.

Geçen nisan-mayıs aylarında TBMM Genel Kurulu'nda görüşülen yasa değişiklikleri, 12 Haziran 1995 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yapılan bu yasa değişikliği ile sanatçıların ve yaratıcıların ortaya koyduğu eserler ile ilgili haklarının her boyutuyla korunması için aşağıda özet olarak belirtilen yenilikler getirilmiştir.

5846 sayılı Fikir ve Sanat eserleri Kanunu'nu değiştiren tasarının yenilikleri:

1. Yeni yasadaki en büyük yeniliklerden biri, daha önceki yasayla koruma altına alınmamış bazı eserlerle hakların korunmasıdır. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

a) Bilgisayar programları: Her ne kadar bugün yürürlükte olan yasanın 2. maddesi ("Herhangi bir şekilde dil ile ifade olunan bütün eserler") bilgisayar programlarını da kapsıyor diye yorumlanabilir. Yeni yasadaki bilgisayar programları, ilim ve edebiyat eserleri arasında sayılmış, bir bilgisayar programının nasıl çoğaltılacağı, programı kullanan kişilere ne gibi haklar sağlandığı vb. düzenlenmiştir. Ayrıca, veri tabanları da işleme eserleri arasında sayılarak koruma altına alınmıştır.

(İşlenme, diğer bir eserden istifade suretiyle vücudaya getirilip de bu esere nispetle bağımsız olmayan ve yasanın 6. maddesinde sayılan "fikir ve sanat mahsulleri" dir).

b) Eser sahibinin haklarına komşu haklar: Fikir ve sanat eserlerini yorumlayan oyuncu, şarkıcı, çalgıcı, dansçı, vb. sanatçıların bu yorumları üstünde eser sahibinin haklarına benzeyen komşu haklara sahip olduğu kabul edilmiştir. bu alanı düzenleyen 1961 tarihli uluslararası bir Roma Sözleşmesi de vardır. Ülkemiz, bu sözleşmeyi henüz kabul etmiştir. Sözleşmenin kabulü ve iç hukuk kuralı haline gelmesi için çalışmalar sürmektedir. Yeni yasa, icracı, sanatçıların yorumlarının tespit edilmesi, çoğaltılması, yayımlanması haklarını bu sanatçılara tanımıştır.

Ayrıca, müzik eserleri yapımcılarının yapımları üzerinde yayın kuruluşlarının da programları üzerinde benzer haklara sahip oldukları kabul edilmiştir.

2. Yeni yasadaki önemli bir yenilik de sinema eseri sahipliğinin değiştirilmesidir. Yeni yasaya göre sinema eserlerinin sahibi; yönetmen, özgün müzik besetçisi ve senaryo yazarı, sinema eserinin birlikte sahi-

bidirler. Eski yasaya göre sinema eserinin sahibi yalnızca yapımcısıydı. Ancak, bu "birlikte sahip" olan kişiler, yeni yasaya göre mali haklarını yapımcıya devredebileceklerdir.

3. Yeni yasanın başka önemli değişikliği, meslek birlikleri ile ilgili değişikliklerdir. Eski yasaya göre dört meslek birliği vardı:

İlim ve Edebiyat Eseri Sahipleri Meslek Birliği (İLESAM)

Musiki Eseri Sahipleri Meslek Birliği (MESAM)
Güzel Sanat Eseri Sahipleri Meslek Birliği (GESAM),

Sinema Eseri Sahipleri Meslek Birliği (SESAM).

Bu birlikler eski yasa ile kurulmuştur. Ayrıca, eski yasa "Aynı alanda birden çok meslek birliği kurulamaz" diye başka birlik kurulmasını da yasaklamıştır.

Yapılan değişiklikle, yasalaşan hükme göre, meslek birliği kurulması serbest bırakılmıştır. Yeni yasa ile her alanda birden çok meslek birliğinin kurulması serbest bırakılmıştır.

Yeni yasanın geçici maddesiyle de bugünkü meslek birliklerinin bir yıl içinde yeni meslek birliklerine dönüştürülmesi olanağı sağlanmıştır.

4. Yeni yasadaki bütün koruma süreleri 70 yıla çıkarılmıştır. Daha önce genel olarak 50 yıl, el işleri, küçük sanat eserleri, fotoğraf ve sinema eserleri için 20 yıl, çeviriler için de 10 yıldır.

Yeni yasadaki ayrıca bu sürelerin yürürlük tarihinden sonra işlemeye başlayacağı ve bu tarihten sonra alenileşen eserlere uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Yasa yürürlüğe girdikten sonra yapılmış olan sinema eserlerine koruma süreleri uygulanacaktır.

5. Eski yasadaki var olan TRT ile ilgili hüküm, büyük ölçüde değiştirilmiştir. TRT'nin tekel durumu ortadan kaldırılmış, diğer TV kanalları gibi 3984 sayılı Radyo ve Televizyon Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun hükümlerine bağlanmıştır.

6. Yeni yasadaki önemli bir değişiklik de hak sahiplerine uygulamada tanınan bir kolaylıkla ilgilidir. Eski yasaya göre eser sahibi bulunduğu yerde dava açamazken, getirilen değişiklikle eser sahipleri artık ikamet ettikleri yerde de tecavüzün ref'i ve men davası açabileceklerdir.

7. Yeni yasadaki ayrıca fikri haklara tecavüzle ilgili suçların cezaları arttırılmıştır. Bu alanda kovuşturma kolaylaştırılmış, 3005 sayılı Meşhud suçların Muhakeme Usulü Kanunu hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiş, bir eserin çoğaltılabilmesi için bazı kayıtlar getirilmiştir. Bütün bunlar, fikri haklar alanında çok yaygın olan korsanlığın önlenmesi için düşünülmüş önlemlerdir.

8. Eser sahipliği, noterlerce düzenlenecek resmi belgelerle ispatlanabilecektir.

9. Kitaplara da bandrol yapıştırılacağı hükmü getirilerek yaygın olan korsanlık önlenmeye çalışılmıştır.

(Cumhuriyet'ten)

“YAZARLARA TANINAN BORÇLANMA HAKKI” İLE İLGİLİ ÇALIŞMA BAKANINA MEKTUP

4 Ağustos 1995
Sayın Ziya Halis
T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

Bilindiği gibi, 8.12.1994 tarih ve 4056 sayılı kanun ile 17.7.1964 tarihli ve 506 sayılı SSK kanununa eklenen Geçici 80. Madde, yıllardan beri sosyal hakları göz ardı edilmiş olan biz yazarlar için bir fırsat doğmasına olanak sağlamıştı.

Her ne kadar SSK yasasına 29.6.1978 gün ve 2167 sayılı yasa ile eklenen Ek Madde 10, "Bir veya birkaç işveren tarafından çalıştırılan (...) bütün güzel sanat kollarında çalışanlar, düşünür ve yazarlar bu kanun hükümlerine tabidirler." hükmünü getirmiş ise de meslektaşlarımız istisna akdi ile çalıştırılmaya devam edilmişler ve dolayısıyla sosyal güvenlik açısından zarar görmeleri önlenememiştir.

Sosyal Sigortalar uygulamalarında yazarlar aleyhine uygulamanın sürüp gittiği daha geçen yıl, 20.7.1994 tarih ve 21996 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü, Sigorta Primleri Takip ve Tahsilatı Genel Tebliği (Seri No:7) de açıkça belirtilmektedir.

Tebliğin "İstisna Sözleşmesi İmzalatılan Sigortalılar" başlığını taşıyan bölümünde " (...) sigorta primi ödemelerinden kaçınmak amacıyla, bazı işverenlerin bu Tebliğ ekinde yer alan listede belirtilen meslek mensuplarını, istisna akdi yaparak çalıştırdıkları saptanmıştır. Bu muvazaalı işlem, doğal olarak çalışanın sigortalı olmak hakkını engellemektedir. Çünkü 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 2. maddesi uyarınca, bir hizmet akdine dayanarak bir veya birkaç işveren tarafından çalıştırılanlar, söz konusu yasaya göre sigortalı sayılmaktadır.

(...)

Bu nedenle, Tebliğ ekinde uğraşı alanları belirtilen kişilerin, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 3. maddesinde sayılan istisnalar dışında, sigortalı olmaları ve primlerinin de Kuruma yasal süresi içinde

yatırılması gerekmektedir." uyarısı yapılmaktadır.

Söz konusu Tebliğ, Ek:1 sahife 4'de meslektaşlarımız "V-EDEBİYAT Yazar, Çevirmen, Ozan, Eleştirmen" olarak sıralanmışlardır.

Sayın Bakanlığınızın da saptadığı, düzeltilmesi için çalışmalar yürüttüğü ve meslektaşlarımızın sosyal geleceklerini tehlikeye atan bu durumun önün geçilmez; geçmiş yıllarda uğranılan kayıpların giderilmesi için çok yerinde bir kararla 506 sayılı SSK kanununa Geçici 80. Madde eklenmiştir. Bu yasa çok uzun bir zaman dilimi içinde hiçbir sosyal haktan yararlanamayan yazarlar için sevindirici ve bir dereceye kadar sıkıntılarını giderici bir uygulama olmuştur.

Ancak, 5 Temmuz tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan SSK Genel Tebliği (Seri No:3) Kanun Koyucunun Geçici 80. Madde ile verdiği hakları geri alan bir uygulamayı ortaya çıkarmıştır.

Sayın Bakanlığınız Birimleri, henüz 1994 yılının Temmuz ayında meslektaşlarımızın karşı karşıya kaldıkları haksızlıkları ve uğradıkları zararları 7 Seri Nolu Tebliğ ile ifade etmişken, bir yıl sonra meslektaşlarımızdan "11.7.1978 tarihinden sonraki çalışmalarını işverenlere onaylatma" gibi bir koşul istenmesi çalışma hayatının koşullarına da Kanun Koyucunun lafzı ve ruhuna da uymamaktadır.

Yazarlar, bilindiği gibi genellikle birkaç işveren tarafından çalıştırılmakta ve ödemeleri, teamül haline gelmiş bir biçimde (ve karşı çıkmayı önleyen şartların zorlamasıyla) gündelik yapı işçileri ve gündelik temizlik işçilerinin de karşı karşıya kaldığı bir uygulamayla sigortasız ve hatta bazen kayıtsız olarak yapılmaktadır.

Yazarı bile bile sigortasız çalıştıran işverenlerin "hakkında sigortasız işçi çalıştırmış olmasından dolayı işlem yapılacağı" açıkça yazılı bir belge üzerinde bu uygulamasını itiraf etmesini istemek Geçici Madde 80'i işlemez kılacak; yalnızca ve yalnızca yazarlarımızın yine eskiden olduğu gibi kaderlerine terk edilme kararı sonucunu doğuracaktır.

Ayrıca, yayınevi, dergi, ansiklopedi vb. yayın kurumları ülkemizde kısa ömürlü şirketler oldukları için, yazarlarımızın çalıştıkları işyerlerinin çoğu kısa bir süre içinde kapanıp gitmektedir. Kötü niyetin sonucu olmadığı böyle birçok durumda da, işverenlerin bulmak ve belge getirmek olanağı olmayan yazarlarımızın yine zarar görmeye devam edeceklerdir.

Yazarların sigortasız çalıştırılmalarının engellenmesi biz yazarların da en büyük isteğidir; ancak uygulamanın zarar göreni durumundaki yazarların durumu tek başlarına düzeltme olanakları olmadığı açıktır. Sorun ancak, sayın bakanlığınızın ve diğer bakanlıkların işverenler üzerindeki sıkı denetimi ile çözülebilecektir. Sorunun çözülmesi aşamasında tutulacak yol da, geçmişte zarar görmüş yazarları kaderleriyle başbaşa bırakmak değil, Kanun Koyucunun öngördüğü gibi "yitirilmiş haklarının kendilerine geri verilmesi" ve konunun böylece haklı bir çö-

zümeye ulaştırılması olmalıdır.

Dünyanın neresine gidilirse gidilsin, ülkemizin adının o topraklara bir ozanımız yada bir yazarımız aracılığıyla ulaştığı gözlenen bir gerçektir. Yazarlarımız ve ozanlarımız, ülkemizi ve dilimizi dünyanın her bir santiminde onurla temsil etmişlerdir ve temsil etmeye devam etmektedirler. Buna karşılık ozan ve yazarlarımız, sosyal haklardan yararlandırılmak konusunda hep ihmal edilmişlerdir. Ozan ve yazarlarımızın, yaşlılıklarında yaşamlarını bir ölçüde de olsun sürdürmelerine olanak sağlayacak sosyal güvenlik haklarından yararlandırılmayı beden işçileri, ev kadınları, şoförler gibi çalışanlar kadar hak ettikleri kanısındayız.

Sayın Bakan,

biz yazarlara yönelik bir olumlu uygulama olan Geçici Madde 80 ile verilmiş olan hakkın geri alındığı 5 temmuz tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan SSK Genel Tebliği (Seri No:3)'ün iptal edilmesini; yazarlarımızın geçmişte yitirdikleri haklarını yeniden kazanmalarını sağlamanızı diliyoruz.

Sosyal adalet ilkelerini gözeterek ve insanı öne alan yönetim anlayışınıza güvenerek bu isteğimizin dik-kate alınacağı umuduyla teşekkür ederiz.

Derin Saygılarımızla
ATAOL BEHRAMOĞLU
TYS- Türkiye Yazarlar Sendikası
Genel Başkanı

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI MUSTAFA KUL TYS'Yİ ZİYARET ETTİ.

“ÇALIŞMA REFORMU ENGELLENDİ”

- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Türkiye Yazarlar sendikası'nı ziyaret ederek Başkan Ataol Behramoğlu ile görüştü.

Behramoğlu, bugüne kadar 17yazarın geriye dönük borçlanma yoluyla emekli olmak için başvuruda bulunduğunu belirtti ve bu başvuruların öncelikle değerlendirilmesini istedi. Bakan Kul ise “emeklilik hakkından yararlanmak isteyen yazarın prim ödeme tarihi nasıl belirlenecek tartışmasına şöyle açıklık getirdi:

“Yazarın bize ulaşan eserinin basım tarihinden geriye bakarız. Bu tarihle kişinin 18 yaş arasındaki süre prim ödeme süresi olarak belirlenir.”

Cumhuriyet (2.12.1995)

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANI MUSTAFA KUL'UN SENDİKAMIZI ZİYARETİ VE SANATÇI BORÇLANMASI

4056 Sayılı SSK Kanununa geçici bir maddeyle sanatçılara meslekleriyle ilgili sigortasız geçen çalışma sürelerini SSK'ya borçlanma olanağı sağlayan yasa bilindiği gibi 31/12/1995 tarihinde yürürlükten kalkacak. Sendikamıza toplam 25 başvuru olmuş, başvurular gerekli işlemleri tamamlandıktan sonra SSK müdürlüklerine iletilmiştir.

Bu arada 15/11/1995 tarihinden sonra SSK tarafından işleme alınmış olan başvurularda borçlanmaya esas olan günlük prim, memur maaş katsayısındaki artışa bağlı olarak 6 kat artırılarak 1.564.146 TL'ye yükselmiştir. Bu artış yasadaki yararlanacak olan sanatçılara ek bir külfet getirmiş, ancak sendikamıza yaptığı ziyaret sırasında görüştüğümüz Çalışma ve sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Mustafa Kul, mükelleflerin kendilerine tahakkuk ettirilen prim borçlarını 2 yıl içinde ödeyebileceklerini, ancak ödeyecekleri dönemdeki memur maaş katsayı yükselmelerinden primlerin etkileneceğini söylemiştir.

Toplam 36000 başvurunun arasında yazarların 25 başvurusunun kaynamaması dileğimizi ilettiğimiz Bakan, konuyla yakından ilgilenerek, başvuruların kısa zamanda sonuçlandırılacağını söylemiştir.

Yazarlar Dünyası

ÖDÜLLER

Tansu Bele

FATMA BÖLEK GÜREL İLE SÖYLEŞİ

- Önce özgeçmişinden başlayalım istersen.

- Doğum yerim, Balıkesir'in Edremit ilçesi. Çocukluğum ve ilk gençlik yıllarım orada geçti. İstanbul Teknik Üniversitesi'nde Kimya mühendisliği öğrenimi gördüm ve master yaptım. Önce devlet kuruluşlarında sonra özel sektörde çalıştım. Şimdi de kendi işletmemizde, mesleğimle ilgili bazı işleri ben yürütüyorum. Evliyim ve biri üniversite diğeri lise öğrencisi iki kızım var.

- Peki yazıya ne zaman başladın? İlk ürünlerini anımsıyor musun?

- Yazmanın büyüsünü ve yazın dünyasının güzelliğini ilkokulda keşfettim. Öğretmenimiz kitap sevgisini anlatan bir şiir bulup ezberlememizi istemişti. Böyle bir şiir bulamayınca, ben kendim yazdım. Bu öğretmenimin çok hoşuna gitti. Beni övdü, sınıf arkadaşlarım alkışladı. Bu ilk ürün oldu. Ondan sonra hem iyi bir okuyucu oldum, hem de yazı denemeleirim sürdürdüm gitti... Lise yıllarında yerel gazetelerde yazıyordum ve bana bir basın kartı vermişlerdi. Üniversiteye başlayınca derslerin ağırlığı nedeniyle bir kesinti girdi araya. Ama genç bir mühendis olarak Dalaman Kağıt Fabrikası'nda işe başladığım 1972 yılında, Cumhuriyet gazetesinin açtığı Yunus Nadi yarışmasında birincilik ödülü alınca, yazma uğraşımı

sürdürmeye karar verdim ve ardından ilk kitabımı yayımladım.

- Bu ilk kitaptan sonra uzun bir süre kitap çıkarmadın, biraz da bu süreden söz edelim istersen.

- Evet, ilk kitabımda karşılaştığım zorluklar ve sıkıntılar yüzünden bir daha kitap çıkarmak istemedim. Çünkü dizgi, kapak, dağıtım v.b. hiçbir şey istediğim gibi olmamıştı. Bu nedenle uzun yıllar yazdıklarımı kitap yapmayı düşünmedim. Fakat yazmayı hep sürdürdüm. Çekmecemde daima üzerinde çalıştığım öyküler, denemeler oldu. Bunların bir kısmını zaman zaman sanat dergilerine, gazetelere verdim. Sonunda geçen yıl, 1994 te fikrimi değiştirerek, ikinci öykü kitabım "Bir Yaz Gecesi"ni yayımladım.

- Biraz da öykülerden konuşalım. Sence öykünün yeri, geleceği nedir? Senin öykü anlayışın ne? Yazmayı amaçladığın nasıl bir öykü?

- Bence öykü yazının vazgeçilmez bir türü. Bir ana damarı.. Kısa sürede okunabilmesi de günümüz insanı için bir üstünlük... Yazarın niteliklerini çabuk ortaya koyan, yoğun bir anlatım biçimi. O nedenle önemli olduğuna ve daima önemini koruyacağına inanıyorum. Görselliğin çok öne çıktığı, ve giderek daha da öne çıkacağı, böylece yazının ve kitapların yok olarak yerini görsel ürünlere bırakacağı, yolundaki görüşe katılmıyorum. Görsel çalışmaların temelinde yine yazılı metinler, yani öyküler, romanlar olacak. Bence insanlık var oldukça öyküler yazılacak.

Benim amaçladığım öyküye gelince, etkileyici, okuyucuyu derinden sarsan, kolay unutulmayan, içi boş olmayan... öykü diye tanımlayabilirim. Öykü kısa zamanların, hatta anların anlatımıdır, ama bütün bir yaşam gerçeğini kavrar. Amaçladığım öykünün dili, su gibi temiz, saydam ve akıcıdır. Yabancı sözcüklerden, yanlışlardan, takılmalardan arınmış bir anlatım.. Bu benim her zaman peşinde olduğum, ve her seferinde biraz daha yaklaştığımı sandığım bir ütopya...

- Neler seni etkiler? Nasıl yazarsın? yazarken aradığın özel koşullar var mı?

- Bazen bir olay, bir kişi, bir durum, içimde bir kapı aralar. Bu kapıdan girince, orada beni bir öykünün beklediğini sezerim. Bu heyecan verici, çok hoş bir andır. Ardından düşünmeye başlarım. Nasıl bir öykü? Sınırları ne? İçinde neler saklı? Gerçekten yazılması gerekli mi? Bütün bunları kurar ve öykünün dünyasına o açık kapıdan girerim, öyküyü ararım. Bir istiridye tarlasında, içini görmediğiniz istiridye-lerden birinin içindeki en büyük inciyi çıkarmaya benzer. Başarmak hem sizin elinizdedir, hem değil. Alıp çıkınca kapı kapanır, hiç açılmamış gibi olur.

Aslında zor yazan bir kişiyim. Yazıyı yoluna koyuncaya kadar geçen süre benim için çok sıkıntılıdır. Ne yapacağıma karar verdikten sonra, masamın başına oturmak kalır. Bu süreç daha kolaydır ama onda da yine bahaneler ararım. Önce bir kahve yapayım derim, yahut günlerdir elimde oyalanan bir kiti-

bi okumaya başlarım. Bir çeşit kaçış. Ama başladık-
tan sonra, hele yaptığım işe inanmışsam, yani konu-
nun doğruluğu, ele alınış biçimi v.b. konular içime
sinmişse istekle yazarım. Bu, dünyanın en zevkli işle-
rinden biridir.

· Yazarken aradığım özel koşullar yoktur. Yalnız-
ca sessiz bir ortam, bir yazı masası yeterlidir.

- Diğer yazarlardan, okuduklarından etkilenir
misin? Bu tür etkilenmenin gücüne inanır mısın?

- Başarılı bulduğum, severek okuduğum tüm ya-
zarlardan etkilenirim. Nasıl yazmış, nasıl başarmış
diye dikkat ederim. Etkilenmek bence kaçınılmaz bir
şey. Ancak bu sadece örnek alma, öykünme düzeyin-
de kalmalı. Taklit, benzemeye çalışma, alıntı yapma
bence her yazara zarar verir. Çünkü o zaman yaptığ-
ınız iş özgün olmaz.

- *Bir Yaz Gecesi* adlı öykü kitabınla, Türkiye İş
Bankası edebiyat büyük ödülü aldın. Daha önce al-
dığın ödüller de var. Yarışmalarla ve ödüllerle ilgili
görüşlerin neler?

- Okulu henüz yeni bitirmiş genç bir mühendis-
ken 1972 yılında Cumhuriyet gazetesinin açtığı Yu-
nus Nâdi yarışmasında birincilik ödülü kazanmış-
tım. Bu olmasaydı belki yalnızca mesleğimi yapacak
ve yazı uğraşımı bir yana bırakacaktım. Koşullar
bunu gerektiriyordu. Ama o sayede yazma uğraşımı
bir yana bırakacaktım. Yazma uğraşımı bırak-
madım, sürdürdüm. Daha sonra katıldığım Ömer
Seyfettin ve Naci Girginsoy yarışmalarında ödüller
aldım. Son olarak "Bir Yaz Gecesi" adlı öykü
kitabım Türkiye İş Bankası edebiyat büyük ödülünü
kazandı. Bu zor bir yarışma idi. (1990-1994) yıl-
larında yani son beş yıl içinde yayımlanmış öykü
kitaplarına ve ayrıca yayıma hazırlanmış dosyalara
açıktı. Onun için katılırken pek fazla ümitlen-
memeye çalıştım. Atamız tarafından kurulan böyle
bir kurumun ve saygın isimlerden oluşan seçici kuru-
lun bu ödülü kitabıma değer bulması beni çok sev-
dirdi ve onurlandırdı.

Yarışmalara gelince; yarışmaları seviyorum ben.
Ayrıca gerekli buluyorum. Yarışmalar kazananları
gün ışığına çıkarıyor. Kazanamayanlar için itici bir
güç oluyor. Yaptığımız işe bir heyecan getiriyor. On-
lar da olmasa yazın dünyamız büsbütün karanlık ve
sağır olurdu gibi geliyor bana.

- Çok teşekkür ediyor, başarılar diliyoruz.

- Ben de teşekkür ediyorum.

KİLİMCİ'NİN "GÜL BEKÇİSİ"

Ayşe Kilimci'nin üçüncü öyküler kitabı *Gül Bek-
çisi* yayımlandı. Kitap iki bölümden oluşmakta. Bi-
rinci bölümde öyküler, ikinci bölümde ise daha çok
anılarına dayanan öyküleştireilmiş olaylar yer alıyor.
Denilecek ki, öyküler de gözlemlere dayanan olay-
lardır bir bakıma. Doğrudur bu görüş; ama, öyküler-
de, bu sanatın kendine özgülüğü vardır. Kilimci'nin
kitabındaki ikinci bölüm, onun öykücülük anlayışı-
na, düzenine pek uymuyor. Ama, gene de bir öykü
havası verilmiş ve daha çok da mektup biçiminde ya-
zılmıştır.

Öyküler bölümünde 10 öykü var. Bunların yedisi
birinci tekil kişi, ikisi üçüncü kişi ağzından ve biri de
karşılıklı konuşma düzeninde yazılmıştır. Kilimci, bu
öykülerinde, özellikle de birinci tekil kişilerin ağzın-
dan yazdıklarında yerel dile ağırlık vermiştir. Bu ye-
rel dilin iki özelliği üzerinde durmak gerekiyor. Bi-
rinci özellik sözcüklerdir elbette. İkinci özellik ise
tümce kuruluşları, konuşurken kullanılan tümcelerin
özelliğidir; konuşur gibi yazılmasıdır. Bu özelliği be-
lirtirken, diyebiliriz ki, bu öyküler sanki o kişilerin
konuşmalarının teyple saptanmasıdır. Elbette, iş bu
kadar basite indirgenemez. Kilimci, görevli olarak
bulduğu bölgenin insanların konuşmalarını ve
kullandıkları sözcükleri çok iyi saptamış, onların ya-
şamlarını, yaşam görüşlerini ve içinde buldukları
ruhsal durumları çok iyi gözlemlemiş ve saptamış,

sonra da öyküleştirmiştir.

Yerel yahut bölgesel sözcüklere kitabın tümünde rastlıyoruz. Ama ağırlık, yukarıda belirttiğimiz biçimde yazılan öykülerdedir. Bu arada yerel sözcüklerle kurulu deyimler de görülmektedir. Söz gelimi, "Sinek kadar eri olanın, dağlar kadar feri olurmuş. Soldurma ışığı", "Umup umsuruk, bulup bunsuruk olma da..." (s.87) güzel örneklerdir. "O çağır- mıştı, gitmemek olmazdı. Sonra bölünüşük, gidilişemedik" tümcesi de bir başka örnektir.

Kilimci'nin öykülerinde "mekân" genellikle İçel bölgesidir. İnsanları da bu bölgenin insanlarıdır bu kitabında. "Gül Bekçisi" adlı öyküsündeki bürokrat yaşamı da bu "mekân"dadır. Genellikle de Toros dağları, yeşillikleri, ormanları, dereleri, kayalıkları, sarp yamaçları, koyakları ile bu öykülerin görüntü yerleridir. Bu ortam içindeki toplumsal yaşam, öykülerde görülmektedir. Ama, bu yaşamı bu ortamdaki alıp başka bir ortama aktarırsak da toplumsal yaşantımız pek değişiklik göstermez sanırım; belki sözcükler, deyimler, giyimler değişir. İnsanların ilişkileri, sevi, acı, değer, mutluluk, mutsuzluk duyguları ile töreleri ve bazı törenleri (düğünlerde olduğu gibi), iyilikseverlikleri ve bazı kişilerin bilgelikleri bile pek değişmez sanırım. "Kaçkaç'ta" adlı öykünün yaşlı bilge kadını Anış gibi nice bilge kadınlarımız vardır ülkemizin her yanında. Kilimci, bir yerde şöyle yazıyor: "Ferdi yapan toplum ise, neden aynı bahçede ayrı ayrı çiçekler yetişiyor? Buna cevap ararken, aynı tohumların farklı topraklarda farklı farklı geliştikleri gözönüme geliyor. Bir köşeye bakıyorum, o zaman siz elinizde pembe bayrağınız mutluluk diyorsunuz" (s.113). Toplum içindeki farklılıklar elbette değişik ortamlarda yaşamaktan, değişik töreler içinde olmaktan, değişik eğitimden kaynaklanıyor. Anış kadın gibi çok iyi düşünenler elbette vardır. Anış şöyle konuşuyor bir yerde: "Ben' demem işte, 'ben' söylemem. Ben dedirtmek istersin, bilirim, ama ben kelimemi demem. Sen de deme. Beni söyleme, bilge ol. Kendi içinden kendini çıkar ki, oraya dünya dolsun, insan, iyilikler dolsun ey Anış karı, derim hep" (s.53). Okuma yazması bile olmadığı sanılan bir yaşlı ve dul kadının böyle düşünebilmesi tam bir olgunluk örneğidir ve toplumumuzda bu gibi kişiler çoktur sanırım.

Kilimci'nin öykülerindeki kişilerin çoğu yokluk ve yaşam sıkıntısı çeken insanlardır. Ama, gene de mutludurlar. Sözgelimi, "Sarıçkoyağı" adlı öyküde, kayalıklar ortasında, topraksız yaşayan köylüler Kıbrıs'a göç için karar verirken bu topraklarda ne kadar mutlu olduklarını düşünürler. "Deblekçi"deki çocuklar da kendilerini mutlu görürler her şeye karşın. "İkibin Yılı'nın Resmi"ndeki çocuk, ikibin yılının resmini çizmelerini isteyen öğretmene koskocaman bir güneş resmi götürmüştür. Ona göre ikibin yılı böyle bir güneştir. Mutluluk güneşidir onun gözünde parlayan. "Her şeye rağmen, yaşamak yine de mutluluktur" diyenler de vardır. En zor mutluluk

ise, Kilimci'nin bir kişisine göre, "Ayaklarının altındaki patikanın türküsünü dinleyip çiçeklerin raksını seyretmekmiş" (s.115).

Öykülerde, göç olayı (köyden kente, dış ülkelere), kadın hakları, din anlayışı, toplumsal görüşler, çocukların sorunları da dile getirilmiştir. "Helga Hülyaya" adlı öyküde, kültür farklılığının ve yaşam anlayışının değişik görüntüleri sergilenmiştir. Almanya'ya gidip bir Alman kadınla evlenen Müslüm'ün kızı Helga Hülyaya'nın bir erkek arkadaşı ile babasını ziyareti ve bu ziyaret sırasındaki hareketleri anlatılarak iki toplum arasındaki görüş ve anlayış farklılıkları vurgulanmıştır. "Gül Bekçisi"nde, yüksekçe bir makamdaki bir bürokratin davranışları ve gereksiz buyrukları, görevlilerini çileden çıkararak uygulaması ortaya konulmuştur. Bu, biraz abartılmış da olsa, gülmeceye kaçmadan ortaya konulmuş bir gerçeğin öyküsüdür. "İndirimden Avrat", evlenmeye dönük gereksiz toplumsal davranışların güzel bir sergilenişi; "Hangi İstanbul?", İstanbul'un zaman içindeki değişimi, insanların yaşam biçimleri, insanların bazı görüşleri yönünden ilginçtir. "Kafdağı'na Nakış" işini bırakıp yurt dışına kaçak gitmeye çalışan bir kişinin ve ailesinin yaşamıdır. "Kaçkaç'ta" adlı öykü, çok genç yaşta dul kalan, kocası Birinci Dünya Savaşı'nda şehit düşen bir kadının yaşam deneyleriyle nasıl olgunlaştığını, nasıl bir düşünce deryasına daldığını gösteren bir öyküdür. Anış'ın dilinden anlatılan bu öykü, anlatım tekniği ve kurgu bakımından, tümcelerinin kuruluşu ve sıcaklığı yönünden ilginçtir. "Kafdağı'na Nakış" ile "Gül Bekçisi" ve "İkibin Yılı'nın Resmi" de başarılı ve ilginç öykülerdir.

Ayşe Kilimci, öykülerine güzel bir ortamı seçtiği gibi dilimizin anlatım sıcaklığını, tümce kuruluşlarındaki değişik güzelliğini, değişik sözcükleri de yerleştirerek kendine özgü bir anlatıma varmıştır. Anlatımdaki şiirsellik, okuru alıp götürmekte ve yazarla çok iyi bir iletişime de olanak sağlamaktadır. Ancak, bunu, kitabın ikinci bölümündekiler için söyleyemeyeceğim. Onlarda daha çok olaylar, 12 Eylül öncesindeki kanlı olaylar, öğrenci hareketleri mektup biçiminde ortaya konulmuştur. Anlatım ve dil gene kendine özgü ise de, öykülerdeki sıcaklığı, kıvraklığı, insanı alıp götürün gücü bunlarda göremiyoruz.

Ayşe Kilimci'nin *Gül Bekçisi* adlı kitabındaki öyküler, konuları, kurguları ve özellikle de dilin kullanılışındaki başarılı durumu ile dikkati çeken bir kitaptır. Öykücülüğümüz, bu kitaptaki öykülerle zenginleşmiştir, beslenmiştir.

(*) Ayşe Kilimci, *Gül Bekçisi*, öyküler ve Eylül öncesi mektuplar, Bilgi Yayını, Ankara 1989, 204 sayfa.

NEVRA BUCAK'LA SÖYLEŞİ

- Sevgili Nevra Bucak: 1995 Yunus Nadi öykü ödülünü kazandın. Seni içtenlikle kutluyorum. Ama kazandığın bu önemli ödül üzerine hissettiklerini, dilerse sona bırakalım ve ilk sorumuz sanat yaşamın üstüne olsun. Yazma serüvenin nasıl başladı ve neden edebiyat?

- Yazma serüvenim ortaokulda romana benzeyen çok uzun öyküler ve kısa oyunlar yazarak başladı. Ben edebiyatçı olmalıyım, diye hiç düşünmedim, çünkü edebiyatla zaten birlikte iç içeydim. Konservatuar yıllarımda bile... O zamanlar müzikle nişanlıydım, edebiyatla sözlü. Sonra, kendimi bütünüyle edebiyata adadım. Çünkü çok önemli bir şan imtihanından bir gün önce, piyanoya oturup çalışmam gerekirken masa başına geçip uzun bir öykü yazdım. Bu durum, benim müzikle nişanımın bozulmasıydı. Ben de edebiyatla nişanlanmadım, evlendim!

- Senin öyküden önce başarılı romanlar yazdığını biliyoruz. Oysa genelde yazarların, öyküden romana geçtikleri bilinir. Bu konuda neler söylemek istersin?

- Aklımda sürekli roman yazma isteği, düşüncesi vardı. Konservatuar yıllarımda bile, yalnızca roman yazma düşüyle masa başına otururdum. Belki, o zamanlar yazdıklarım roman sayılmasa bile öykü de sayılmazlardı. Evet, ben romandan öyküye geçen yine de iflah olmaz bir romancıyım!

- Gerek romanlarında gerekse öykülerinde aşk konusu ağır basıyor. Yapıtlarında, her zaman aşkın temelini, elle tutulur sıcaklıkta ve neredeyse dostça bir sevgi anlayışına dayandırmaktasın. Böylesi bir aşk anlayışının, geleceğin kadınıyla erkeği arasında gerçekleşme umudu var mı sence? Kısacası neden AŞK diyorsun?

- Neden olmasın, ikisi de insan, ikisinin de buna gereksinimleri kendiliğinden olacaktır. Hem umut her zaman vardır... Neden AŞK dememe gelince, her şey AŞK'la başlar. Bir bebeğin dünyaya gelişinde bi-

le AŞK vardır... Sevmeden salataya limon bile doğru dürüst sıkamazsın. Ben aşksız, sevgiden yoksun bir yaşam düşünemiyorum. Bunun aksi bir yaşam benim yaratıcılığımı elimden alır, yazamam! Sevdiğim insan yanımda olmasa bile, ben onu kafamın içinde yaşıyorum, yüceltir, büyütürüm. Böylece yanında sevgilisi olandan çok daha aşık bir insan olurum. Böyle bir insanın konularında AŞK elbette ağır basar. Yoksa o yazar dürüst sayılmaz okuruna karşı. Bu ikiyüzlülük olur. Savaş karşıtı yazdığım bilimkurgu romanlarımda, çocuk romanlarımda bile AŞK'ın ağırlığı duyumsanır.

Sevgili Tansu, Colette ve Duras ömür boyu AŞK'tan vazgeçmememişler konularında, ben nasıl vazgeçebilirim, söyler misin?

- Biraz da ödülün konuşalım, istersen: Özel olarak, Cumhuriyetimizin kuruluşuyla yaşıt ve onun ilkelerini her zaman savunmuş bir gazetesinin kurucusunun adını taşıyan bu edebiyat ödülünü aldığında, neler hissettin? Genelde ise, edebiyat ödüllerine nasıl bakıyorsun?

- Ödül konusuna gelince, hepimizin bildiği ve asla unutmadığı yalnız Cumhuriyet gazetesinin değil, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda büyük emeği bulunan Yunus Nadi gibi çok değerli bir gazeteci-yazar, düşün ve siyasa adamının adını taşıyan bu yarışmaya girmek bile benim için büyük bir onurdu, şimdi ben bu onuru iki kat yaşıyorum. Ayrıca büyük bir coşku ve sevinç duyuyorum....

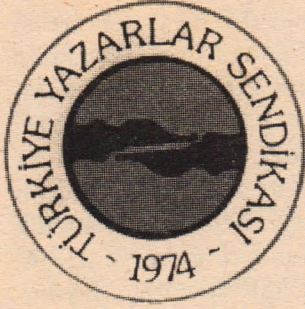
Edebiyat ödüllerine karşı değilim. Yazarı desteklediğine, yüreklendirdiğine inanıyorum.

- Türk edebiyatının geleceğini nasıl görüyorsun? Kitapların gitgide daha az satıldığı, alım gücünün azaldığı, okunmadığı bir ülkede 'yazar olmak' nasıl bir olgu, sence? Gelecek neler söylüyor sana bu konuda?

- Ne olursa olsun, her şeye karşın vazgeçilemeyen, yeri doldurulamayan sonsuz değerler (sanatlar) vardır. Bunlardan biri edebiyattır. 'Yazarlık' hangi ülkede, hangi kötü şartlarda olursa olsun, bütün olumsuz güçlüklerine, ekonomik sıkıntılarına, büyük sorumluluklarına, haksız yere cezalandırılıp demir parmaklıklar arasına kapatılmasına karşın, çok yüce ve doyuma ulaştırıcı saygın bir meslektir.

Yazar, masasında yazma serüveninde, yalnızca kendisiyledir. Özel, toplumsal sorumluluklarıyla, sorunlarıyla, acılarıyla, coşkularıyla, sevinçleriyle, aşklarıyla, kırgınlıklarıyla, hem kendi ülkesindeki, hem de başka ülkelerdeki insanların yaşamlarıyla, ağıtları, türküleri, şarkıları, yakarmaları, gülmeleri, ağlamalarıyla başbaşadır. Yalnızca düşünür. Düşünür... Düşünen insanlar, yazarlar var oldukları süre gelecek 'olumludur' benim için. Dünyamızın gittikçe kana bulanmasına, savaşların hâlâ aptalca sürmelerine karşın.... Ateşi körüklemekten yanayım. Teşekkür ederim.

YENİ ÜYELERİMİZ

Yönetim Kurulumuzun 6.9.1995 tarihli kararıyla:

Seza Aksoy, **Hüseyin Ferhat**, Veysel Çolak, **Engin Turgut**, İlker Mumcuoğlu, **Metin Sever**, Durcan Yaşacan, **Çetin Yiğenoğlu**, Hüseyin Kıvanç, **M.Sait Alpaslan**, Suzan Samancı;

4.10.1995 tarihli kararıyla:

Tanseli Polikan, **Ahmet Can Akyol**, M. Güner Demiray, **Meral Behramoğlu**;

9.10.1995 tarihli kararıyla:

Arife Kalender Önel;

20.11.1995 tarihli kararıyla:

Hüseyin Işık, **Ahmet Necdet**, Bilal Kayabay, **İlhami Kul**, İlhan Tülman, **Zuhal Tekkanat**, Özgün E. Bulut, **Şinasi Özdenoğlu**, Haluk Orhun, **Burçak Evren**, M.Zaman Saçlıoğlu, **Turgay Değirmenci**, Ayten Çetiner, **Nihal Gürses**, Cafer Yıldırım, **Şenel Gökçe**, Haydar Oğur, **Özcan Karabulut**, Hüseyin Topçugil

TYS'ye üye olarak kaydedilmişlerdir.

TYS 1996 ÇALIŞMA TAKVİMİ

26 Aralık 1995

1995'te Edebiyatımıza Toplu Bir Bakış
Yer: Küçük Sahne
(Bildiriler dergimizde yayınlanacaktır.)

Şubat 1996

Öğretmen Yazarlar ve Şairler
Yer: Küçük Sahne

Mart 1996: Necati Cumalı 75 Yaşında

Yer: AKM Büyük Salon
Kitap (Necati Cumalı'nın 75. Yaşına Armağan)

Nisan 1996

Çocuk Edebiyatının Sorunları
Yer: AKM Büyük Salon
(Bildiriler dergimizde yayınlanacaktır.)

Mayıs 1996

Sait Faik 90. Yaşında
Yer: Burgazada, Küçük Sahne
Bilgi Yayineviyle birlikte. Uluslararası nitelikte.

Haziran 1996

TYS 2. Sanat Günleri
Yer: Açık hava Tiyatrosu, Harbiye

Temmuz 1996

I. Ölüm Yılında Aziz Nesin
Yer: AKM Büyük Salon
(Bu etkinlik kitaplaştırılacaktır.)

Temmuz 1996

Balkan Şiir Şenliği
Yer: Çatalca
Çatalca Belediyesi ile birlikte

Eylül 1996

Türkçemiz Nereye Gidiyor?
Yer: AKM Büyük Salon
(Bildiriler kitaplaştırılacaktır.)

Ünlü Türk yazarı Aziz Nesin'in ölümünü büyük üzüntüyle öğrenmiş bulunmaktayım.

Çağdaş dünyamızın bu seçkin edebiyat adamının hayatı ve yaratıcılığı sade insanların gerçek yaşamını yansıtmaya yönelikti.

Aziz Nesin Sovyetler Birliği ve Rusya'da olduğu kadar dünyanın diğer ülkelerinde de sevilen bir yazardı. Aziz Nesin'in çok sayıda eserleri Rusçaya çevrilmiş bulunmaktadır. Kendisi ülkemizi birçok defa ziyaret etmiş Rus kültür adamları ve yazarları ile biraraya gelmişti. Bu gezileri sırasında ülkemizde yaşayan halkların kültürü yaşam tarzları ve gelenekleriyle daha yakından tanışmıştı. Aziz Nesin'in ölümü haberini büyük üzüntüyle karşılamış olan Rusya'da çok dostu kalmıştır.

Adıma ve tüm Rusya aydınları adına merhumun kederli ailesine akrabalarına ve yakın dostlarına içten başsağlığı dilekelerimizi iletmenizi rica ederim.

Aziz Nesin seçkin çağdaş yazar ve Rusya'nın samimi dostu olarak her zaman hatıralarımızda yaşamaya devam edecektir.

Yevgeni Y.Sidorov
Rusya Federasyonu Kültür Bakanı

Dünyaca ünlü yazar ve eşsiz kişiliğe sahip seçkin insan olan Aziz Nesin'in ölümü haberini derin üzüntüyle öğrenmiş bulunmaktayım.

Aziz Nesin'i yakından tanıyan dostu olarak merhumun kederle ailesine Türk halkı ve yazarlarına başsağlığı dilerim.

Albert Çernişev
Rusya Federasyonu Dışişleri Bakan Yardımcısı

Sayın Başkan,

Seçkin kişiliğe sahip ve dünyaca ünlü yetenekli yazar Aziz Nesin'in vefatını büyük üzüntüyle öğrenmiş bulunmaktayız.

Üstün kabiliyetli bu edebiyat adamının hayatı ve eserlerini yakından bilen Rusya'daki tüm okurları kendisinin hatırasını yüreklerinde taşıyacaklar ve edebiyat alanındaki faaliyeti ve hayatının son günlerine dek bağlı kaldığı değişmez ülkelerini saygı ile her zaman anacaklardır.

Acılarınızı tümüyle paylaşarak Büyükelçiliğimizde çalışan ve Türkiye'de bulunan Rus vatandaşları adına en içten başsağlığı dilekelerimizi sunar ve bu taziyelerimizi merhumun kederli ailesi ve yakınlarına da iletmenizi rica ederiz.

Aleksandr Çıçkanov
Rusya Federasyonu Ankara Maslahatgüzarı

Rusya Federasyonu'nda en çok okunup tanınan ve büyük bir saygı ile anılan Türk büyük yazarlarından biri olan, iki ülke arasındaki en zor günlerinde bile halklarımızın karşılıklı kültürel zenginleşmesine şahsi katkıda bulunan ve Türkiye Cumhuriyeti'nde insan haklarının en kararlı savunucusu olan değerli dostumuz Aziz Nesin'in yeri doldurulmayacak bir kaybı nedeniyle ailesine, akrabalarına ve yakın dostlarına başsağlığı dilekelerimizi iletiriz.

Merhumun aziz hatırası dünyanın her köşesinde ebediyete kadar yaşayacak, saygı ve minnetle anılacaktır.

Derin acılarımızı içtenlikle paylaşır, merhumun aziz hatırası önünde eğiliriz.

L. Manjosin
Rusya Federasyonu İstanbul Başkonsolosu

Türkiye'den çok üzücü bir haber almış bulunmaktayız. Meslektaşımız, adalet ve vicdan hürriyeti sözcüsü, büyük yazar, insansever, dostumuz ve kardeşimiz Aziz Nesin bu dünyadaki yolunu çok erken tamamlamış bulunmaktadır. Yirminci yüzyılın ikinci yarısına ait dünya edebiyatı ve kültürünü Aziz Nesin'in eserlerisiz kaynayan ve zorluklu toplumsal ve siyasi hayatsız tasavvur etmek imkansızdır. Kendi halkının kan ve canının bir parçası ve vefalı oğlu olarak Aziz Nesin eşsiz eserlerinde Türk halkının sivri zekası keskin mizahı ve emsalsiz dirayetini terennüm etmiştir. Aziz Nesin'in ölümsüz eserleri ve parlak kişiliği büyük halkı yaşadıkça tüm dünyadaki meslektaşlarının okurlarının ve onu sevenlerin yüreğinde de yaşamaya devam edecektir.

Merhumun kederli ailesine Türk halkına ve Türk yazarlarına en içten başsağlığı dilekelerimizi iletmenizi rica ederiz. Aziz Nesin'in parlak hatırasını başlarımızı eğerek saygıyla anıyoruz.

Yazarlar Birlikleri Uluslararası Topluğunu adına
Sergey Mihalkov, Timur Pulatov, Feliks Çuyev, Rasul Hamzatov, Yuri Bondarrev, Mustay Karim, Abdicamil Kurpeisov, Adil Yakubov, Mumin Kanoat, Berdinazar Hudaynazarov, Kaddarbek Naymanbayev, Mihail Alekseyev, Boris Mojayev, Vladimir Solouhin, Huta Berulava, Anar, İshak Maşbaş, Vasili Belov, Valentin Rasputin, Ahiyar Hakim, Şavkat Niyazi, Renat Muhammediyev, Pavlo Zagrebelniy, Maksim Tank, Igor Yermakov, Vera Feonova.

With the deepest regret the Writers Working Group of The "Black Sea Cruise" meeting in Rhodes to from a new International Centre for writers and translators received the news of the death of our friend and colleague Aziz Nesin. We wish to convey our sadness and feeling of loss for a man who was inspiring our struggle for peace, human rights and understanding. The life of Aziz Nesin and his ideals will continue to guide us in our work.

Thanassis Valtinos, Dimitris Patouros, Peter Curman, Yuri Pokalchuk, Uwe Priesel, Bente Christensen, Sezer Duru, George Giannopolo

Deeply shocked by the message of Aziz Nesin's death, we, Swedish writers and translators, wish to convey to you our feelings of sincere sympathy,

In these days of sorrow you must know, that Mr. Nesin's literary craftsmanship and social commitment will be regarded by authors and readers in our country with the utmost admiration for generations to come.

Yours sincerely,

Swedish Union of Writers
Lars Erik Blomqvist, Eugene Schoulgin

Kardeş halklarımızın ünlü sanatçısı büyük yazar Aziz Nesin'in ölüm haberi bizi çok kederlendirdi. Rahmetlinin ailesine, dostlarına, Türkiye yazarlarına derin hüznüyle başsağlığı veririz.

Anar, Yusuf Samedoğlu Baki Yazarlar Birliği

Yeni Türk edebiyatında neler oluyor?

Bir romanda iki roman!
Soğuma

Mahir Öztaş

Şiir ve öyküleriyle tanınan ve okurlarca merakla izlenen Mahir Öztaş, 1951 İstanbul doğumlu. İlk romanı olan Soğuma, aslında içiçe geçmiş iki romandan oluşuyor. Unutuş, bellek ve öfke üzerine farklı bir kurgu ve farklı bir konuyla okurlara sesleniyor.

Canı sıkılan öyküler!
**Gözün
Kahverengi Suyu**

Memet Baydur

Uzun yıllar Paris ve Londra'da yaşamış 1951 Ankara doğumlu Memet Baydur, daha çok tiyatro oyunları ile tanınıyor. İngilizce, Fransızca ve İspanyolca'ya oyunları çevrilen Baydur, hikâye ve deneme yazarlığına da devam ediyor. Yazar, Gözün Kahverengi Suyu'nda, canı sıkılan bir dünyada canı sıkılan bazı insanların sessiz öykülerini anlatıyor.

Ay bile başkadır Doğu'da!
**Harran'da
Dolunay**

Yeşim Dorman

Daha çok tiyatro yazarlığı ile uğraşan Yeşim Dorman 1957 doğumlu bir yazar. Daha önce 3 kitabı yayımlanmış. Son kitabında 4 farklı öyküyle okurların karşısına çıkıyor. Harran'da Dolunay, Doğu'nun insani ve kültürel coğrafyasına yapılan eşsiz bir yolculuğun keyfini taşıyor.

Her halde bir hayal!
Aşkimumya

Murat Yalçın

Bir ilk kitap ve 1970 doğumlu bir yazar. Anlatılarında dil ve duyguyla yarattığı kaos öne çıkıyor. Okuru, sayfalar boyunca, biletsiz bir yolcu gibi tedirgin hissettiriyor. Bu genç yazar, 13 anlatıdan oluşan Aşkimumya ile, edebiyat dünyasına merhaba diyor.

YAPI KREDİ YAYINLARI

Galatasaray 80050 İstanbul Tel: (0212) 293 08 24 (4 hat) Fax: (0212) 293 07 23